

AANGETEKEND

Gedeputeerde Staten van Gelderland
Postbus 9090
6800 GX te ARNHEM

Vooraf per e-mail: post@gelderland.nl

advocaat

T : +31 (0)10 240 04 47

F : +31 (0)10 240 04 48

M: +31 (0)6

E : @straatmankoster.nl

Rotterdam, 2 februari 2023

Onze ref.: 09-1102/DMS04-465260977-124

Uw ref.: 2022-015016

Betreft: Zienswijze Stichting behoud Veluwsch landschap tegen voornemen tot afwijzing
handhavingsverzoek

ZIENSWIJZE

Geachte heer, mevrouw,

1. Inleiding

1.1. Op 28 oktober 2023 heeft Stichting Behoud Veluwsch Landschap ("**SBVL**") een handhavingsverzoek ingediend bij de Gedeputeerde Staten ("**GS**") van de provincie Gelderland ("**Provincie**"), omdat er volgens SBVL ter plaatse van Landgoed Prinsenbosch gelegen aan de Hunneweg te Voorthuizen ("**Plangebied**") in overtreding met artikel 3.1 (steenuil) en 3.10 (das) van de Wet natuurbescherming ("**Wnb**") wordt gehandeld. Dit handhavingsverzoek is bij uw college onder zaaknummer 2022-015016 geregistreerd. Het handhavingsverzoek en de ontvangstbevestiging zijn voor de volledigheid als **Bijlage 1** bij deze zienswijze gevoegd. Voorts is namens SBVL op 16 december 2022 in aanvulling op het handhavingsverzoek een brief verstuurd aan Gedeputeerde Staten van de Provincie (**Bijlage 2**). In deze brief is nader uiteengezet dat ter plaatse van Landgoed Prinsenbosch handelingen zijn verricht waarvoor een ontheffing is vereist.

1.2. Bij brief van 19 januari 2023 heeft uw college in reactie op het handhavingsverzoek een voornemen tot afwijzing van het handhavingsverzoek ("**Voornemen**", **Bijlage 3**)

bekend gemaakt. Uw college is daarbij van opvatting dat er geen verstoring plaatsvindt en dat de voorgenomen onderhoudswerkzaamheden geen negatief effect hebben op het functioneel leefgebied en/of behoud van de das en acht het aanvragen van een ontheffing op grond van artikel 3.10 van de Wnb niet noodzakelijk.

- 1.3. SBVL kan zich niet verenigen met de standpunten van uw college in het Voornemen en maakt hierbij tijdig gebruik van de mogelijkheid van het indienen van een zienswijze tegen het Voornemen. Hierna licht ik u de standpunten van SBVL nader toe.

2. Feiten en omstandigheden

- 2.1. Voorop wordt gesteld dat het Plangebied ligt tussen het Gelders Natuurnetwerk en binnen circa een kilometer van Natura 2000 gebied de Veluwe. Vanaf oktober 2022 worden er ter plaatse van het Plangebied werkzaamheden uitgevoerd ter voorbereiding van de bouw van vijftien luxe villa's. Deze werkzaamheden bestonden uit het bouwrijp maken van het terrein. Meer specifiek gaat het om het vernieuwen van de aanwezige asfaltweg op het landgoed, een deel bijbehorend grondwerk onder de weg gericht op vervangen van onder andere rioleringen – met aftakkingen naar de kavels voor de villa's – en kap- en snoeiwerkzaamheden. De werkzaamheden zijn verricht in opdracht van Ontwikkelingsmaatschappij Apeldoorn B.V. ("OMA").

Natuuronderzoek (quickscan) adviesbureau SAB en Mitigatie en compensatieplan

- 2.2. Ten behoeve van de ontwikkeling in het Plangebied, heeft een natuuronderzoek (quickscan) plaatsgevonden door adviesbureau SAB. De resultaten van het onderzoek zijn opgenomen in een rapport van 12 september 2019 (**Bijlage 4**). Opgemerkt wordt dat het natuuronderzoek is gebaseerd op een andere invulling van het bouwprogramma dan nu is beoogd. Het onderzoek gaat immers nog uit van het voormalige plan om 39 woningen te realiseren in plaats van 15 villa's.
- 2.3. Uit het natuuronderzoek volgt dat het Plangebied leefgebied vormt voor de das, maar dat nader onderzoek is benodigd aangezien nog niet bekend was waar zich de burchten van de dassen bevinden en hoe groot de dassenpopulatie in de omgeving is. Voorts volgt uit het natuuronderzoek dat het korte grasland in het Plangebied zeer geschikt is als foerageergebied voor de steenuil. Als er rond het Plangebied steenuilen broeden, zullen de ontwikkelingen op het terrein een negatieve invloed hebben op deze steenuilen omdat er dan een groot deel van het territorium verdwijnt. Hierom is op basis van de quickscan nader onderzoek nodig om vast te stellen of er steenuilenterria in het Plangebied liggen.

- 2.4. SBVL heeft geen kennis genomen van het nader onderzoek naar de aanwezigheid van de das en de steenuil. Voor zover bij SBVL bekend, heeft dit onderzoek ook niet plaatsgevonden. SBVL heeft wel geconstateerd dat in een Mitigatie en compensatieplan van 30 januari 2020 van Els & Linde B.V. (**Bijlage 5**) wordt verwezen naar een nader onderzoek naar de das en steenuil van 2019. Vermoedelijk wordt hiermee gedoeld op de ecologische quickscan van november 2019 maar dit is onduidelijk. Uit de resultaten van het (nader) onderzoek zou zijn gebleken dat binnen de planlocatie twee dassenburchten, een wissel en een essentieel foerageergebied (het grasland) van de das aanwezig zijn. Voorts volgt uit het mitigatie en compensatieplan dat de groenstructuren binnen het plangebied behouden zouden blijven. In het mitigatie en compensatieplan is tot slot opgenomen dat deze is gebaseerd op het bouwproject in de ontwerpfase en dat deze in een later stadium zal worden geconcretiseerd. Het is SBVL ook onbekend of deze nadere concretisering daadwerkelijk heeft plaatsgevonden. Daarnaast merkt SBVL op dat het mitigatie en compensatieplan niks vermeldt ten aanzien van de aanwezigheid van de steenuil.

Ecologisch werkprotocol en memo overleg ecologisch werkprotocol

- 2.5. Op 14 oktober 2022 is een ecologisch werkprotocol opgesteld door ecologisch adviesbureau Els & Linde B.V. ("EWP", **Bijlage 6**) om negatieve effecten te voorkomen, het werk te begeleiden en overtreding van de Wnb te voorkomen. Tot de verbazing van SBVL wordt er in het EWP niks vermeld ten aanzien van de steenuil. In het EWP zijn wel de volgende uitvoeringsmaatregelen opgenomen met betrekking tot de aanwezige dassenburcht:

Uitvoering

1. Er wordt zo veel mogelijk een afstand van 20 m aangehouden tot de dassenburcht.
2. Voorafgaand aan het werk wordt deze afstand afgezet met signaallint.
3. De noodzakelijke werkzaamheden binnen de verstoringszone worden in zo kort mogelijke tijd uitgevoerd. De werkzaamheden binnen de verstoringszone worden uitgevoerd in overleg en in aanwezigheid van de ecooloog.
4. Er worden geen onnodige geluidsbronnen gebruikt.
5. De werkzaamheden worden bij daglicht uitgevoerd.
6. Aangetroffen dieren worden in veiligheid gebracht en buiten het werkgebied uitgezet. Hiervoor kan direct contact worden opgenomen met de ecooloog P.J.H. van der Linden.
7. Er dient zeer terughoudend te worden omgegaan met het gebruik van verlichting. De directe omgeving dient zoveel mogelijk in duisternis te worden gehouden.

- 2.6. Dat zo veel als mogelijk een afstand van 20 meter aangehouden moet worden tot de dassenburcht, volgt (onder meer) ook uit het kennisdocument van Bij12 over de das.¹ In het kennisdocument van Bij12 is ten aanzien van het binnen een straal van 20 meter van de dichtstbijzijnde toegang tot een dassenburcht uitvoeren van werkzaamheden opgenomen:

Ingeval van werkzaamheden binnen een straal van 20 meter van de dichtstbijzijnde toegang tot een dassenburcht:
<ul style="list-style-type: none">- Deze activiteiten bij voorkeur alleen uitvoeren in de periode juli tot en met november.- Deze activiteiten bij voorkeur alleen tussen zonsopgang en zonsondergang uitvoeren, maar niet later dan 19.00 uur.- Het gebruik van grondberijdende voertuigen en machines is niet toegestaan. Het gebruik van bijvoorbeeld handmotorzagen is wel toegestaan. Bomen en zware takken kunnen bijvoorbeeld met een lier van de burcht worden verwijderd.- Ingangen van de dassenburcht en wissels mogen niet beschadigd of geblokkeerd worden en/of onder hout bedolven worden.- Er mag geen kaalkap van een houtopstand plaatsvinden. Als bomen verwijderd moeten worden, vindt dit gefaseerd in ruimte en tijd plaats. De velrichting is van de burcht afgekeerd.- Schade aan de ondergroei moet zo veel als redelijkerwijs mogelijk is, worden voorkomen.

- 2.7. Voorts volgt uit het kennisdocument van Bij12 dat (i) geen gebruik van grondberijdende voertuigen en machines is toegestaan en (ii) de kwetsbare (voortplantings)periode van de das (op hoofdlijnen) aanvangt op 1 december. Echter acht SBVL goed denkbaar dat meerdere aspecten – zoals de weersomstandigheden – ook van invloed kunnen zijn op de daadwerkelijke start van de kwetsbare periode. In die zin kan 1 december naar visie van SBVL niet als harde overgangsdatum worden beschouwd, maar is dit grofweg een inschatting.
- 2.8. Op 25 oktober 2022 is door een ecooloog van Els & Linde B.V. samen met de opdrachtgever en de uitvoerders een bezoek gebracht aan het Plangebied. Uit het verslag van het overleg dat in dat kader heeft plaatsgevonden (**Bijlage 7**) volgt dat is afgesproken dat de aanwezige hoofdburcht, bijburcht en toegangspijpen van de dassen worden afgezet met signaleerlint vóór aanvang van de werkzaamheden en dat er buiten de verstoringszone wordt gewerkt zoals aangegeven in het EWP:

¹ Dit volgt eveneens uit de Soortenstandaard van de das van het Ministerie van Economische Zaken (december 2012) en de Gedragscode soortenbescherming Bosbeheer (26 november 2020).

Op locatie zijn de aanwezige hoofdburcht, bijburcht en toegangspijpen van de dassen gelokaliseerd. Hierbij is afgesproken dat deze onderdelen zullen worden afgezet met signaleer lint voor aanvang van de werkzaamheden en wordt er buiten de verstoringzone gewerkt zoals aangegeven in het werkprotocol. Ook zullen deze onderdelen niet uitgelicht worden tijdens of na de werkzaamheden.]

Inspecties binnen het Plangebied

- 2.9. De Provincie heeft naar aanleiding van het handhavingsverzoek van SBVL door een toezichthouder van de Provincie [REDACTED] op 31 oktober 2022 een fysieke controle op de locatie laten uitvoeren. In het verslag (zie bijlage 3) is door de toezichthouder geconcludeerd dat er geen verstoring plaatsvindt en dat verdere handhaving niet noodzakelijk zou zijn. Voorts wordt opgemerkt dat een memo en/of werkprotocol zou zijn opgemaakt en ter voorbereiding de werkzaamheden op de locatie met de ecooloog zijn besproken. In het verslag is tevens opgenomen dat het grasland ongeroerd blijft en dat tijdens ontgravingen rekening wordt gehouden met een extra schuin talud, zodat de dassenroute niet onderbroken wordt.
- 2.10. Op 1 december 2022 is het Plangebied voor een tweede keer geïnspecteerd door de Provincie op verzoek van SBVL. SBVL was bij deze fysieke controle van toezichthouder de heer A. Maas aanwezig. SBVL heeft dit verzoek bij de Provincie (alsook de Gelderse Omgevingsdienst) neergelegd nadat zij heeft geconstateerd dat in die week (en derhalve dicht tegen de start van de kwetsbare (voortplantings)periode van de das aan) was aangevangen met het kappen, snoeien en rooien van bomen en struiken in de houtopstanden op en bij de dassenburcht. Ook hebben binnen die 20 meter graafwerkzaamheden met machines plaatsgevonden (hetgeen volgens het kennisdocument niet is toegestaan) Dit volgt ook uit de foto's die bij bijlage 2 zijn overgelegd. Bij deze werkzaamheden is een dassenburcht die lag in een houtsingel en deels in een oude sloot vernield:

- 2.11. Voor de volledigheid wordt opgemerkt dat het EWP geen betrekking heeft op de uitgevoerde werkzaamheden (kappen, snoeien en rooien) bij de dassenburcht. Het kappen van de houtsingel en de graafwerkzaamheden op de burcht hebben geresulteerd in de aantasting van twee pijpen welke onderdeel vormen van de dassenburcht. Dit valt niet te verenigen met het voorschrift uit het EWP dat zo veel mogelijk een afstand van 20 meter wordt aangehouden tot de dassenburcht. De activiteiten hebben geleid tot onomkeerbare negatieve gevolgen voor (in ieder geval) de das. De gevolgen voor de steenuilen zijn nog onbekend, maar ook daarvan wordt aangenomen dat een grote kans bestaat op een overtreding, nu de houtsingels op het Landgoed Prinsbosch onderdeel uitmaken van het 'functioneel leefgebied' van de steenuilen. SBVL merkt op dat deze gebeurtenis en de inspectie door de Provincie (tevens uitgevoerd door [REDACTED]) in het Voornemen niet wordt genoemd en dat evenmin blijkt dat een verslag van de inspectie op 1 december 2022 is opgesteld.

Toetsing bevindingen natuuronderzoek SAB en EWP door adviesbureau de Slijpkruik

- 2.12. SBVL plaatst haar vraagtekens bij de (volledigheid van de) ecologische bevindingen waarop het EWP is gebaseerd. Dit mede gelet op het feit dat het natuuronderzoek van adviesbureau SAB dateert van 2019 en inmiddels niet langer actueel is (en er sprake is van een geheel ander plan ter plaatse van het plangebied). Voorts vreest SBVL dat de in het natuuronderzoek voorgeschreven nadere ecologische onderzoeken niet zijn uitgevoerd. Vanwege de vraagtekens bij de bevindingen van de voorgaande rapporten en haar vrees dat de werkzaamheden negatieve gevolgen hebben voor de steenuil en de das, heeft SBVL ecologisch adviesbureau de Slijpkruik ingeschakeld voor onderzoek. Uit het memo van de Slijpkruik d.d. 17 november 2022 (Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.8) volgt onder meer dat het EWP onvoldoende is om

de functionaliteiten van de verblijfplaatsen van dassen te garanderen en dat er voor het bouwrijp maken een reële kans bestaat dat een ontheffing voor zowel de dassen als de steenuil noodzakelijk is. In het rapport wordt immers opgemerkt dat de afgelopen jaren op tenminste vier erven in de omgeving waarnemingen van steenuilen zijn gedaan. De dassenburchten zijn in 2022 en 2023 nog steeds in gebruik en in de omgeving van het Plangebied zijn in de afgelopen jaren diverse waarnemingen van steenuilen gedaan. Dit blijkt ook uit de recente waarnemingen d.d. 21 maart 2022 op onderstaande foto van twee steenuilen in een kast nabij Landgoed Prinsenbosch en de foto van de das (datum 2 december 2022):

- 2.13. In het memo van de Slijpkruik wordt onder meer geconcludeerd:

Bouwrijp maken en daarop volgende ontwikkeling van woningen leiden mogelijk tot overtreding van verbodsbepalingen Wnb waarvoor een ontheffing van de provincie Gelderland nodig is. Het is daarom zeer belangrijk om vóór start van het bouwrijp maken onderzoek uit te voeren conform de richtlijnen van de beschikbare Kennisdocumenten van BIJ12. Ondanks de opgestelde werkprotocollen voor bouwrijp maken (Ecologisch werkprotocol Bouwrijp maken en Ecologisch werkprotocol bouwen woningen, Els & Linde 2022) is hoogstwaarschijnlijk nog steeds sprake van ontheffingsplicht ten aanzien van de das. De werkprotocollen hebben uitsluitend betrekking op das en vrijgestelde soorten, steenuil wordt hierin geheel niet genoemd terwijl niet uitgesloten kan worden dat het plangebied ook voor steenuil essentieel onderdeel van de functionele leefomgeving is.

- 2.14. Uit het memo volgt derhalve dat het bouwrijp maken mogelijk leidt tot een overtreding van de Wnb. SBVL heeft helaas moeten constateren dat met het kappen van een houtsingel en de graafwerkzaamheden de dassenburcht reeds is vernield en dat hiermee inderdaad een verstoring van de soort en overtreding van de Wnb heeft plaatsgevonden. De functionaliteit van burchten mag namelijk enkel worden aangetast wanneer door de Provincie hiervoor een toestemming is verleend in de vorm van een ontheffing.

3. Zienswijze SBVL

- 3.1. SBVL stelt voorop dat op grond van vaste jurisprudentie een beginselplicht tot handhaving geldt. Dit houdt in dat in geval van een overtreding van een wettelijk voorschrift een bestuursorgaan dat bevoegd is om met bestuursdwang of een last onder dwangsom op te treden (in dit geval de Provincie), in de regel van deze bevoegdheid gebruik moet maken. Van de beginselplicht tot handhaving kan slechts onder bijzondere omstandigheden worden afgeweken, namelijk als (i) er sprake is van een concreet zicht op legalisatie, of (ii) handhavend optreden onevenredig is in verhouding tot de daarmee te dienen belangen.²
- 3.2. Op grond van artikel 3.1 lid 1 van de Wnb is het verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen. De steenuil is een soort dat onder artikel 1 van de Vogelrichtlijn valt en daarmee onder het beschermingsregime van artikel 3.1 Wnb valt. Aangezien het een soort is die ook vermeld staat in bijlage II van de Bern-conventie, valt de steenuil ook onder het beschermingsregime van artikel 3.5 Wnb én is het een rode-lijst soort.

² Zie in dit verband bijvoorbeeld de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State ("Afdeling") van 27 mei 2020, ECLI:NL:RVS:2020:1286, r.o. 11 e.v.

- 3.3. Op grond van artikel 3.1 en 3.5 Wnb is het onder meer verboden om:
- (a) in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen;
 - (b) opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te beschadigen of te vernielen; en
 - (c) vogels opzettelijke te verstoren.
- 3.4. De bescherming van de das is geregeld in de bijlage behorende bij artikel 3.10 lid 1 onder a Wnb (nationale soorten). Op grond van artikel 3.10 Wnb gelden gelijksoortige verboden.

Primair: er is ten aanzien van dassen en steenuilen sprake van overtreding

- 3.5. SBVL stelt zich primair op het standpunt dat sprake is van een overtreding van de Wnb doordat met de werkzaamheden in het Plangebied de dassenburcht is aangetast en dat het functioneel leefgebied van de steenuilen is verstoord.
- 3.6. In het Voornemen gaat uw college ervan uit dat voor de uitgevoerde werkzaamheden binnen het Plangebied geen ontheffing op grond van artikel 3.10 Wnb is vereist. Dit omdat een EWP is opgesteld en de werkzaamheden zouden mogen plaatsvinden onder begeleiding van een ecooloog en onder de overige voorwaarden zoals opgenomen in het EWP.
- 3.7. SBVL kan voornoemde redeneerlijn van de Provincie enkel volgen indien het EWP waarnaar het college verwijst ook daadwerkelijk voldoet aan de gedragscodes die betrekking hebben op de beschermde soort én indien de ecologische onderzoeken waarop het EWP is gebaseerd ook volledig en actueel zijn en zorgvuldig hebben plaatsgevonden. Dat hiervan sprake is wordt nadrukkelijk door SBVL betwist.
- 3.8. Zoals onder randnummer 2.4 van deze zienswijze is geconstateerd, zijn er bij SBVL – behalve het natuuronderzoek uit 2019 – geen andere ecologische onderzoeken bekend waarin de aanwezigheid van zowel de das als de uil in het Plangebied nader is geïnventariseerd. Het is meer dan aannemelijk dat deze nadere onderzoeken niet hebben plaatsgevonden. SBVL is niet de enige die die mening is toegedaan. Dat de benodigde nadere onderzoeken die ten grondslag zouden moeten liggen aan het EWP ontbreken, heeft SBVL ook vernomen van de Omgevingsdienst de Vallei. Dit is volgens SBVL kwalijk aangezien nader onderzoek nadrukkelijk is voorgeschreven in voornoemd natuuronderzoek. Zonder dit nader onderzoek heet het gestelde in het

EWP – namelijk geen overtreding zolang het werkprotocol wordt gevolgd – geen enkele waarde.

- 3.9. Gelet op het voorgaande, is SBVL van opvatting dat de onderzoeken die ten grondslag liggen aan het EWP onvoldoende borgen dat geen verstoring van de das en de steenuil plaatsvindt. Er kan dus ook niet geconcludeerd worden dat voor de werkzaamheden geen ontheffing zoals bedoeld in de Wnb is benodigd. Daarbij komt dat de werkzaamheden zoals beschreven in het EWP afwijken van de werkzaamheden die daadwerkelijk hebben plaatsgevonden rondom de dassenburcht in het plangebied (zie randnummer 2.10 van deze zienwijze). Door het werken binnen 20 meter van de dassenburcht en het gedeeltelijk vernielen van de dassenburcht, kan niet anders worden geconcludeerd dan dat de verblijfsplaats van de das in strijd met de verbodsbepaling in de Wnb is vernield (en de das is verstoord) en dat de Provincie gehouden is om hiertegen handhavend op te treden.
- 3.10. Voorts kan SBVL de stellingname van uw college in het Voornemen niet volgen dat het aanleggen van de riolering onderdeel uitmaken van de (tijdelijke) onderhoudswerkzaamheden, en dat daarmee niet noodzakelijk is om een ontheffing voor de werkzaamheden aan te vragen. Deze werkzaamheden hebben rondom – namelijk binnen twintig meter – de dassenburcht plaatsgevonden. Voorts is SBVL van opvatting dat met de werkzaamheden rondom het vervangen en aanleggen van de rioleringen ten behoeve van de beoogde woningen reeds is aangevangen met het bouwrijp maken van het Plangebied. Dit wordt verstrekt doordat de kap- en snoeiwerkzaamheden aan de bosschage alsook het terugsnoeien van de struiken aan de randen van de gebied met zowel de hoofdburcht als de bijburcht in het verslag over het EWP van 26 oktober 2022 (Bijlage 7) wordt gekoppeld aan het bouwrijp maken van het gebied:

Snoeiwerkzaamheden deels binnen de verstoringszone.

Voor het bouwrijp maken van de locatie moet een bosschage gekapt worden. Ook moeten de struiken voor een deel aan de randen van de gebied met zowel de hoofdburcht als de bijburcht teruggesnoeid worden. Hierbij moet er voor een deel binnen de verstoringszone van de burchten gewerkt worden.

De kap en snoeiwerkzaamheden zullen geheel onder ecologisch begeleiding van een ecooloog worden uitgevoerd. Hierbij zullen de bosschages voor uitvoering van de kap en snoeiwerkzaamheden worden gecontroleerd en zullen daarna zullen de werkzaamheden gefaseerd uitgevoerd worden.

- 3.11. Kortom: er is reeds aangevangen met het bouwrijp maken van de locatie. Ten aanzien van werkzaamheden in het kader van het bouwrijp maken, is het memo van de

Slijpkruik glashelder: deze werkzaamheden kunnen leiden tot een overtreding van een verbodsbepaling van de Wnb waarvoor een ontheffing is benodigd (zie randnummer 2.13 van deze zienswijze). Ook in het Voornemen geeft uw college aan dat voor het project voor wat betreft het bouwrijp maken ontheffingsplichtig is en dat geen ontheffingsaanvraag is binnengekomen voor het project. Gelet op de vernieling van de dassenburcht vlak voor de kwetsbare (voortplantings)periode van de das is echter aannemelijk dat een overtreding heeft plaatsgevonden. De activiteiten raken immers direct de functionaliteit van de leefomgeving van de das.

- 3.12. In het Voornemen wordt bovendien gesteld dat de door de uitgevoerde werkzaamheden aangetaste pijpen niet met een gangenstelsel naar een grote burcht leiden en dat derhalve geen sprake is van een overtreding zoals gesteld in artikel 3.10 Wnb. Deze stelling van uw college vindt SBVL meer dan opmerkelijk. Een dassenburcht met 1 pijp kan ook gekwalificeerd worden als een burcht. In dit geval waren er overigens meerdere pijpen. Bovendien geldt dat zelfs als eens dassenburcht geen verbinden heeft met andere burchten of pijpen, het nog steeds als dassenburcht kwalificeert. Kortom: dat de pijpen niet met een gangenstelsel naar een grote burcht leiden kunt uw college volgens SBVL niet zomaar stellen, dat dient beoordeeld te worden door een dassendeskundige. Dit heeft uw college nagelaten te onderzoeken en onderbouwen.
- 3.13. In het Voornemen wordt met geen woord gerept over overtredingen ten aanzien van de steenuil. De activiteiten – en dan voornamelijk de kap en de snoei van de bomen – raken echter ook de functionaliteit van de leefgebied van de steenuilen. SBVL is op de hoogte van een kort document van 15 oktober 2022 waaruit zal volgen dat kans op effecten op de steenuil marginaal zijn. Een dergelijk korte notitie is geen onderzoek en hieruit kan dan ook niet uit geconcludeerd worden dat de effecten op steenuilen marginaal zijn. Hiervoor is nader onderzoek benodigd, waaronder veldonderzoek. Er is namelijk geen ecooloog in het veld geweest waardoor niet duidelijk was waar de kasten zich bevinden en wat tot het leefgebied van de steenuil behoort. Er kan dus niet op basis van dat rapport gesteld worden dat Landgoed Prinsenbosch geen essentieel functioneel leefgebied is. Ook dit had nader onderzocht en onderbouwd moeten worden.
- 3.14. Het Voornemen is volgens SBVL dan ook onzorgvuldig voorbereid aangezien (i) de vernieling van de dassenburcht rond eind november/begin december daarin niet is betrokken en (ii) uit wordt gegaan van onvolledige ecologische onderzoeken. De belangen van SBVL zijn bij handhaving daardoor onvoldoende in kaart gebracht. In zoverre ontbreekt een deugdelijke belangenafweging en schiet de motivering van het

Voornemen tekort. Alleen al om deze redenen, is het Voornemen in strijd met het motiveringsbeginsel in artikel 3:46 Awb en het zorgvuldigheidsbeginsel in artikel 3:2 Awb.

- 3.15. Ten overvloede wordt opgemerkt dat zelfs als uw college van mening is dat er geen sprake is van een overtreding omdat er nog niet bouwrijp wordt gemaakt, uit het vorenstaande onmiskenbaar volgt dat een overtreding zal plaatsvinden. Uw college geeft zelf aan dat er een ontheffing nodig is in het geval er (onder meer) bouwrijp gemaakt zal worden. Er is echter nog geen ontheffing aangevraagd terwijl de aannemers al (danwel nog) klaar lijken te staan.
- 3.16. SBVL krijgt sterk de indruk dat initiatiefnemer ook geen ontheffing zal aanvragen. Door Els & Linde is namelijk een ecologisch werkprotocol aangemaakt voor het bouwen van de woningen waar onder meer de te volgen werkwijze in staat om schade aan natuurwaarden (dassenburcht en bijburchten) te voorkomen. Hieruit trekken wij de conclusie dat Els & Linde onterecht van mening is dat er geen ontheffing nodig is. Dit ecologisch werkprotocol is als **bijlage 9** bij deze zienswijze gevoegd. Er doet zich dus een gevaar van een overtreding voor die met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid zal plaatsvinden. Als uw college dus van mening is dat er (nog) geen sprake is van een overtreding, moet er volgens SBVL wel preventief gehandhaafd worden.

Subsidiair: er wordt gehandeld in strijd met de zorgplicht

- 3.17. SBVL stelt zich subsidiair op het standpunt dat er wordt gehandeld in strijd met de zorgplicht, aangezien de voor de uitvoering van de werkzaamheden verrichte onderzoeken naar haar visie onvolledig, niet actueel en onzorgvuldig voorbereid zijn. Deze onderzoeken kunnen naar haar visie dan ook niet fungeren als onderlegger voor het EWP. Zulks wordt hierna nader toegelicht.
- 3.18. Voorop staat dat artikel 1.11 lid 1 van de Wnb regelt dat een ieder voldoende zorg in acht neemt voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving. Deze bepaling voorziet in een algemene verplichting en is als open norm geformuleerd. In het tweede lid van vornoemd artikel is opgenomen dat de zorgplicht in elk geval inhoudt dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor in het wild levende dieren, die handelingen in beginsel achterwege laat. Degene die een bepaalde handeling wil verrichten moet zich daarom vooraf op de hoogte stellen van de aanwezige natuurwaarden, de kwetsbaarheid ervan en de mogelijke gevolgen

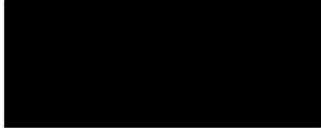
daarvoor van zijn handelen. Volgens de jurisprudentie kan handhavend worden opgetreden ingeval van een kennelijk geval van onzorgvuldig handelen. Van zo'n situatie is blijkens de memorie van toelichting van de Wnb bijvoorbeeld sprake als een betrokkene in een natuurterrein graafwerkzaamheden verricht zonder zich op de hoogte te stellen van de aanwezige planten en dieren.

- 3.19. Zoals hiervoor onder randnummer 2.3 reeds aangestipt, blijkt uit de quickscan uit 2019 dat nader onderzoek naar de aanwezigheid van de das en de steenuil benodigd was. Dit nader onderzoek lijkt niet te hebben plaatsgevonden. Tevens is in het onderzoeksrapport van Slijpkruik geconstateerd dat de ecologische quickscan niet meer actueel is, nu deze ouder is dan drie jaar. Nu er zonder actueel en volledig onderzoek handelingen zijn verricht, is er in strijd met de zorgplicht gehandeld.
- 3.20. Bovendien dient het EWP als onvolledig te worden beschouwd, nu hierin wordt gesproken over het snoeien en verwijderen van een strooissellaag. De werkzaamheden die uiteindelijk hebben geresulteerd in de vernieling van de burcht bestonden echter uit het kappen en rooien van bomen en graafwerkzaamheden met een graafmachine. Los van het feit dat deze werkzaamheden niet zijn betrokken in het EWP, staan deze ook haaks op de voorschriften zoals opgenomen in het EWP en het kennisdocument van Bij12. Hierin is immers opgenomen dat zo veel als mogelijk een afstand van 20 meter wordt gehouden van de dassenburcht en dat binnen deze zone het gebruik van grond berijdende voertuigen en machines niet is toegestaan. Door deze voorschriften niet na te leven, is (met opzet) de functionaliteit van de pijpen en daarmee de leefomgeving van de das aangetast.

4. Conclusie

- 4.1. Gelet op al het vorenstaande heeft er een overtreding van artikel 3.1, 3.5 en 3.10 Wnb plaatsgevonden. Het college is derhalve wel bevoegd om handhavend op te treden en had dit ook moeten doen.
- 4.2. Voor zover het college van oordeel is dat er (nog) geen sprake is van een overtreding omdat er nog niet bouwrijp wordt gemaakt, verzoekt SBVL u om preventief tot handhaven over te gaan omdat er een gevaar van een overtreding voordoet die met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid zal plaatsvinden.
- 4.3. SBVL is uiteraard bereid om haar zienswijze toe te lichten.

Met vriendelijke groet,
Straatman Koster Advocaten B.V.

BIJLAGEN

- Bijlage 1.** Handhavingsverzoek van 28 oktober 2022 en ontvangstbevestiging van 28 oktober 2022.
- Bijlage 2.** Brief Straatman Koster advocaten namens SBVL aan GS van de Provincie van 16 december 2022.
- Bijlage 3.** Voornemen afwijzen handhavingsverzoek van 19 januari 2023.
- Bijlage 4.** Natuuronderzoek SAB van 12 september 2019.
- Bijlage 5.** Rapportage mitigatie en compensatieplan van Els & Linde B.V. van 30 januari 2020.
- Bijlage 6.** Ecologisch werkprotocol opgesteld door Els & Linde B.V. van 14 oktober 2022.
- Bijlage 7.** Verslag overleg ecologisch werkprotocol en afspraken uitvoering werkzaamheden door Els & Linde B.V. van 26 oktober 2022.
- Bijlage 8.** Memo steenuil en das i.v.m. mogelijke overtreding Wnb van de Slijpkruik ecologisch adviesbureau van 17 november 2022.
- Bijlage 9.** Ecologisch werkprotocol bouwen woningen d.d. 30 maart 2022.

[REDACTED]

Van: [REDACTED]@veluwschlandschap.nl>
Verzonden: vrijdag 28 oktober 2022 22:46
Aan: post@gelderland.nl
CC: [REDACTED]@veluwschlandschap.nl
Onderwerp: URGENT handhavingsverzoek Landgoed Prinsenbosch

Geachte heer/mevrouw,

Stichting behoud Veluwsch Landschap maakt gebruik van de mogelijkheid een handhavingsverzoek in te dienen inzake de start van werkzaamheden op het terrein van Landgoed Prinsenbosch gelegen aan de Hunnenweg te Voorthuizen in gemeente Barneveld.

Op 28-10-2022 is er een start gemaakt met de voorbereiding van aanleg van ondergrondse infrastructuur. Het desbetreffende landgoed is voornemens landgoedvilla's te ontwikkelen en te bouwen zie: www.landgoedprinsenbosch.nl. Ondanks dat er nog geen Wabo procedure loopt en er dus nog geen omgevingsvergunning en/of ontheffing WnB is aangevraagd, bereidt aannemer Dura Vermeer, gevestigd in Rotterdam Airportplein 21 3045 AP Rotterdam, deze bovengenoemde aanleg voor. Dit is op 28-10-2022 op locatie aan Stichting Behoud Veluwsch Landschap bevestigd.

Het gehele terrein van Landgoed Prinsenbosch maakt deel uit van het functioneel leefgebied van oa. de das en de steenuil. De das woont en foerageert op het landgoed, de steenuil foerageert op het landgoed. Naar ons inzien kunnen er geen werkzaamheden opgestart worden zolang er nog geen omgevingsvergunning en nog geen ontheffing WnB zijn verleend. De werkzaamheden mogen het functionele leefgebied niet verstoren of aantasten. Ook is er zover wij weten geen geldige quickscan soortenbescherming en voortoets gebiedsbescherming uitgevoerd, waar mogelijk ecologisch vervolgonderzoek uit noodzakelijk blijkt.

Provincie Gelderland is bevoegd gezag voor de handhaving op de wet natuurbescherming. Wij zijn van mening dat dit bedrijf zich naar alle waarschijnlijkheid niet aan de regels houdt en daarom stellen wij u op de hoogte en dienen middels deze email een verzoek tot handhaving in.

Met vriendelijke groet,
Het bestuur van St. Behoud Veluwsch Landschap

[REDACTED]

AANGETEKEND

Gedeputeerde Staten van de provincie
Gelderland
t.a.v. afdeling Vergunningverlening en
Handhaving
Postbus 9090
6900 GX Arnhem

advocaat

T : +31 (0)10 240 04 47

F : +31 (0)10 240 04 48

M: +31 (0)6 22 76 94 94

E : valerie.degier@straatmankoster.nl

Vooraf per e-mail: post@gelderland.nl en
[redacted]@gelderland.nl

Rotterdam, 16 december 2022

Onze ref.: 09-1102/DMS04-465260977-28

Uw ref.: 2022-015016

Betreft: Handhavingsverzoek d.d. 28 oktober 2022 van St. Behoud Veluwsch Landschap

Geachte college,

Op 28 oktober jl. heeft Stichting Behoud Veluwsch Landschap ("SBVL") een handhavingsverzoek ingediend omdat er volgens SBVL ter plaatse van Landgoed Prinsenbosch in overtreding met artikel 3.1 (steenuil) en 3.10 (das) van de Wet natuurbescherming (Wnb) wordt gehandeld. Dit handhavingsverzoek is bij uw college onder zaaknummer 2022-015016 geregistreerd. Het handhavingsverzoek en de ontvangstbevestiging is voor de volledigheid als **bijlage 1** bij deze brief gevoegd. SBVL heeft ons kantoor verzocht om haar bij te staan in het verdere verloop van haar verzoek om handhaving.

De overtreding van de Wnb

Zoals ook uit het handhavingsverzoek van SBVL volgt, zijn er ter plaatse van Landgoed Prinsenbosch vijftien luxe villa's voorzien. Voor de bouw van deze villa's is geen ontheffing op grond van de Wnb verleend (of een omgevingsvergunning bouwen waarbij de natuuractiviteit is aangehaakt). Dit terwijl er wel handelingen worden verricht waarvoor een ontheffing is vereist. Dit licht ik als volgt toe.

Momenteel worden er ter plaatse van Landgoed Prinsenbosch werkzaamheden verricht om de percelen bouwrijp te maken. Uit het 'verslag overleg ecologisch werkprotocol en afspraken uitvoering werkzaamheden' d.d. 26 oktober 2022 volgt dat de werkzaamheden zien op het vernieuwen van de aanwezige asfaltweg op het landgoed, een deel bijbehorend grondwerk onder de weg gericht op vervangen van onder andere rioleringen en kap- en

snoeiwerkzaamheden. In het verslag en het ecologisch werkprotocol van d.d. 14 oktober 2022 staat dat uit onderzoek volgt dat op het perceel een hoofdburcht, bijburcht en toegangspijpen van dassen zijn gelokaliseerd. Er moet dan ook gewerkt worden volgens een ecologisch werkprotocol ('ewp') om overtreding van de Wnb te voorkomen.

SBVL had zo haar vraagtekens bij het ewp en vreest dat de werkzaamheden wel negatieve gevolgen hebben voor de steenuil en de das en er daardoor een ontheffingplicht geldt. SBVL heeft dan ook ecologisch adviesbureau de Slijpkruik ingeschakeld om te onderzoeken of dit inderdaad het geval is. De Slijpkruik heeft het memo das en steenuil Landgoed Prinsbosch d.d. 17 november 2022 opgesteld. Dit memo is door SBVL ook ter aanvulling op haar handhavingsverzoek toegestuurd bij e-mail van 6 december jl. (zie **bijlage 2**). Uit het memo van Slijpkruik volgt onder meer dat het ewp onvoldoende is om de functionaliteiten van de verblijfsplaatsen van dassen te garanderen en dat er voor het bouwrijp maken een reële kans is dat een ontheffing voor steenuil noodzakelijk is. Er wordt door Slijpkruik onder meer geconcludeerd:

"Bouwrijp maken en daarop volgende ontwikkeling van woningen leiden mogelijk tot overtreding van verbodsbepalingen Wnb waarvoor een ontheffing van de provincie Gelderland nodig is. Het is daarom zeer belangrijk om vóór start van het bouwrijp maken onderzoek uit te voeren conform de richtlijnen van de beschikbare Kennisdocumenten van BIJ12. Ondanks de opgestelde werkprotocollen voor bouwrijp maken (Ecologisch werkprotocol Bouwrijp maken en Ecologisch werkprotocol bouwen woningen, Els & Linde 2022) is hoogstwaarschijnlijk nog steeds sprake van ontheffingsplicht ten aanzien van de das. De werkprotocollen hebben uitsluitend betrekking op das en vrijgestelde soorten, steenuil wordt hierin geheel niet genoemd terwijl niet uitgesloten kan worden dat het plangebied ook voor steenuil essentieel onderdeel van de functionele leefomgeving is."

Uit het memo van Slijpkruik volgt dus onmiskenbaar dat het bouwrijp maken mogelijk leidt tot een overtreding van de Wnb. SBVL heeft helaas moeten constateren dat er inderdaad een overtreding heeft plaatsgevonden. Met het kappen van een houtsingel en de graafwerkzaamheden is de dassenburcht vernield, zoals ook volgt uit onderstaande foto (tevens bijlage 2):

De dassenburcht op bovenstaande foto lag in de houtsingel en deels in een oude sloot. Door het kappen van de houtsingel en de graafwerkzaamheden op de burcht zijn twee pijpen aangetast. Dit is ook goed zichtbaar op de foto's die als **bijlage 3** bij deze brief zijn gevoegd.

Kortom: hetgeen dat SBVL vreesde is helaas uitgekomen, er is sprake van onomkeerbare negatieve gevolgen voor (in ieder geval) de das. De gevolgen voor de steenuilen zijn nog niet bekend maar ook daarvan wordt aangenomen dat er kans is op een overtreding, nu de houtsingels op het Landgoed Prinsbosch onderdeel uitmaken van het 'functioneel leefgebied' van de steenuilen.

Verzoek tot beschikking op handhavingsverzoek binnen redelijke termijn

Zoals gezegd, heeft SBVL op 28 oktober jl. een handhavingsverzoek ingediend en op 6 december jl. aangedrongen om snel een beslissing op het handhavingsverzoek te nemen om verdere overtredingen te voorkomen. Dit is tot op heden helaas niet gebeurd.

Op grond van artikel 4:13 Awb dient uw college een beschikking te geven binnen een redelijke termijn na ontvangst van de aanvraag. Die redelijke termijn is in ieder geval verstreken wanneer uw college niet binnen acht weken na ontvangst op het verzoek heeft beslist. Deze termijn van acht weken is nog niet verstreken maar volgens SBVL is er sprake van zodanige spoed dat deze termijn niet kan worden afgewacht.¹ Uit het vorenstaande volgt immers al dat er sprake is van onomkeerbare negatieve gevolgen voor de das. De functionele leefomgeving van de steenuilen kan hetzelfde lot ondergaan. Dit wil SBVL voorkomen. SBVL verzoekt uw college dan ook om binnen vijf dagen na datum van deze brief te beslissen op het verzoek om handhaving.

¹ Zie bijvoorbeeld ook de uitspraak van de Raad van State 8 april 2020, ECLI:NL:RVS:2020:993.

In het geval uw college niet binnen vijf dagen beslist, is SBVL helaas genoodzaakt om uw college in gebreke te stellen. SBVL hoopt uiteraard dat dit niet nodig is en wil ook helemaal niet tot dergelijke acties overgaan. SBVL heeft begrip voor het feit dat de afdeling Vergunningverlening en Handhaving het druk heeft maar uw college zult echter ook begrijpen dat het beschermen van de das en de steenuil – en het handelen in overeenstemming met de Wnb – voor SBVL prioriteit heeft boven alles.

Graag ziet SBVL het besluit op haar verzoek om handhaving dan ook zo snel mogelijk – maar uiterlijk binnen vijf dagen – tegemoet.

Met vriendelijke groet,
Straatman Koster Advocaten B.V.

- Bijlage(n) :
- 1: Handhavingsverzoek SBVL d.d. 28 oktober 2022
 - 2: E-mail d.d. 6 december 2022 aan de heer vierhout incl. bijlagen
 - 3: Foto's van de vernielde burcht

Valerie de Gier

Van: [REDACTED]@veluwschlandschap.nl>
Verzonden: vrijdag 28 oktober 2022 22:46
Aan: post@gelderland.nl
CC: [REDACTED]@veluwschlandschap.nl
Onderwerp: URGENT handhavingsverzoek Landgoed Prinsenbosch

Geachte heer/mevrouw,

Stichting behoud Veluwsch Landschap maakt gebruik van de mogelijkheid een handhavingsverzoek in te dienen inzake de start van werkzaamheden op het terrein van Landgoed Prinsenbosch gelegen aan de Hunnenweg te Voorthuizen in gemeente Barneveld.

Op 28-10-2022 is er een start gemaakt met de voorbereiding van aanleg van ondergrondse infrastructuur. Het desbetreffende landgoed is voornemens landgoedvilla's te ontwikkelen en te bouwen zie: www.landgoedprinsenbosch.nl. Ondanks dat er nog geen Wabo procedure loopt en er dus nog geen omgevingsvergunning en/of ontheffing WnB is aangevraagd, bereidt aannemer Dura Vermeer, gevestigd in Rotterdam Airportplein 21 3045 AP Rotterdam, deze bovengenoemde aanleg voor. Dit is op 28-10-2022 op locatie aan Stichting Behoud Veluwsch Landschap bevestigd.

Het gehele terrein van Landgoed Prinsenbosch maakt deel uit van het functioneel leefgebied van oa. de das en de steenuil. De das woont en foerageert op het landgoed, de steenuil foerageert op het landgoed. Naar ons inzien kunnen er geen werkzaamheden opgestart worden zolang er nog geen omgevingsvergunning en nog geen ontheffing WnB zijn verleend. De werkzaamheden mogen het functionele leefgebied niet verstoren of aantasten. Ook is er zover wij weten geen geldige quickscan soortenbescherming en voortoets gebiedsbescherming uitgevoerd, waar mogelijk ecologisch vervolgonderzoek uit noodzakelijk blijkt.

Provincie Gelderland is bevoegd gezag voor de handhaving op de wet natuurbescherming. Wij zijn van mening dat dit bedrijf zich naar alle waarschijnlijkheid niet aan de regels houdt en daarom stellen wij u op de hoogte en dienen middels deze email een verzoek tot handhaving in.

Met vriendelijke groet,
Het bestuur van St. Behoud Veluwsch Landschap

[REDACTED]

St. Behoud Veluwsch Landschap

T.a.v. [REDACTED]

Datum

16-12-2022

Zaaknummer

2022-015016

Onderwerp

Ontvangstbevestiging

Inlichtingen bij

Provincieloket

026 359 99 99

post@gelderland.nl

Uw brief d.d. : 28-10-2022
met kenmerk :
onderwerp : Handhavingsverzoek - Handhavingsverzoek
: Hunnenweg Voorthuizen
is ontvangen op : 28-10-2022
en toegezonden aan : VVHH - Vergunningverlening en Handhaving

Beste aanvrager,

Hartelijk dank voor uw aanvraag of melding.

Wij proberen uw aanvraag binnen de geldende termijn af te handelen. In verband met grote drukte bij de afdeling Vergunningverlening en Handhaving is het halen van deze termijn helaas niet altijd mogelijk. De vertraging treedt vooral op door een schaarste aan (extra inzet van) personeel dat over de benodigde expertise beschikt. Bij voorbaat excuses voor het ongemak. We kunnen niet ingaan op verzoeken om een aanvraag met voorrang te behandelen of contactgegevens van de behandelend vergunningverlener te verstrekken. Wij vertrouwen op uw begrip hiervoor.

Heeft u vragen, dan kunt u contact opnemen met het Provincieloket via telefoonnummer 026 359 9999 of e-mailadres provincieloket@gelderland.nl.

In (eventuele) verdere schriftelijke of mondelinge communicatie over deze aanvraag verzoeken we u het bovengenoemde zaaknummer te vermelden.

Met vriendelijke groet,

Team Vergunningverlening en Handhaving Provincie Gelderland

Dit bericht is automatisch aangemaakt en is daarom niet ondertekend.

Markt 11 | 6811 CG Arnhem
Postbus 9090 | 6800 GX Arnhem

026 359 99 99
post@gelderland.nl
www.gelderland.nl

BNG Bank Den Haag
NL74BNGH0285010824
BIC-code BNG Bank: BNGHNL2G

Btw-nummer: NL001825100.B03
KvK-nummer: 51468751

 provincie
Gelderland

[REDACTED]

Van: [REDACTED] @veluwschlandschap.nl>
Verzonden: dinsdag 6 december 2022 17:06
Aan: [REDACTED] @ gelderland.nl
CC: [REDACTED] info@veluwschlandschap.nl
Onderwerp: Aanvulling handhavingsverzoek Landgoed Prinsenbosch zaaknummer: 202-015016
Bijlagen: Memo das en steenuil landgoed Prinsenbosch.pdf; IMG_0905.jpg

Beste [REDACTED]

Afgelopen donderdag 1 december 2022 waren wij op verzoek van de stichting samen op locatie om werkzaamheden in de houtsingel van projectontwikkelaar OMA te bekijken. Eerder bezocht ik het terrein diezelfde dag met handhavers van de OddV. Op basis van de WnB, het ecologisch werkprotocol en het kennisdocument Das Bij12 denken wij dat de projectontwikkelaar een strafbaar feit WnB heeft gepleegd aangaande het vernielen/beschadigen/verstoren van een dassenburcht en haar ecologische functionaliteit, omdat er machinaal gewerkt is binnen de zone van 20 meter, zie kennisdocument Das die ik je eerder stuurde. Wij stellen Das en boom op de hoogte van deze ontwikkeling en vragen met een nieuwe vervolg-email via: post@gelderland.nl de Provincie op korte termijn schriftelijk te reageren op ons handhavingsverzoek en toe te lichten of jullie handhavend gaan optreden en met ons vaststellen dat hier sprake is van een strafbaar feit en onzorgvuldig nalatig handelen. Mogelijk vragen we een voorlopige voorziening aan.

In aanvulling van ons handhavingsverzoek van 28-10-2022 met zaaknummer: 2022-015016 stuur ik je zoals beloofd alvast bijgevoegde memo van ecooloog [REDACTED] die wij als stichting hebben ingeschakeld in het licht van de ontwikkelingen op landgoed Prinsenbosch. Hij heeft de situatie vanuit zijn expertise voor ons beoordeeld en geeft goedkeuring voor het toesturen van deze memo. Zijn bevindingen delen wij: Kort samengevat lijkt het ons noodzakelijk om onderzoek naar das en steenuil conform de daarvoor opgestelde protocollen uit te voeren om aan de hand daarvan te kunnen bepalen welke effecten mogelijk zijn en dan een plan met mitigerende/compenserende maatregelen op te stellen en indien nodig ontheffing aan te vragen. Verdere werkzaamheden in en rond de houtsingels en dassenburchten dienen te worden voorkomen.

Succes met het overleg aanstaande donderdag tussen jullie en de projectontwikkelaar OMA en hoop dat de memo kan bijdragen. Graag je reactie.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
Adviseur natuur, milieu, recreatie & omgevingskwaliteit

Stichting Behoud

**VELUWSCH
LANDSCHAP**

M: 06- [REDACTED] @veluwschlandschap.nl

Memo das en steenuil Landgoed Prinsenbosch, Voorthuizen

Projectgegevens

Betreft:	Memo Steenuil en das ivm mogelijke overtreding Wnb
Uitvoering:	De Slijpkruik Ecologie
Locatie:	Landgoed Prinsenbosch, Hunnenweg Voorthuizen
Contactpersoon:	[REDACTED]@deslijpkruik.nl)
Datum:	17-11-2022

1. Aanleiding en uitvoering onderzoek

Aan de Hunnenweg in het buitengebied van Voorthuizen ligt Landgoed Prinsenbosch. Op de locatie is woningbouw gepland. Inmiddels vinden diverse grondwerkzaamheden plaats en het is niet duidelijk welke werkzaamheden zullen volgen. Stichting Veluwsch landschap is bezorgd dat de ontwikkelingen leiden tot negatieve gevolgen voor de beschermde das en steenuil. Voor zover bekend is geen actueel onderzoek naar beschermde soorten beschikbaar. Aan de hand van beschikbare documenten (natuurtoetsen, ecologische werkprotocollen, memo's en andere relevante documenten), waarnemingen (waaronder NDFF-gegevens), informatie vanuit buurtbewoners en bezoeken aan de omgeving door verschillende personen is een inschatting gemaakt of mogelijk sprake is van negatieve effecten op beschermde soorten die overtreding van de Wet natuurbescherming betekenen en ontheffingsplichtig zijn. Voorliggende memo beschrijft de bevindingen en aanbevelingen van dit verkennende onderzoek.

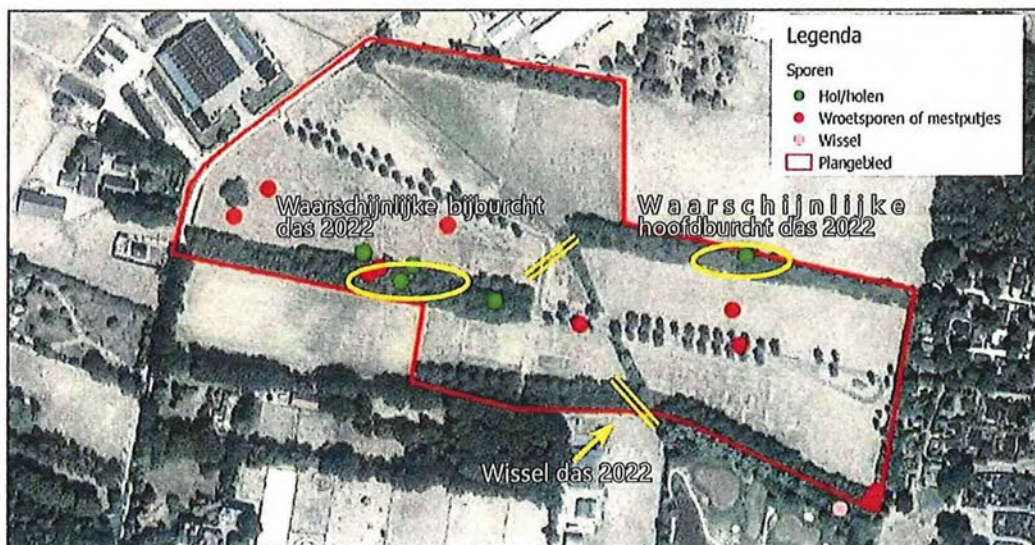
Zowel de quickscan (Natuuronderzoek Voorthuizen, Prinsenbosch, Meriën, D. & Verkaik, E., SAB 2019) als aanvullend soortgericht onderzoek uitgevoerd door bureau SAB en inmiddels meer dan 3 jaar oud. In de quickscan van destijds is vastgesteld dat overtreding van verbodsbepalingen ten aanzien van das en steenuil niet uitgesloten is. De rapportage van het aanvullend onderzoek door SAB kon niet worden ingezien, maar uit een verwijzing in het document "Mitigatie en compensatieplan Prinsenbosch te Voorthuizen, Van der Linden, P.J.H., projectnummer 19.188 januari 2020" wordt wel benoemd dat van das een hoofdburcht en bijburcht aanwezig zijn binnen het plangebied en dat het grasland binnen het plangebied essentieel foerageergebied vormt voor het functioneren van de burchten. De dassenburchten zijn in 2022 nog steeds in gebruik maar gedegen recent onderzoek ontbreekt. Ook zijn in de afgelopen jaren op tenminste vier erven in de omgeving waarnemingen van steenuilen gedaan. Van twee locaties is duidelijk dat er genesteld wordt, van twee andere locaties is de kans reëel dat ook daar door andere paartjes gebroed wordt. Hieronder worden eerst de das en vervolgens de steenuil besproken.

2.1 Das

- Tijdens het door SAB uitgevoerde onderzoek is vastgesteld dat binnen het plangebied een hoofdburcht en een bijburcht van de das aanwezig zijn in de singels. In hetzelfde onderzoek is vastgesteld dat het grasland essentieel foerageergebied betreft dat noodzakelijk is voor de functionaliteit van de burchten. Ook in 2022 zijn de burchten nog aanwezig en bewoond, waarmee zeer aannemelijk is dat de werkzaamheden in essentieel leefgebied van de das plaatsvinden en dat één of meerdere overtreding van verbodsbepalingen Wnb aan de orde zijn waarvoor een ontheffing vereist is, zie ook volgende punt.
- De functionaliteit van burchten mag alleen worden aangetast wanneer bevoegd gezag (in

dit geval provincie Gelderland) hier toestemming voor geeft middels een ontheffing. Als onderbouwing voor de ontheffingsaanvraag dienen actueel ecologisch onderzoek (in de regel maximaal 3 jaar oud) en een projectplan waarin o.a. een mitigerende/compenserende maatregelen, een alternatievenafweging en onderbouwing wettelijk belang te worden bijgevoegd bij de aanvraag.

- Zoals ook in de quickscan van SAB benoemd wordt is aanvullend onderzoek noodzakelijk om de functie(s) en het belang van het plangebied in kaart te brengen en aan de hand daarvan vast te stellen of er sprake is van overtreding van verbodsbepalingen en daarmee ontheffingsplicht ten aanzien van das.
- Hoogstwaarschijnlijk leiden de woningbouw maar ook al voorbereidende werkzaamheden zoals bouwrijp maken tot het 'opzettelijk beschadigen of vernielen van vaste voortplantings- of rustplaatsen van de das (overtreding van artikel 3.10 lid 2, sub b). Niet door directe fysieke aantasting van de verblijfplaatsen maar door aantasting van de functionele leefomgeving waarvan de functionaliteit van de verblijfplaatsen afhankelijk is. Dit door verstoring, een significante afname van foerageergebied en beperking van de mogelijkheden om verder weg gelegen foerageergebied te bereiken.
- De vereisten waaraan het onderzoek moet voldoen staan beschreven in hoofdstuk 2.3 van het Kennisdocument Das 1.0 (BIJ12, juli 2017). Zoals daar ook beschreven staat wordt aan de hand van dat onderzoek bepaald of de functionaliteit in het geding komt. Hierin staat o.a. dat activiteiten die overdag binnen 50 meter of binnen 200 meter na zonsondergang (of na 19.00 als die later onder gaat) van de burcht plaatsvinden effect kunnen hebben op de functionaliteit. Dat is hier zeker het geval. Voor het bouwrijp maken van het terrein is een ecologisch werkprotocol opgesteld (Ecologisch werkprotocol Bouwrijp maken Voorthuizen Prinsenbosch, P. van der Linde, Els & Linde oktober 2022). De hierin genoemde maatregelen zijn onvoldoende om de functionaliteit van de verblijfplaatsen te garanderen, bovendien gaat door het bouwrijp maken en realisatie van woningen permanent essentieel leefgebied in de vorm van hoogwaardig foerageergebied verloren. De kans is zeer groot dat dassen de burchten zullen verlaten door de werkzaamheden, daarom is het van groot belang om de werkzaamheden tot nader orde te stoppen totdat voldoende onderzoek is uitgevoerd en een ontheffing is verkregen (ervan uitgaande dat deze nodig is, waar alles op wijst op grond van de beschikbare informatie).

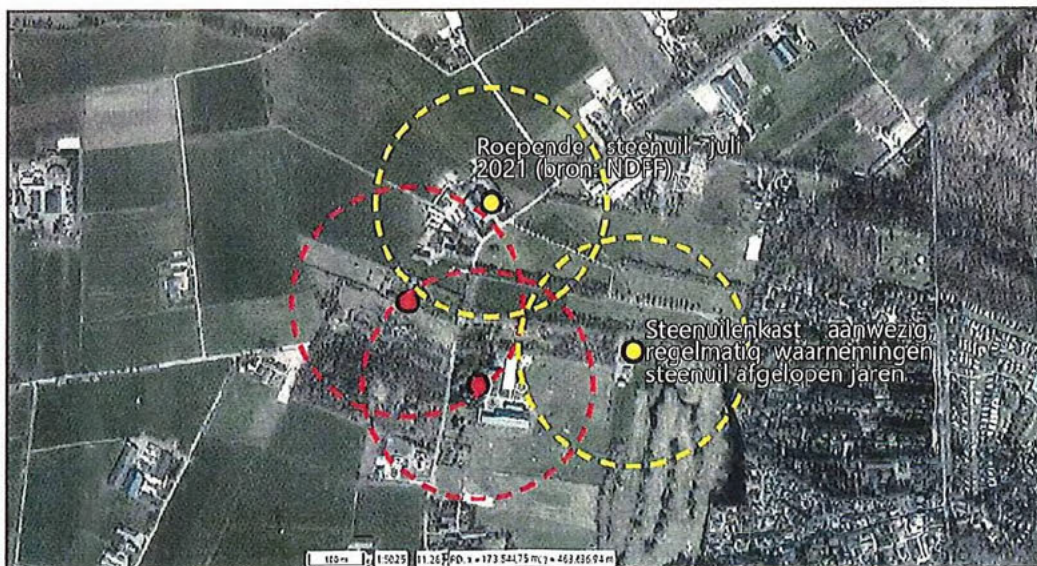

Afbeelding 1: Kaart met de globale ligging van het plangebied (rode cirkel). Bron ondergrond: Natuuronderzoek Voorthuizen, Prinsenbosch, SAB 2019.

- De gemeente heeft de verantwoordelijkheid om vergunningaanvragen te beoordelen op volledigheid. Toetsing aan de Wet natuurbescherming is daar onderdeel van. Het nader onderzoek zal daarom hoe dan ook uitgevoerd moeten worden evenals eventuele daaruit voortvloeiende vervolgstappen zoals ontheffingsaanvraag. Provincie Gelderland is daarin uiteindelijk bevoegd gezag. Dat de bestemmingsplanwijziging toestaat dat er woningen gebouwd gaan worden staat hier los van. Bij iedere ingreep moet rekening worden gehouden met de Wnb, dit geldt dus zelfs voor ingrepen die niet vergunningplichtig zijn of waarvoor al een vergunning is afgegeven.

2.2 Steenuil:

- In de directe omgeving van het plangebied zijn meerdere territoria van steenuilen bekend. Voor zover bekend is geen actueel veldonderzoek beschikbaar. In oktober 2022 is een memo opgesteld door bureau Els & Linde (Memo steenuil Voorthuizen, Landgoed Prinsenbosch, P. van der Linden, 15 oktober 2022). Hierin worden twee territoria aangegeven, maar onduidelijk is op grond waarvan deze territoria zijn vastgesteld, hoe de cirkels die territoria representeren zijn vastgesteld en hoe de geschiktheid van foerageergebieden in de omgeving is bepaald.
- Uit NDFF-gegevens (opgevraagd op 15-11-2022) blijkt dat er de afgelopen 3 jaar vanaf drie verschillende erven waarnemingen zijn van roepende steenuilen. Daarnaast is op 16 november door [REDACTED] een bezoek gebracht aan een erf dat via een toegangsweg vanaf de Hunnenweg ongeveer 300 meter ten oosten van de Hunnenweg ligt, in de hoek van de voormalige golfbaan en tegen de zuidrand van de projectlocatie waar woningen voorzien zijn. Op dit erf staat een bijgebouw met steenuilenkast die volgens de bewoner regelmatig door steenuilen bezocht wordt. Of er ook gebroed wordt is onbekend.

Afbeelding 2: Zekere nestlocaties van steenuil (rode stippen) en locaties waar in ieder geval in het broedseizoen van 2021 steenuilen gezien zijn (gele stippen). De cirkels representeren een straal van 100 meter rond de (mogelijke) nestplekken. De oppervlakte van de cirkels bedraagt ongeveer 12,5 hectare. De cirkels zijn slechts bedoeld ter indicatie, aanvullend onderzoek is noodzakelijk om te bepalen welke terreindelen belangrijk onderdeel zijn van steenuilterritoria. Bron ondergrond: PDOK.

- Gezien bovenstaande verspreidingsinformatie is de kans aanzienlijk dat één of meerdere territoria van steenuil een wezenlijke overlap met het plangebied hebben. De oppervlakte van steenuilterritoria is o.a. afhankelijk van geschiktheid leefgebied, kwaliteit foerageergebied en aanbod rust- en nestplaatsen. Gemiddeld genomen heeft een territorium in Nederland een oppervlakte tussen de 5-30 hectare (bron: BIJ12). Op voorhand is onduidelijk of er voldoende alternatief leefgebied beschikbaar is. Hierbij moet ook rekening worden gehouden met onderlinge concurrentie tussen uilen uit verschillende territoria. Het plangebied is door de singels en grasland begraasd door schapen zeer geschikt als foerageergebied voor steenuil en daarmee mogelijk essentieel onderdeel van de functionele leefomgeving van steenuil. Het bouwrijp maken en aansluitende realisatie van woningen leidt mogelijk tot een overtreding van één of meerdere verbodsartikelen ten aanzien van steenuil. Daarom is actueel aanvullend soortgericht onderzoek naar steenuil vereist volgens de richtlijnen van het Kennisdocument (of wanneer afgeweken wordt, duidelijk onderbouwen waarom dat hier verantwoord is). Er is een reële kans dat een ontheffing voor steenuil noodzakelijk is. Voor de onderhoudswerkzaamheden aan de bestaande riolering lijkt een overtreding van verbodsbepalingen niet aan de orde zolang het ecologisch werkprotocol dat opgesteld is voor de das gevolgd wordt.

2.3 Overige soorten:

- Voor zover bekend is geen actuele quickscan beschikbaar. Het is daarom onduidelijk of overtreding van verbodsbepalingen ten aanzien van andere soorten dan das en steenuil aan de orde zijn voor wat betreft de bouwrijpfase, overige bouwactiviteiten en toekomstige gebruiksfase. Een actualiserende quickscan is daarom noodzakelijk voor zover er nog geen quickscan van maximaal 3 jaar oud beschikbaar is.

3. Conclusie

- Het plangebied is mogelijk essentieel leefgebied van de das (Wnb - andere soorten) en steenuil (Vogelrichtlijnsoort met jaarrond beschermde rust- en voortplantingsplaatsen en bijbehorende leefomgeving). Actueel en gedegen onderzoek naar beide soorten ontbreekt voor zover bekend.
- Bouwrijp maken en daarop volgende ontwikkeling van woningen leiden mogelijk tot overtreding van verbodsbepalingen Wnb waarvoor een ontheffing van de provincie Gelderland nodig is. Het is daarom zeer belangrijk om vóór start van het bouwrijp maken onderzoek uit te voeren conform de richtlijnen van de beschikbare Kennisdocumenten van BIJ12. Ondanks de opgestelde werkprotocollen voor bouwrijp maken (Ecologisch werkprotocol Bouwrijp maken en Ecologisch werkprotocol bouwen woningen, Els & Linde 2022) is hoogstwaarschijnlijk nog steeds sprake van ontheffingsplicht ten aanzien van de das. De werkprotocollen hebben uitsluitend betrekking op das en vrijgestelde soorten, steenuil wordt hierin geheel niet genoemd terwijl niet uitgesloten kan worden dat het plangebied ook voor steenuil essentieel onderdeel van de functionele leefomgeving is.
- De onderhoudswerkzaamheden aan de riolering kunnen in principe worden uitgevoerd met inachtneming van het daarvoor opgestelde ecologisch werkprotocol, omdat het tijdelijke werkzaamheden betreft op een beperkt deel van het terrein waardoor de functionaliteit van de leefomgeving in principe niet in het geding is.

Foto 1: Kap en rooien in de lengte van houtsingel van bomen struiken achter dassenraster waar burcht inlag en is vrijgemaakt van groen en de sloot is vergraven.

Foto 2: Kap van 4 meter stuk houtsingel en het naar binnen verplaatsen van het dassenraster.

Foto 3: Een gegraven sloot waar groen is gekapt en uit de grond is gerooid. Op de foto is duidelijk te zien dat de grondbak van de graafmachine ter plaatse van de burcht de bak hoger aanhoudt maar de burcht wel machinaal beschadigd.

Foto 4: Tweede pijp die is ontdaan van groen en door graafwerkzaamheden is beschadigd.

Foto 5: Een door de das gegraven doorgang onder het dassenraster om vanuit de burcht te kunnen foerageren op te weilanden. Deze onderdoorgang is met de werkzaamheden afgesloten.

Voornemen afwijzen handhavingsverzoek

Straatman Koster advocaten
T.a.v.
Postbus 717
3000 AS ROTTERDAM

Datum

19 januari 2023

Zaaknummer

2022-015016

Onderwerp

Verzoek tot handhaving

Uw kenmerk: 09-1102/DMS04-
465260977-28

Inlichtingen bij

Provincieloket
026 359 99 99
post@gelderland.nl

Blad

1 van 3

Ontvangstdatum uw verzoek

28 oktober 2023

Wet

Wet natuurbescherming

Geachte ,

Wij hebben op 28 oktober 2022 van uw cliënte, Stichting Behoud Veluwsch Landschap, een verzoek tot handhaving ontvangen. U cliënte vraagt ons om handhavend op te treden tegen de werkzaamheden die plaatsvinden op het terrein van Landgoed Prinsenbosch gelegen aan de Hunneweg te Voorthuizen. Op het landgoed woont en foerageert de das en foerageert ook de steenuil.

Controle uitgevoerd: er is geen sprake van een overtreding

Wij hebben op 2 november 2022 een controle uitgevoerd op locatie. De toezichthouder heeft geconstateerd dat er geen verstoring plaatsvindt en dat de voorgenomen onderhoudswerkzaamheden geen negatief effect op het functioneel leefgebied en/of behoud van de das heeft. De betrokken ecooloog heeft een werkprotocol opgesteld voor de onderhoudswerkzaamheden. Hierdoor is het aanvragen van een ontheffing op grond van artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming (hierna: Wnb) niet noodzakelijk.

Omdat er geen sprake is van een overtreding, zijn wij niet bevoegd om handhavend op te treden.

Voornemen

Wij wijzen uw handhavingsverzoek af, wij gaan niet handhavend optreden.

Onderaan deze brief vindt u de wettelijke bepalingen die gelden voor dit voornemen.

Motivering

Bij brief van 16 december 2022 geeft u aan dat uw cliënte u heeft verzocht om haar bij te staan in het verdere verloop van haar verzoek om handhaving. In deze brief stelt u dat werkzaamheden

Markt 11 | 6811 CG Arnhem
Postbus 9090 | 6800 GX Arnhem

026 359 99 99
post@gelderland.nl
www.gelderland.nl

BNG Bank Den Haag
NL74BNGH0285010824
BIC-code BNG Bank: BNGHNL2G

Btw-nummer: NL001825100.B03
KvK-nummer: 51468751

 provincie
Gelderland

Datum
19 januari 2023

Zaaknummer
2022-015016

Blad
2 van 3

worden verricht ter plaatse van Landgoed Prinsbosch om de percelen bouwrijp te maken zonder de benodigde ontheffing op grond van de Wnb.

Reactie:

De huidige werkzaamheden zien op het vernieuwen van de aanwezige asfaltweg op het landgoed, een deel bijbehorend grondwerk onder de weg gericht op vervangen van onder andere rioleringen en kap- en snoeiwerkzaamheden (verslag overleg ecologisch werkprotocol en afspraken uitvoering werkzaamheden van 26 oktober 2022). Zoals hierboven genoemd, is het aanvragen van een ontheffing op grond van artikel 3.10 Wnb voor de onderhoudswerkzaamheden niet noodzakelijk nu hiervoor een ecologisch werkprotocol is opgesteld. Deze werkzaamheden mogen plaatsvinden onder begeleiding van de ecooloog, zoals staat in het werkprotocol.

Uit de door u meegestuurde memo van Slijpkruik blijkt dit ook:

“De onderhoudswerkzaamheden aan de riolering kunnen in principe worden uitgevoerd met inachtneming van het daarvoor opgestelde ecologisch werkprotocol, omdat het tijdelijke werkzaamheden betreft op een beperkt deel van het terrein waardoor de functionaliteit van de leefomgeving in principe niet in het geding is.”

In uw brief stelt u dat er sprake is van onomkeerbare negatieve gevolgen voor de das. Nu met het kappen van een houtsingel en de graafwerkzaamheden de dassenburcht is vernield.

Reactie:

Na het snoeiwerk is de greppel uitgediept waarbij kennelijk een deel van de pijpen is afgeschaafd. Deze pijpen, in de uitgediepte greppel, zijn beiden enkele pijpen die niet met een gangenstelsel naar een grote burcht leiden. Van een overtreding zoals gesteld in artikel 3.10 Wnb is volgens ons dan ook geen sprake nu de ecologische functionaliteit van beide pijpen niet is aangetast.

Daarnaast stelt u dat voor het bouwrijp maken van de percelen een ontheffing vereist is op grond van de Wnb voor de das en de steenuil.

Reactie:

Het project, waaronder het bouwrijp maken van de percelen en daarop volgende ontwikkeling van woningen leiden (mogelijk) tot overtreding van verbodsbepalingen opgenomen in artikel 3.10 lid 1a (das) en 3.1 lid 2 (steenuil) van de Wnb. Daarmee is het project, afgezien van de onderhoudswerkzaamheden, ontheffingsplichtig.

Op het moment van schrijven is bij ons geen ontheffingsaanvraag binnengekomen voor dit project.

Zienswijze

Bent u het niet eens met ons voornemen en wilt u een zienswijze indienen? Dat kan schriftelijk binnen twee weken na het verzenden van deze brief via Gedeputeerde Staten van

Datum
19 januari 2023

Zaaknummer
2022-015016

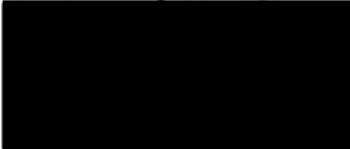
Blad
3 van 3

Gelderland, Postbus 9090, 6800 GX Arnhem of digitaal via post@gelderland.nl onder vermelding van het zaaknummer.

Meer informatie

Heeft u nog vragen? Kijk daarvoor op [gelderland.nl](https://www.gelderland.nl). U kunt ook contact opnemen met het Provincieloket via telefoonnummer 026 359 99 99. Houdt u het zaaknummer van deze brief bij de hand. We kunnen u dan sneller helpen.

Met vriendelijke groet,
namens Gedeputeerde Staten van Gelderland,

Caroline van Halteren
Teammanager Handhaving

Voor deze brief gelden:

- Provinciewet, artikel 122
- Wet natuurbescherming, artikelen 3.1, 3.8 en 3.10

Bijlage:

- Verslag bevindingen d.d. 2-11-2022

VERSLAG BEVINDINGEN

Zaak

Identificatie 26526

Nummer 2022-015142

Bevoegd Gezag Provincie Gelderland

Instantie Provincie Gelderland

Zaaktype VVHH - Handhavingsverzoek behandelen

Product Wnb Soorten

Omschrijving Controle Wnb soorten n.a.v. ingediend HH verzoek, Hunnenweg 35, Landgoed Prinsenbosch (31-10-22)

Startdatum 01-11-2022

Uiterlijk 27-12-2022

Status Intake

Adres mbt zaak Hunnenweg Voorthuizen

Behandelaar [REDACTED] VVHH

Contactpersoon [REDACTED]

Zaak initiator Stichting Behoud Veluwsch Landschap 08080726, Noordersingel 19B 3781XH Voorthuizen

Checklist

Contactmomenten

Legenda

OK

Niet OK

Nader onderzoek

Niet van toepassing

Geen status

Resultaten

Controle Wnb soorten n.a.v. ingediend HH verzoek, Hunnenweg 35, Landgoed Prinsenbosch (31-10-22)

0.0.0 Algemeen

0.0.20 Soort controle ?

Notitie Fysieke controle op locatie n.a.v. ingediend handhavingsverzoek i.v.m het verstoren van de das. Dit handhavingsverzoek is ingediend door Stichting behoud Veluwsch Landschap (28-10-22). De stichting heeft aangegeven dat er een start gemaakt is met de voorbereiding en aanleg van ondergrondse infrastructuur.

2.3.0 Wnb Soorten

2.3.010 Is een vergunning en/of ontheffing Wet natuurbescherming verleend voor dit project of de activiteit ?

Notitie Nee, er is geen vergunning en/of ontheffing verleend.

2.3.015 Is een ecologisch onderzoek / quickscan uitgevoerd ?

Notitie Ja, er is onderzoek gedaan door Els en Linde Ecologisch advies. De uitvoerder van Dura Vermeer heeft aangegeven dat er een memo en/of werkprotocol is opgesteld. Daarnaast heeft hij ter voorbereiding de werkzaamheden op locatie met de ecooloog besproken. Ik heb dit onderzoek met bijhorende memo opgevraagd.

9.9.999 Eindconclusie

9.9.998 Noteer de eindconclusie van de uitgevoerde controle

Vorbereitung werkzaamheden -1 - 02-11-2022 15:12

Dassenburcht zonder actieve sporen -2 - 02-11-2022 15:12

Bouwkeet Dura Vermeer-3 - 02-11-2022 15:13

Opslag Dura Vermeer-4 - 02-11-2022 15:13

Notitie Controle akkoord. De voorgenomen werkzaamheden hebben nu geen negatief effect op het functioneel leefgebied en/of behoud van de das. Voorafgaande de werkzaamheden is er door een deskundig ecooloog (Els en Linde) onderzoek uitgevoerd. De betrokken ecooloog geeft aan dat er nu geen verstoring zal plaatsvinden. De ecooloog heeft een werkprotocol opgesteld voor het verwijderen van het asfalt en de rioolrenovatie. Hierdoor is het aanvragen van een ontheffing Artikel 3.10 Wnb niet noodzakelijk.

Op 31 oktober 2022 omstreeks 8:40 uur heb ik, [REDACTED] toezichthouder werkzaam bij Provincie Gelderland een controle uitgevoerd op het perceel Hunnenweg 35 in gemeente Voorthuizen, ook wel bekend als Landgoed Prinsenbosch. Aanleiding voor deze controle is een handhavingsverzoek tegen de voorgenomen werkzaamheden. Ik ben met de auto naar de locatie gereden. Via de toegangsweg ben ik tot halverwege het perceel gereden. Daar zag ik een bouwkeet en werklui van Dura Vermeer staan. Ik heb mezelf voorgesteld als toezichthouder en gesproken met de uitvoerder. M.b.t tot de werkzaamheden hoorde ik hem zeggen dat hun opdracht hebben gekregen van Nijhuis- bouw om het asfalt te verwijderen en het riool te renoveren. Voorafgaande de werkzaamheden is er onderzoek gedaan door een ecooloog. Deze heeft ook een memo opgemaakt hoe wij het werk moeten uitvoeren. Helaas was deze memo niet op locatie aanwezig.

Ik heb vervolgens met de betrokken ecooloog (Els en Linde) gebeld. Deze heeft bevestigd dat er onderzoek is uitgevoerd. Ook hoorde ik hem zeggen dat de voorgenomen werkzaamheden geen negatief effect hebben op de aanwezigheid van de das. Er is een memo opgemaakt hoe er gewerkt moet worden. Het grasland blijft ongeroerd en tijdens de ontgraving wordt er rekening gehouden met een extra schuin talud, zodat de dassenroute niet onderbroken wordt. Mocht de das in de sleuf vallen kan deze er ook weer uitkomen. Eindconclusie van de ecooloog is dan ook; er vindt dus geen verstoring plaats. Op het einde van het gesprek heb ik de ecooloog gevraagd om de rapporten naar ons op te sturen.

Tot slot ben ik samen met de uitvoerder langs de dassenburcht en dassenpijp gelopen. Ik heb de huidige situatie, dus zonder invloed van de voorgenomen werkzaamheden gefotografeerd (zie foto's).

Aangezien er nu geen verstoring plaatsvindt is verdere handhaving niet noodzakelijk. Wel heb ik aangegeven dat het grasland aangemerkt wordt als foerageergebied en dat hier dus geen activiteiten mogen plaatsvinden. Ik heb de uitvoerder bedankt en heb het perceel weer verlaten.

Rond 11:30 werd ik gebeld door [REDACTED]. Meneer was benieuwd en wilde graag meer informatie over de uitgevoerde controle en handhavingsverzoek. Daarnaast had meneer specifieke vragen over het project (woningbouw). Ik heb meneer uitgelegd dat ik vanwege afwezigheid van mijn collega [REDACTED] hem vandaag vervangen heb en dat hij morgen weer bereikbaar is. [REDACTED] gaf aan 1 dag later terugbellen om zo dingen met mijn collega te bespreken [REDACTED]).

Betreffende zaak 2022-015142.

Dit verslag is door mij, [REDACTED] toezichthouder Handhaving, op 2 november 2022 15:28 te Provincie Gelderland opgesteld en digitaal ondertekend. Daarom ontbreekt een fysieke handtekening.

adviseurs in
ruimtelijke
ontwikkeling

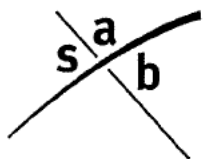
Natuuronderzoek

Voorthuizen, Prinsenbosch

Ontwikkelingsmaatschappij Apeldoorn B.V.

Datum: 12 september 2019

Projectnummer: 180287

SAB
Postbus 479
6800 AL Arnhem
tel: 026 - 357 69 11
fax: 026 - 357 66 11

Auteur: [redacted] (quick scan) en [redacted] (voortoets, toets GNN)
Tweede lezer: [redacted] (quick scan) en [redacted] (voortoets, toets GNN)
Project: Voorthuizen, Prinsenbosch
Projectnummer: 180287

INHOUD

1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding	3
1.2	Plangebied	3
2	Wettelijk kader	7
2.1	Gebiedsbescherming	7
2.2	Soortenbescherming	8
2.3	Bescherming houtopstanden	9
3	Gebiedsbescherming Natura 2000	10
3.1	Ligging ten opzichte van Natura 2000-gebieden	10
3.2	Werkwijze voortoets	10
3.3	Instandhoudingsdoelstelling Natura 2000-gebied Veluwe	11
3.4	Resultaat voortoets Natura 2000	12
4	Gebiedsbescherming Gelders Natuurnetwerk	19
5	Quick scan Natuur – Soortenbescherming	21
5.1	Onderzoeksmethode	21
5.2	Resultaat	22
6	Bescherming houtopstanden	31
7	Conclusie en advies	33
7.1	Gebiedsbescherming Natura 2000	33
7.2	Gebiedsbescherming NNN	33
7.3	Soortenbescherming	33
7.4	Bescherming houtopstanden	37
7.5	Vervolgstappen	37

Bijlagen

- Bijlage 1 - Geraadpleegde bronnen
- Bijlage 2 - Wettelijk kader
- Bijlage 3 - Storingsfactoren
- Bijlage 4 - Natura 2000-gebied Veluwe
- Bijlage 5 - Resultaat berekening AERIUS-Calculator

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Aan de Hunnenweg te Voorthuizen bevindt zich het terrein 'Prinsenbosch'. Het terrein heeft in het verleden verschillende functies gehad. In de periode rond het jaar 2000 is het terrein in gebruik geweest voor de opvang van asielzoekers. Nadien is het gebruik gewijzigd naar recreatieve doeleinden (recreatiepark met onder andere bungalows). Nadat het recreatieve gebruik was gestaakt, is alle bebouwing gesloopt en kent het terrein een agrarisch gebruik in afwachting van de realisatie van de woonbestemming zoals die in het geldende bestemmingsplan uit 2009 is vastgelegd. In 2017 heeft de gemeente Barneveld (de grondeigenaar) besloten om de locatie, in samenwerking met Ontwikkelingsmaatschappij Apeldoorn B.V. te herontwikkelen tot een 'nieuw buurtschap' met 39 woningen. Voor deze ontwikkeling moet het huidige bestemmingsplan worden herzien.

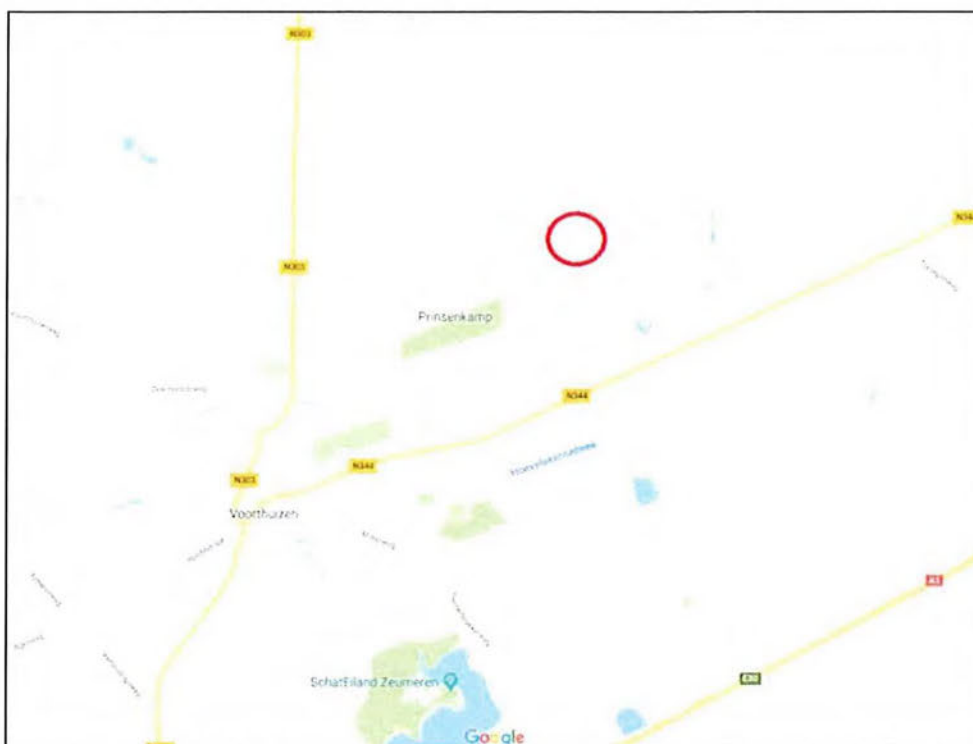
Voor de vaststelling van een nieuw bestemmingsplan is het noodzakelijk dat de haalbaarheid ervan wordt aangetoond. Er dient daarom vanuit de ecologie onderzocht te worden of met de ruimtelijke ontwikkelingen die het plan toestaat sprake is van overtreding van de geldende natuurwet- en regelgeving. Voorliggende rapportage zet door middel van natuuronderzoek uiteen of met de ruimtelijke ontwikkeling mogelijk sprake kan zijn van het verstoren van beschermde natuurgebieden en beschermde soorten en of nader onderzoek hiernaar noodzakelijk is. Hierbij is ten eerste een quick scan natuur uitgevoerd om te beoordelen of negatieve effecten op beschermde soorten mogelijk zijn. Het plangebied is gelegen nabij Natura 2000-gebied Veluwe en is gelegen binnen de Groene Ontwikkelingszone. Vanwege deze ligging is ook een voortoets Natura 2000 opgesteld en is een toets GO uitgevoerd.

1.2 Plangebied

1.2.1 Huidige situatie

Het plangebied bevindt zich in het buitengebied van Voorthuizen, gemeente Barneveld, provincie Gelderland. De omgeving van Voorthuizen kenmerkt zich door de ligging in de Gelderse Vallei aan de rand van de Veluwe. Rond het dorp liggen verschillende bos- en heidegebieden en veel agrarische gronden.

Het plangebied ligt in het buitengebied ten noordoosten van het dorp. Rondom het plangebied liggen enkele boerderijen en agrarische bedrijven. Ten oosten van het plangebied ligt een vakantiepark en ten zuiden ligt een golfbaan. Op enkele honderden meters afstand van het plangebied ligt Natura 2000-gebied Veluwe. Navolgende afbeeldingen geven de globale ligging van het plangebied weer.

Topografische kaart met de globale ligging van het plangebied (rood omkaderd). Bron: Google Maps. Bewerking: SAB.

Luchtfoto met de globale ligging van het plangebied (rood omkaderd). Bron: Google earth. Bewerking: SAB.

Het plangebied bestaat uit een uitgestrekt grasland met brede singels langs de noord- en zuidgrenzen van het gebied. Door het gebied loopt een verharde, verlichte weg met rijen zomereiken aan beide zijden. Het noordwestelijke deel van het terrein wordt gebruikt als schapen- en paardenweide. Door het terrein loopt een grotendeels droogstaande beek welke is dichtgegroeid met ruigte. Op 28 augustus 2018 is een veldbezoek uitgevoerd. Navolgende afbeeldingen geven een impressie van het plangebied ten tijde van het veldbezoek.

Plangebied ten tijde van het veldbezoek.

1.2.2 Toekomstige situatie

Het terrein zal worden ontwikkeld tot een 'nieuw buurtschap' met 39 woningen van verschillende woontypen (zie navolgende verkavelingsschets). De beek die door het terrein loopt wordt hierbij verruimd en de bestaande groenstructuren langs de randen en de bestaande infrastructuur worden zoveel als mogelijk ingepast. Mogelijk wordt een klein deel van de zuidwestelijke singel gekapt. Dit is het deel dat evenwijdig loopt aan de zuidelijker gelegen zuidoostelijke singel. De aanwezige infrastructuur zal zoveel mogelijk behouden blijven.

Schets van de toekomstige verkaveling

2 Wettelijk kader

Hieronder staat een samenvatting van het wettelijk kader. Een uitgebreide beschrijving staat in bijlage 1.

2.1 Gebiedsbescherming

2.1.1 *Natura 2000-gebieden en bijzondere nationale natuurgebieden*

Op grond van de Wet natuurbescherming kunnen natuurgebieden of andere gebieden die belangrijk zijn voor flora en fauna, door de Minister worden aangewezen ter uitvoering van de Vogelrichtlijn- en/of Habitatrichtlijn, de zogeheten Natura 2000-gebieden. Ook kan de Minister op grond van deze wet in enkele specifieke gevallen bijzondere nationale natuurgebieden aanwijzen.

Bij de aanwijzing van een Natura 2000-gebied worden voor het gebied instandhoudingsdoelstellingen voor te beschermen soorten en/ of habitats vastgesteld. Het is verboden om zonder vergunning projecten of andere handelingen te realiseren of te verrichten die de instandhoudingsdoelstellingen kunnen schaden. Verder geldt dat een plan, dat significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied, door een bestuursorgaan pas vastgesteld kan worden indien een passende beoordeling is gemaakt.

2.1.2 *Natuurnetwerk Nederland*

De Wet natuurbescherming draagt Gedeputeerde Staten op, om in hun provincie te zorgen voor een landelijk ecologisch netwerk, genaamd Natuurnetwerk Nederland. De bescherming van dit natuurnetwerk wordt geregeld bij provinciale verordening. Daarnaast kunnen provincies bij provinciale verordening andere gebieden met bijzondere natuurwaarden beschermen, genaamd bijzondere provinciale natuurgebieden en bijzondere provinciale landschappen.

De provincie Gelderland spreekt niet van Natuurnetwerk Nederland maar van het Gelders Natuurnetwerk (GNN) en de Groene Ontwikkelingszone (GO). Binnen het GNN en de GO staat de bescherming van de kernkwaliteiten centraal. De kernkwaliteiten bestaan uit bestaande natuurwaarden, uit nog te ontwikkelen potentiële waarden en omgevingscondities. Per saldo moet elke ontwikkeling in het GNN een verbetering van de betreffende kernkwaliteiten opleveren. In dat saldo zijn vergroting van de oppervlakte natuur en versterking van de ecologische samenhang belangrijke randvoorwaarden.

In een nieuw bestemmingsplan dat ligt binnen het GNN zijn geen nieuwe functies mogelijk, tenzij:

- geen reële alternatieven aanwezig zijn;
- sprake is van redenen van groot openbaar belang;
- de negatieve effecten op de kernkwaliteiten van het gebied, de oppervlakte en de samenhang zoveel mogelijk worden beperkt; en
- de overblijvende negatieve effecten op de kernkwaliteiten van het gebied, de oppervlakte en de samenhang gelijkwaardig worden gecompenseerd.

De GO heeft een dubbeldoelstelling. Er is ruimte voor economische ontwikkeling in combinatie met versterking van de ecologische samenhang tussen inliggende en aangrenzende natuurgebieden. Beschermde weidevogelgebieden en ganzenfoerageergebieden liggen voornamelijk in de GO (en voor het overige deel in het GNN). Door de samenhang met de aangrenzende en inliggende natuur van het GNN herbergt de GO ook kenmerkende natuurwaarden. Bij ruimtelijke ingrepen in de GO wordt onderscheid gemaakt tussen nieuwvestiging, uitbreiding van bestaande (en reeds in de GO gelegen) bestemmingen en de schaal/omvang van de ingreep (en daarmee het effect op de kernkwaliteiten).

De provincie Gelderland vindt het verder van belang dat rustgebieden voor winterganzen geschikt blijven voor ganzen. De provincie stuurt daarom op het behoud van de openheid en de rust in deze gebieden. De provincie wil in de beschermde weidevogelgebieden een landbouwpraktijk stimuleren en in stand houden die rekening houdt met weidevogels.

2.2 Soortenbescherming

De bescherming van dier- en plantensoorten is geregeld in de Wet natuurbescherming. Voor een aantal soorten is door middel van verboden een beschermingsregime opgenomen. Er is een apart beschermingsregime voor Vogelrichtlijnsoorten, voor Habitatrichtlijnsoorten en voor andere soorten. Naast de beschermde plant- en diersoorten geldt voor al de in het wild levende soorten ook een zorgplicht. Iedereen dient voldoende zorg in acht te nemen voor deze soorten en hun directe leefomgeving. Dit houdt onder meer in dat men negatieve gevolgen voor aanwezige soorten zoveel mogelijk beperkt door het nemen van alle maatregelen die redelijkerwijs kunnen worden verwacht.

Provinciale Staten kunnen in een verordening een vrijstelling verlenen van de verboden van de wet. De provincie Gelderland heeft besloten voor een aantal algemeen voorkomende zoogdiersoorten en amfibieën een vrijstelling te verlenen, voor handelingen die men verricht in het kader van ruimtelijke inrichting en ontwikkeling en voor handelingen in het kader van bestendig beheer en onderhoud. Het betreft de soorten aardmuis, bosmuis, bunzing, dwergmuis, dwergspitsmuis, egel, gewone bosspitsmuis, haas, hermelijn, huisspitsmuis, konijn, ondergrondse woelmuis, ree, rosse woelmuis, tweekleurige bosspitsmuis, veldmuis, vos, wezel, woelrat, bruine kikker, gewone pad, kleine watersalamander, meerkikker en middelste groene kikker.

Daarnaast zijn de verboden niet van toepassing op handelingen die men uitvoert in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling of bestendig beheer en onderhoud, wanneer men die handelingen uitvoert conform een goedgekeurde gedragscode. Tot slot kunnen Gedeputeerde Staten, wanneer er geen andere bevredigende oplossing bestaat, onder bepaalde voorwaarde een ontheffing verlenen van de verboden.

2.3 Bescherming houtopstanden

Het is verboden houtopstanden geheel of gedeeltelijk te vellen of te doen vellen, zonder voorafgaande melding bij de provincie. Een houtopstand is hierbij gedefinieerd als een eenheid van bomen of struiken met een oppervlakte van ten minste 1.000 vierkante meter of een rijbeplanting die meer dan 20 bomen omvat. De wet schrijft verder voor dat wanneer een houtopstand geheel of gedeeltelijk is geveld, de grond binnen drie jaar moet worden herbeplant.

Bovenstaande bescherming geldt niet voor alle houtopstanden. De regels zijn onder meer niet van toepassing op houtopstanden op erven of in tuinen en op houtopstanden binnen de, bij besluit van de gemeenteraad, vastgelegde grenzen van de bebouwde kom. Ook voor het dunnen van een houtopstand gelden de regels niet.

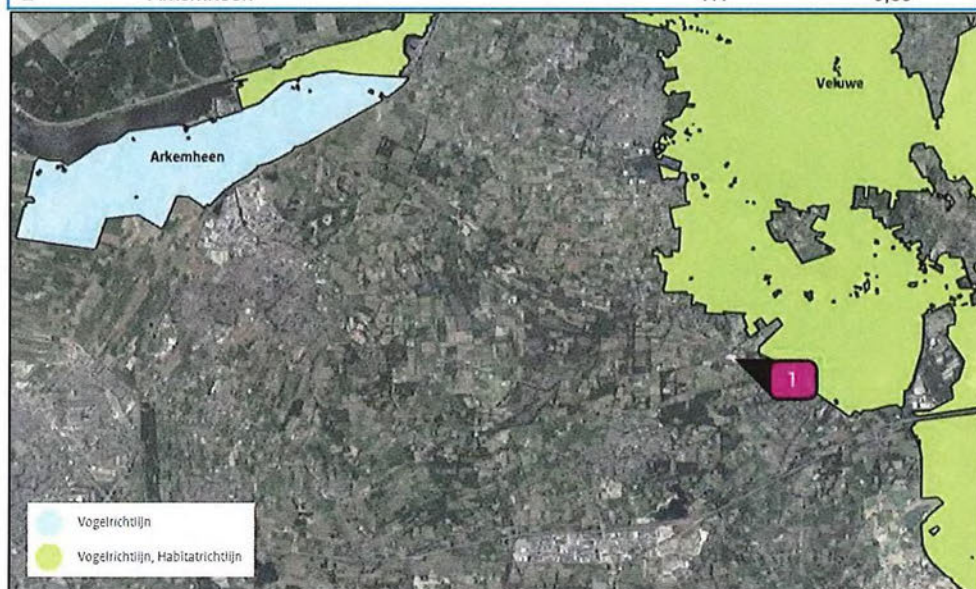
3 Gebiedsbescherming Natura 2000

3.1 Ligging ten opzichte van Natura 2000-gebieden

Het plangebied ligt op 355 meter van Natura 2000-gebied Veluwe en op 9,8 kilometer van Natura 2000-gebied Arkemheen. Andere Natura 2000-gebieden bevinden zich op meer dan 10 kilometer van het plangebied. Navolgende tabel en afbeelding geven een overzicht van Natura 2000-gebieden in de omgeving, voor wat betreft afstand, ligging en aanwijzing als Habitatrichtlijn- of Vogelrichtlijngebied.

Tabel met overzicht van Natura 2000-gebieden binnen een straal van circa 10 kilometer rondom het plangebied. De tweede kolom geeft aan of het Natura 2000-gebied aangewezen is als Habitatrichtlijngebied (HR), Vogelrichtlijngebied (VR) of als beiden (VHR).

Natura 2000-gebied	VR, HR, VHR	Afstand [km]
1 Veluwe	VHR	0,36
2 Arkemheen	VR	9,80

Kaart met globale ligging van het plangebied (aangeduid met 1) ten opzichte van Natura 2000-gebieden in de omgeving. Bron: AERIUS-Calculator.

Door de ligging van het plangebied dichtbij Natura 2000-gebied Veluwe zijn negatieve effecten op dit Natura 2000-gebied niet op voorhand uit te sluiten. Om te onderzoeken of significant negatieve effecten op dit Natura 2000-gebied mogelijk zijn, is een voortoets Natura 2000 opgesteld.

3.2 Werkwijze voortoets

Via de websites van de Rijksoverheid kan worden nagegaan of een planlocatie in of nabij een beschermd gebied in het kader van de Wet natuurbescherming ligt. Voor elk van de Natura 2000-gebieden kan worden nagegaan onder welke Europese richtlijnen deze gebieden zijn aangewezen en voor welke soorten en/of habitats deze gebieden zijn aangewezen. Een Natura 2000-gebied kan zijn aangewezen als vogelrichtlijnge-

bied, habitatrichtlijngebied of beide. Soorten en habitats worden onderverdeeld in habitatrichtlijnsoorten (hierna: HR-soorten), vogelrichtlijnsoorten (hierna: VR-soorten) en habitattypen. Bij VR-soorten wordt aanvullend onderscheid gemaakt tussen broedvogels en niet-broedvogels.

In dit geval ligt het plangebied nabij Natura 2000-gebied Veluwe, dat is aangewezen als Vogel- en als Habitatrichtlijngebied. De gevoeligheid van habitattypen en vogel- en habitatrichtlijnsoorten (hierna: VHR-soorten) zijn voor elk Nederlands Natura 2000-gebied samengevat in een 'effectenindicator'. Met behulp van de effectenindicator kan een verkenning worden uitgevoerd naar kansen op mogelijke (significante) effecten voor de meest voorkomende storende factoren. De informatie uit de effectenindicator is echter indicatief, daar het generieke (en theoretische) gegevens betreft. Om daadwerkelijk tot een juiste beoordeling van effecten te komen is meer informatie vereist.

Op basis van de gegevens van de Rijksoverheid, beschikbare (wetenschappelijke) literatuur en een deskundigenoordeel wordt bepaald of de bestemmingsplannen tot negatieve effecten kunnen leiden en in welke mate. Er worden daarbij 19 mogelijke storingsfactoren op soorten en habitats onderscheiden. Navolgend overzicht toont deze storingsfactoren. Deze factoren worden uitgebreid toegelicht in bijlage 2.

1. Oppervlakteverlies	11. Verandering overstromingsfrequentie
2. Versnippering	12. Verandering dynamiek substraat
3. Verzuring door stikstof uit de lucht	13. Verstoring door geluid
4. Vermesting door stikstof uit de lucht	14. Verstoring door licht
5. Verzoeting	15. Verstoring door trilling
6. Verziltting	16. Optische verstoring
7. Verontreiniging	17. Verstoring door mechanische effecten
8. Verdrogting	18. Verandering in populatiedynamiek
9. Vernatting	19. Bewuste verandering soortensamenstelling
10. Verandering stroomsnelheid	

Mogelijke storingsfactoren op soorten en habitats

Per verstoringfactor uit de Effectenindicator is in deze voortoets beoordeeld wat de mogelijke gevolgen zijn van het plan voor de instandhoudingsdoelstellingen van het nabij gelegen Natura 2000-gebied Veluwe. Bij de storingsfactoren 'vermesting' en 'verzuring', die beide op grote afstand van de bron kunnen plaatsvinden, zijn ook de gevolgen op verder afgelegen Natura 2000-gebieden in het onderzoek meegenomen.

3.3 Instandhoudingsdoelstelling Natura 2000-gebied Veluwe

Het plangebied ligt direct nabij het Natura 2000-gebied Veluwe. Dit gebied omvat voornamelijk droge bossen, droge en natte heiden en stuifzanden. Het gebied is in 2014 definitief aangewezen voor de instandhouding van een groot aantal soorten en habitattypen. Diersoorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen gelden zijn verschillende broedvogelsoorten van bos en heide en daarnaast enkele andere diersoorten die onder meer in beekjes en bij vennen voorkomen. Habitattypen waarvoor instandhoudingsdoelstellingen gelden zijn onder meer diverse soorten bos, veen en

heide. In bijlage 3 is een beschrijving van het Natura 2000-gebied opgenomen met al de instandhoudingsdoelstellingen die van toepassing zijn.

3.4 Resultaat voortoets Natura 2000

In bijlage 3 staat het resultaat van de effectenindicator. Hier wordt in tabelvorm de gevoeligheid weergegeven voor verstoringsfactoren, van de soorten en habitattypen waarvoor het nabijgelegen Natura 2000-gebied Veluwe is aangewezen. Hieronder wordt per verstoringsfactor beoordeeld of negatieve effecten mogelijk zijn als gevolg van het plan. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen tijdelijke effecten vanwege de aanleg van de woningen en de permanente effecten wanneer de woningen zijn gerealiseerd en worden bewoond. Indien in navolgende beoordeling niet expliciet in wordt gegaan op de tijdelijke effecten vanwege de aanleg, kan ervan worden uitgegaan dat deze effecten kleiner zijn dan de permanente effecten. Een nadere omschrijving van de storingsfactoren staat in bijlage 2.

3.4.1 Vermesting en verzuring

De komst van de woningen kan leiden tot extra uitstoot van stikstof. Stikstof kan tot meerdere kilometers van de bron neerslaan en zo stikstofgevoelige habitats in Natura 2000-gebieden verstoren, door de **verzurende** en **vermestende** werking die dit heeft. Met behulp van het rekeninstrument AERIUS-Calculator, dat hiervoor speciaal ontwikkeld is door de rijksoverheid, kan een inschatting worden gemaakt van mogelijke effecten van extra stikstofdepositie op beschermde natuurwaarden in Natura 2000-gebieden. Om een inschatting te maken van de gevolgen van het plan op stikstofdepositie in nabijgelegen Natura 2000-gebieden, is een verkennende berekening met AERIUS calculator uitgevoerd (zie ook bijlage 4). Bij deze berekening werd van de volgende uitgangspunten uitgegaan:

- In het plangebied worden in de toekomst woningen gerealiseerd. Bij de verwarming van woningen met fossiele brandstoffen kan stikstof vrijkomen. Volgens Wet Voortgang Energietransitie (VET) verdwijnt echter de aansluitverplichting van nieuwbouw op het gasnet. Daarnaast heeft het kabinet besloten, dat nieuwe woningen waarvoor de bouwaanvraag na 1 juli 2018 wordt gedaan in principe niet meer kunnen rekenen op een gasaansluiting. Van de woningen is te verwachten dat, door het ontbreken van een gasaansluiting, er voor de verwarming geen fossiele brandstoffen meer worden verstoekt. Uitstoot van stikstof voor verwarming treedt daardoor niet op.
- De woningen zullen tot een toename van het aantal verkeersbewegingen naar het plangebied leiden. Gemotoriseerd verkeer stoot stikstof uit. Voor de bepaling van de verkeersaantrekkende werking is gebruik gemaakt van kentallen van CROW (2012). Het betreft hier de realisatie van merendeels vrijstaande woningen in het buitengebied van Voorthuizen. Voor de berekening is uitgegaan van de realisatie van 39 vrijstaande koopwoningen in het buitengebied. Hiervan is een maximale verkeersaantrekkende werking te verwachten van 8,6 motorvoertuigenbewegingen per etmaal per woning.
- Voor de bepaling van de rijroute van dit verkeer zijn de aanwijzingen uit de 'instructie gegevensinvoer' (Tauw 2016) gevolgd. Hierbij geldt als algemeen

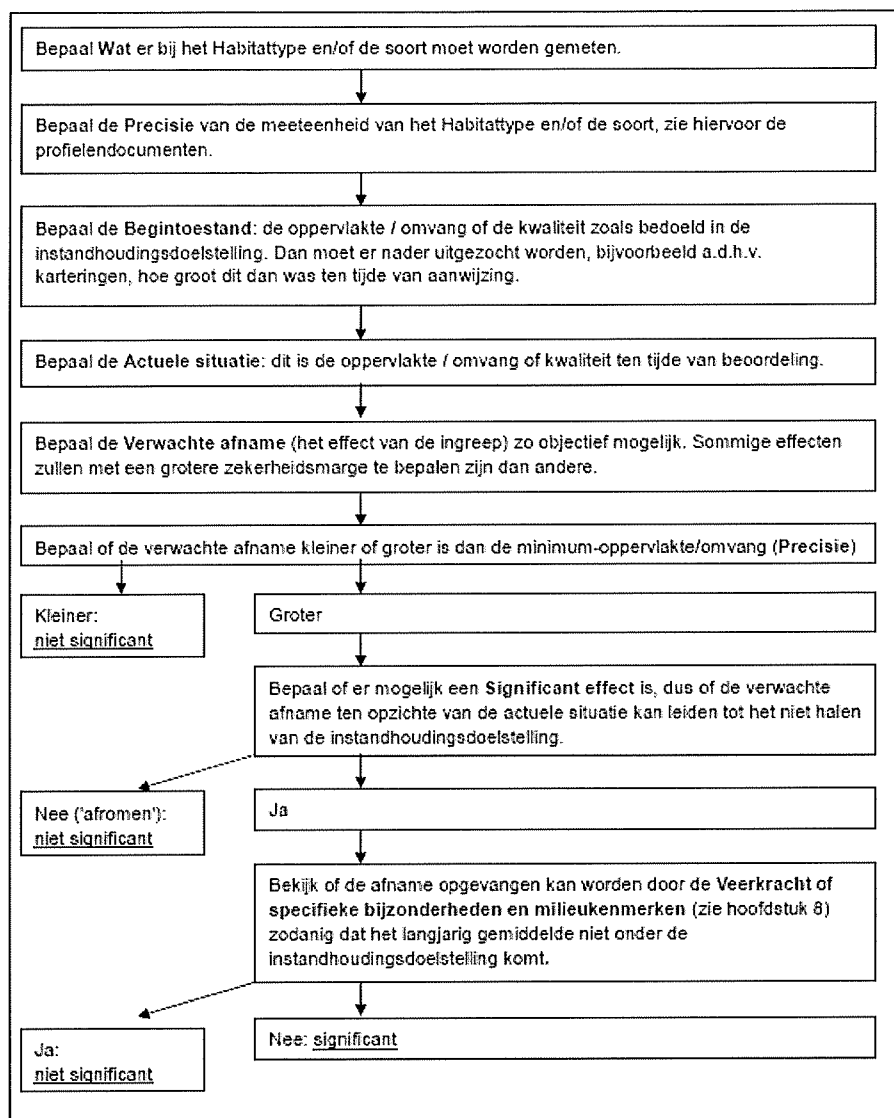
criterium voor verkeer van en naar inrichtingen, dat de gevolgen niet meer aan de inrichting wordt toegerekend wanneer het verkeer is opgenomen in het heersende verkeersbeeld. Dit is het geval op het moment dat het verkeer zich door zijn snelheid en stopgedrag niet meer onderscheidt van het overige verkeer op de betrokken weg. Daarbij weegt ook de verhouding mee tussen de hoeveelheid verkeer dat reeds op de weg aanwezig is en dat wordt aange trokken door de ontwikkeling.

Het gebied wordt ontsloten via de Hunnenweg. Deze weg sluit zuidelijk aan op de N344. De N344 is een drukke, doorgaande provinciale weg. De N344 verbindt het plangebied enerzijds met Voorthuizen en andere omliggende plaatsen, maar leidt ook naar de snelweg A1. Het verkeer dat door de ontwik keling van het plan wordt aangetrokken weegt niet op tegen het al aanwezige verkeer op de N344. Daarom is er vanuit gegaan dat het verkeer bij kruising van de Hunnenweg met de N344 in het normale verkeersbeeld is opgenomen.

- Om ook inzicht te krijgen in stikstofdeposities lager dan 0,05 mol per hectare per jaar, werd de stikstofdepositie op rekenpunten bepaald. Hierbij werd van de functie 'automatisch rekenpunten plaatsen' gebruik gemaakt, waarbij AE-RIUS automatisch rekenpunten plaatst op de meest nabij gelegen habitatty pen en leefgebieden.

Uit de berekeningen blijkt dat het verkeer zorgt voor een stikstofemissie van 17,28 kg NO_x per jaar en voor 1,35 kg NH₃. Als gevolg hiervan is in Natura 2000-gebied Veluwe, op enkele rekenpunten, enige stikstofdepositie (0,01 mol per hectare per jaar) te verwachten is (zie bijlage 4). Stikstofdepositie is te verwachten op habitattyp e H4030 (droge heiden), op ZGL4030 (zoekgebied leefgebied droge heiden). Op Lg13 (leefge bied bos van arme zandgronden) en op ZGLg13 (zoekgebied leefgebied bos van ar me zandgronden). Op verder weg gelegen rekenpunten en in andere Natura 2000- gebieden is geen stikstofdepositie te verwachten ten gevolge van de ontwikkeling.

Om te bepalen of significant negatieve effecten mogelijk zijn ten gevolge van deze depositie, is het stappenplan 'bepaling significantie' (Steunpunt Natura 2000 2010, 2011) doorlopen (zie onderstaande afbeelding).

Bron: Steunpunt Natura 2000, 2010.

Bepaling wat er wordt gemeten

Voor habitattypen en leefgebieden zijn kritische depositiewaarden (KDW) voor stikstofdepositie vastgesteld. Deze KDW wordt uitgedrukt in mol stikstof per hectare per jaar en bedraagt zowel van droge heiden als bos van arme zandgronden 1071 mol per hectare per jaar. In dit geval moet stikstofdepositie dus worden gemeten in mol N per hectare per jaar.

Bepaal de precisie van de meeteenheid

Kritische depositiewaarden worden weergegeven in mol per hectare per jaar. Uit het achtergronddocument bij de bepaling van de KDW (Van Dobben et al. 2012) blijkt dat in internationale wetenschappelijke publicaties kritische depositiewaarden veelal worden beschreven in de vorm van ranges (bandbreedtes). Deze ranges beschrijven enerzijds de variatie in kritische depositiewaarden als gevolg van verschillen in gevoeligheid binnen een ecosysteem en anderzijds de betrouwbaarheidsmarges als gevolg van methodische onzekerheden. Kritische depositiewaarden worden in het achtergronddocument, op basis van de waarden in wetenschappelijke literatuur en op basis

van modeluitkomsten, uitgedrukt in kilogram stikstof per hectare per jaar (Van Dobben et al. 2012). De op hele kilogrammen stikstof per hectare per jaar afgeronde kritische depositiewaarden worden, voor de bepaling van waarden in mol per hectare per jaar, in het achtergronddocument omgerekend door deling door 0,014 (Van Dobben et al. 2012). Uit de wijze waarop de KDW bepaald wordt en weergegeven wordt, blijkt dus dat de precisie waarmee KDW worden uitgedrukt en weergegeven 1 mol N per hectare per jaar bedraagt.

Bepaal het effect van de ingreep

De toename in depositie op de habitattypen en leefgebieden bedraagt ten hoogste 0,01 mol per hectare per jaar.

Bepaal of het effect groter dan wel kleiner is dan de precisie

Zoals hierboven beschreven, is de precisie waarmee de KDW is bepaald 1 mol stikstof per hectare per jaar. Het effect van de ingreep bedraagt maximaal een toename van 0,01 mol per hectare per jaar. Het effect van de ingreep is dus veel kleiner dan de precisie waarmee de kritische depositiewaarden zijn vastgesteld.

Doordat het effect van de ingreep veel kleiner is dan de precisie van de meeteenheid is het effect niet meetbaar. Omdat het effect te gering is om gemeten te worden, kan daarmee ook geen sprake zijn van een significant effect (Steunpunt Natura 2000, 2010). Significant negatieve effecten door **vermesting** of **verzuring** ten gevolge van de ontwikkeling daarmee uitgesloten.

3.4.2 Overige storingsfactoren

Het plangebied ligt niet in een Natura 2000-gebied. Vanwege de geplande ruimtelijke ontwikkeling neemt daarom het oppervlak aan leefgebied van soorten en/of habitattypen niet af. Ook valt het leefgebied van soorten niet uiteen. Daarom is van respectievelijk **oppervlakteverlies** en **versnippering** geen sprake.

Met de uitvoering van het project zal geen sprake zijn van **verzoeting** of **verziltiging**. Al het water in en in de omgeving van het plangebied is reeds zoet. Met de ontwikkeling wordt niet voorzien in het wijzigen van de concentratie van verschillende zouten van het water in de omgeving. Verzoeting en verziltiging kunnen ook optreden door **verdroging** en **vernatting**. In het plangebied worden woningen gerealiseerd. Het betreft een beperkt aantal woningen, waardoor het bebouwd oppervlak beperkt blijft. Hemelwater hiervan zal in het plangebied infiltreren en daar ook geborgen worden. Sterke wijzigingen in de grondwaterstand ten opzichte van de huidige situatie zijn daarom niet te verwachten. Het plangebied bevindt zich op meer dan 350 meter van het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied. Het is uitgesloten dat eventuele kleine wijzigingen in de grondwaterstand in het plangebied als gevolg van de toekomstige functie, doorwerken in de grondwaterstanden in dit Natura 2000-gebied. Effecten door verdroging en vernatting zijn daardoor uitgesloten.

Met de ontwikkelingen worden geen ingrepen in het water van rivieren of beken uitgevoerd die reiken tot de Natura 2000-gebieden. Een verandering in de duur en/of frequentie van overstromingen van beken en rivieren zal daardoor niet optreden, waar-

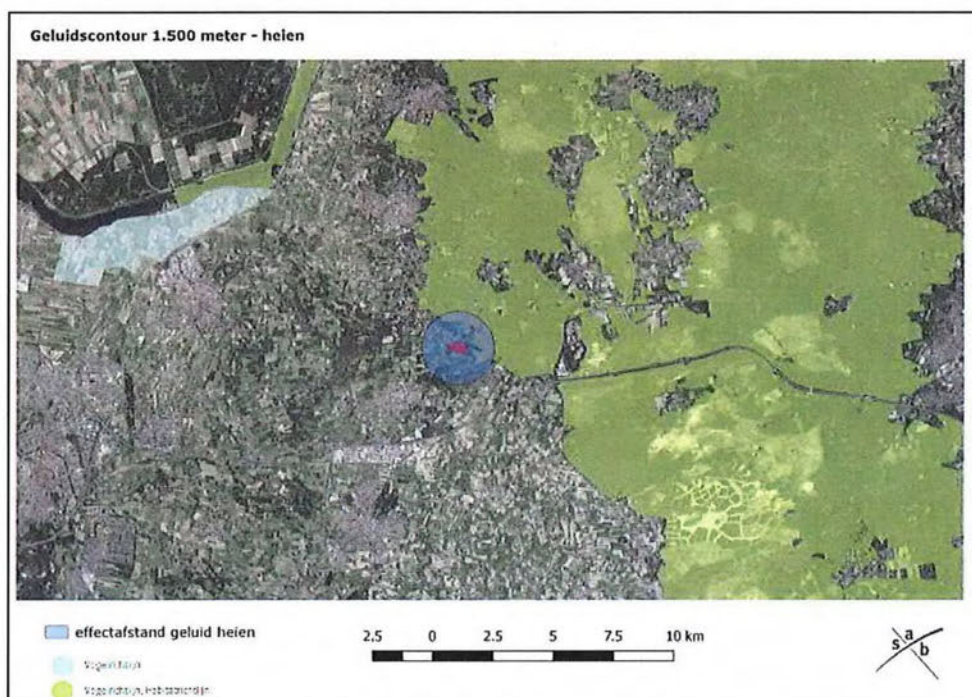
door van een **verandering in overstromingsfrequentie of verandering van stroomsnelheid** geen sprake is.

De Nederlandse milieuwetgeving verbiedt bodemverontreiniging en handhaving ziet hier op toe. In de toekomst zal het plangebied worden gebruikt voor de functie wonen. Van een dergelijke activiteit is geen verontreiniging van bodem, water en lucht te verwachten. Derhalve zijn, met betrekking tot de instandhoudingsdoelstellingen, geen negatieve effecten te verwachten. Verstoring als gevolg van **verontreiniging** is dan ook uitgesloten.

Tijdens het bouwrijp maken van de locatie zou enige verstuiwing van substraat op kunnen treden. Echter, door de ligging van het gebied, in agrarisch gebied, omringd door singels en bebouwing, en door de afstand van minimaal 350 meter tot het dichtst bij gelegen Natura 2000-gebied, is niet te verwachten dat in dit of in andere Natura 2000-gebieden verstoring door verstuiwing of aanslibbing van substraat plaatsvindt. Daarom is geen sprake van **verandering van dynamiek van substraat**.

In het plangebied worden woningen gerealiseerd. Op het moment dat de woningen in gebruik zijn, is de geluidsproductie van de woningen zeer beperkt en zal niet verder dragen dan enkele honderden meters. **Verstoring door geluid** van soorten in het Natura 2000-gebied is in deze fase hierdoor uitgesloten.

In de aanlegfase kan de geluidsproductie tijdelijk hoger zijn. Met name het geluid van heien draagt verder dan enkele honderden meters. Conform literatuurgegevens kan heien tot 1.500 meter afstand voor verstoring van diersoorten zorgen (Arcadis 2014). Onderstaande afbeelding geeft het deel van het Natura 2000-gebied weer dat verstoord kan worden wanneer bij de aanleg wordt geheid.

Zoals te zien is op deze afbeelding, zal slechts een zeer klein deel van Natura 2000-gebied Veluwe verstoord worden, wanneer in de aanlegfase wordt geheid. In dit deel is bos aanwezig dat leefgebied kan zijn van de doelsoorten zwarte specht en wespenspiegelaar. Heide of zandverstuivingen, wat leefgebied kan zijn voor soorten van open terrein, zoals nachtzwaluw, grauwe klauwier of roodborsttapuit, ontbreekt hier. Voor wespenspiegelaar en zwarte specht gelden instandhoudingsdoelstellingen voor het behoud van broedpopulaties. Conform de leidraad bepaling significantie (Steunpunt Natura 2000, 2010), kan een afname van het aantal broedvogels alleen significant zijn, als het langjarig gemiddelde door de verstoring zal afnemen. Doordat het hier de aanleg van een beperkt aantal woningen betreft, zal de tijd dat er geheid wordt maar kort zijn. Een afname van het langjarig gemiddelde aantal broedparen is van deze verstoring niet te verwachten. Daarbij zijn wespenspiegelaar en zwarte specht niet zeer gevoelig voor verstoring door geluid (zie bijlage 3) en is voor deze boombewonende soorten in Natura 2000-gebied Veluwe zeer veel alternatief leefgebied aanwezig. Significante negatieve effecten ten gevolge van geluid zijn daardoor ook in de aanlegfase uitgesloten.

Met de voorgenomen ontwikkelingen zal mogelijk meer kunstmatig licht aanwezig zijn dan in de huidige situatie het geval is. Zo kan gedacht worden aan verlichting van en bij de toekomstige bebouwing. Ook tijdens de aanleg wordt mogelijk gebruik gemaakt van verlichting. De afstand tot waar verlichting kan reiken bedraagt hooguit enkele honderden meters, ook als deze verlichting hoog is geplaatst. Tussen het plangebied en het Natura 2000 ligt beplanting en bebouwing die voor afscherming zorgt van mogelijke effecten. Het is daarmee uitgesloten dat verlichting in het plangebied tot Natura 2000-gebied Veluwe zal reiken en daar voor significante verstoring kan zorgen. Van **verstoring door licht** zal daarom geen sprake zijn.

Tijdens de aanleg van woningen zouden trillingen in de grond kunnen ontstaan, bijvoorbeeld wanneer voor de fundering van woningen geheid wordt. Uit gegevens van Stichting Bouw Research (SBR 2003) volgt dat trillingen tijdens bouwwerkzaamheden door bijvoorbeeld heien gemiddeld niet verder dragen dan 300 meter. Daar het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied op meer dan 350 meter afstand van het plangebied ligt, is tijdens de bouwfase geen sprake van verstoring door trilling. Van het gebruik van de woningen zijn geen trillingen te verwachten die sterker dan de trillingen bij heiwerkzaamheden. Negatieve effecten van **verstoring door trilling** op de instandhoudingsdoelstellingen van de omliggende Natura 2000-gebieden zijn daarom uitgesloten.

Verstoring door mechanische effecten zijn door de ruimtelijke ontwikkeling niet te verwachten. De ontwikkeling ziet niet toe op betreding, golfslag en luchtwervelingen in of in de omgeving van Natura 2000-gebieden. Vanwege de komst van gebouwen in het plangebied kan wel een beperkte mate aan luchtwerveling optreden. Echter, dit zal niet reiken tot Natura 2000-gebieden, gezien de ruime tussenliggende afstand van minimaal 350 meter.

Door de komst van gebiedsvreemde objecten (gebouwen, mensen, verkeer, etc.) in of nabij Natura 2000-gebieden is mogelijk sprake van **optische verstoring**. Aangezien het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied op 350 meter afstand van het plangebied ligt en daarvan wordt afgeschermd door tussenliggende beplanting en bebouwing, zullen

de veranderingen in het plangebied niet zichtbaar zijn vanuit de omringende Natura 2000-gebieden. Daarom is van optische verstoring geen sprake.

De ontwikkeling betreft geen activiteiten waarbij dier- of plantensoorten worden geïntroduceerd of waarbij genetisch gemodificeerde organismen in Natura 2000-gebieden worden vrijgelaten. Daarom is van **bewust veranderen van soortensamenstelling** geen sprake. Ook worden geen wegen, windturbines, e.d. in of in de buurt van Natura 2000-gebieden aangelegd bij deze activiteit. Daarmee is geen **verandering in populatiedynamiek** te verwachten door de ruimtelijke ontwikkeling.

Conclusie

Bij het voorliggende plan geen sprake is van nieuwvestiging of uitbreiding van bestaande functies. De bescherming van het GO staat de ontwikkeling daarmee niet in de weg.

5 Quick scan Natuur – Soortenbescherming

5.1 Onderzoeksmethode

5.1.1 Deskundigheid

Kwaliteit van het ecologisch onderzoek en het geleverde product staan bij SAB hoog in het vaandel. Mede daarom zijn wij aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus (NGB); de brancheorganisatie voor groene adviesbureaus. Om aan onze standaard te voldoen, wordt ecologisch onderzoek enkel uitgevoerd door deskundigen. Onder een ecologisch deskundige verstaan we iemand met aantoonbare ervaring en kennis op het gebied van de ecologie van de betreffende soorten. Onze deskundigen voldoen aan de eisen van een ecologisch deskundige zoals de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland die stelt. Ecologen in opleiding tot deskundige werken altijd onder begeleiding van een deskundige.

5.1.2 Werkwijze

Voor dit onderzoek werd een bureaustudie uitgevoerd en werd een veldbezoek aan de locatie gebracht. Als eerste werd voor het onderzoek, op basis van informatie van de opdrachtgever, het plangebied in beeld gebracht en werden de toekomstige ontwikkelingen beschreven. Vervolgens werd onderzocht welke beschermde plant- en diersoorten in de omgeving van het plangebied zijn te verwachten. Hiervoor werd de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) geraadpleegd 27 augustus 2018, waarbij waarnemingen van de afgelopen 10 jaar werden opgevraagd. Aanvullend hierbij is gebruik gemaakt van andere bronnen, als websites en verspreidingsatlassen. Bij deze bureaustudie werd ook de ligging van het plangebied ten opzichte van Natura 2000-gebieden en gebieden die via de provinciale verordening zijn beschermd onderzocht. Hiervoor werd onder meer informatie van de website van de provincie geraadpleegd.

Vervolgens werd een veldbezoek aan het plangebied en de directe omgeving ervan gebracht. Dit bezoek vond plaats op 28 augustus 2018, bij droog, windstil bewolkt weer en een temperatuur van circa 20 graden. Doel van deze veldverkenning was om een indruk te krijgen van de habitats ter plaatse en om de geschiktheid van het plangebied voor de verschillende soortgroepen te beoordelen. Het veldbezoek heeft niet de status van een volledige veldinventarisatie. Het eenmalige veldbezoek geeft een globaal beeld van aanwezige soorten en habitats op basis van een momentopname.

Met de gegevens uit de bureaustudie en het veldbezoek is vervolgens een inschatting gemaakt van de mogelijke effecten op beschermde soorten en beschermde gebieden. Op basis van deze inschatting is een advies opgesteld met aanbevelingen voor vervolgstappen. Nadat het eerste conceptrapport gereed was, is dit beoordeeld op inhoud en vorm door een deskundig collega. Het commentaar is vervolgens besproken en verwerkt, om zo tot een eensluidend advies te komen.

5.2 Resultaat

In deze paragraaf beschrijven wij de beschermde soorten die mogelijk aanwezig kunnen zijn in of nabij het plangebied. Zoals beschreven in paragraaf 2.2, geldt voor een aantal meer algemeen voorkomende beschermde soorten zoogdieren en amfibieën een provinciale vrijstelling van de verboden in de wet, bij werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. In deze paragraaf wordt met name aandacht besteed aan de beschermde soorten waarvoor een dergelijke vrijstelling niet geldt.

5.2.1 Planten

De vaatplanten die zijn beschermd middels de Wet natuurbescherming betreffen veelal zeldzame soorten, waarvan de meeste Rode Lijst-soorten, met specifieke groeiplaatsen in met name stabiele en natuurlijke biotopen, zoals bossen, zeeduinen, kalkgraslanden, beekdalen, veengronden en moerassen. Ook is een aantal soorten beschermd die groeit op oude en verweerde muren en zijn enkele zeldzame akkerplanten beschermd. Een deel van de beschermde planten komt alleen voor in Zuid-Limburg. Veel soorten komen voornamelijk voor op kalkhoudende en voedselarme grond (Sparrius et al. 2012). Naast de beschermde vaatplanten zijn er twee mossoorten beschermd. Beide soorten zijn zeer zeldzaam. Tonghaarmuts is in Nederland gevonden in vochtige, jonge wilgenbossen en in jonge aanplant van zomereik. Geel schorpioenmos groeit op moskussens op weinig substraat (Janssen en Schamineé 2004, verspreidingsatlas.nl).

In het plangebied is sprake van voedselrijke en regelmatig bewerkte grond. In het plangebied zijn enkel algemeen voorkomende soorten aangetroffen als duizendblad, paardenbloem, braam, grote brandnetel en Robertskruid. In de singels staan onder meer hazelaar, laurierkers, lijsterbes, gewone vlier en meidoorn. Beschermde planten worden in een dergelijk biotoop niet verwacht. Ook zijn er volgens de verspreidingsgegevens van de NDFF geen beschermde vaatplanten in de omgeving bekend. Een nader onderzoek naar beschermde planten is daarom niet nodig.

5.2.2 Grondgebonden zoogdieren

Het terrein bestaat uit een kort gemaaid of begraasd grasland. Langs de randen staan brede singels dat geschikt leefgebied voor grondgebonden zoogdieren kunnen vormen. In de omgeving zijn boomarter, das, eekhoorn, steenarter en wild zwijn waargenomen. Omdat het plangebied aan de rand van de Veluwe ligt zou ook het edelhert in de omgeving voor kunnen komen.

Beschermde grondgebonden zoogdieren komen voornamelijk voor in natuurlijke- of half-natuurlijke habitats zoals bos, heide of kleinschalig agrarisch landschap. Een aantal soorten is zeer zeldzaam en komt alleen in Zuid-Limburg voor. Dit geldt voor hamster, hazelmuis, eikelmuis, molmuis, lynx en wilde kat. Ook de wolf is zeldzaam en is in Nederland zwervend aanwezig, in met name het oosten van het land. Andere soorten, zoals bever, boomarter, das, eekhoorn, steenarter, waterspitsmuis en wild zwijn komen algemener voor. Met name eekhoorn en steenarter worden ook regelmatig in meer stedelijk gebied aangetroffen (Lange et al. 2003, verspreidingsatlas.nl).

Het edelhert komt in Nederland enkel nog voor op de Veluwe, de Oostvaardersplassen en het Weerterbos en leeft o.a. in open bossen, drogere loofbossen, heidevelden, vennen en moerassen. In de winter moet er gras binnen bereik zijn. Ook de aanwezigheid van drinkwater is belangrijk. Om te rusten maakt het edelhert van legers in dicht bladerdak van struiken of dicht op elkaar staande dennen (www.zoogdiervereniging.nl). Omdat het plangebied niet in bosgebied ligt zijn vaste verblijfplaatsen van het edelhert niet te verwachten. Wel is het mogelijk dat het edelhert het plangebied gebruikt om te foerageren. Door de graslanden en de aanliggende bosstrookjes is het plangebied hier goed voor geschikt. Het is echter uit te sluiten dat het plangebied essentieel foerageergebied bevat, omdat in de directe omgeving vergelijkbare graslanden liggen waar edelherten voedsel kunnen vinden. Het plan zal daarom geen effecten hebben op de lokale instandhouding van het edelhert. Nader onderzoek is daarom niet nodig.

De eekhoorn leeft in allerlei typen bos en is ook in tuinen of parken in de omgeving van bos aan te treffen mits daar voldoende voedsel beschikbaar is. Ze maken een bolvormig nest van takken en bladeren op minimaal 5 meter hoogte in de boom. Ook natuurlijke boomholtes, oude kraaien- of eksternesten, nestkasten of spechtenholen worden als nestlocatie gebruikt ([zoogdiervereniging.nl](http://www.zoogdiervereniging.nl)). De eekhoorn zou in de brede singels rondom het plangebied voor kunnen komen. De eekhoorn is op zeer kleine afstand hiervan waargenomen. De singels blijven grotendeels behouden. Enkel een klein deel van de zuidwestelijke strook wordt mogelijk gekapt. Dit deel is geïnspecteerd en hier zijn geen nesten van de eekhoorn aangetroffen. De overige stroken blijven ook in de toekomst geschikt voor de eekhoorn. Nader onderzoek is daarom niet nodig.

De steenmarter leeft in steenachtige biotopen en schuilplaatsen, zoals steengroeven, rotsige hellingen en gebouwen. In gebouwen kan de steenmarter zich vestigen in ruimtes onder daken, in de spouw, in holle plafonds en in kruipruimtes. Ook boomholten, takkenhopen en dichte struwelen worden door de steenmarter gebruikt. De steenmarter is ook in de grote steden te vinden, daarbij is de aanwezigheid van groenstroken, heggen en bosjes essentieel voor het vinden van voedsel (www.zoogdiervereniging.nl). De boommarter heeft een voorkeur voor oud (loof-)bos, maar is ook in andere typen bos te vinden. De soort komt soms ook in meer open terreinen voor, mits er voldoende bosjes en lijnvormige elementen in de omgeving zijn, zoals heggen en houtwallen. De boommarter komt slechts incidenteel voor in de nabijheid van gebouwen. Boommarters kiezen een rustplaats in boomholten, konijnen-, vossen of dassenhopen, tussen boomwortels of onder takkenbossen. Nesten worden vaak in spechten- of eekhoornholen of inrottingsholen gemaakt (www.zoogdiervereniging.nl).

Open graslanden worden gemeden door de boom- en steenmarter, deze zijn hier daarom niet te verwachten. De brede singels en de randen van het grasland kunnen wel worden gebruikt als verblijfplaats of foerageergebied. Sporen zoals vraatsporen of latrines zijn echter niet aangetroffen. Wel zijn er holen aangetroffen die kunnen worden gebruikt. Deze holen liggen niet in het deel van de bosstrook dat mogelijk wordt gekapt. Holtes in bomen zijn niet aangetroffen. Door de jonge leeftijd van de houtopstand zijn boomholten ook niet te verwachten. De bosjes blijven grotendeels behou-

den. Het plangebied blijft daarom ook in de nieuwe situatie potentieel leefgebied. Nader onderzoek is daarom niet nodig.

Het wild zwijn komt voor in droge en natte, voedselrijke loof- en gemengde bossen. Er is een duidelijke voorkeur voor beuken- en eikenbos omdat daar veel voedsel te vinden is. Een andere voorwaarde die wilde zwijnen aan hun leefomgeving stellen, is dat er natte of moerassige plaatsen aanwezig zijn waar de dieren modderbaden kunnen nemen. Overdag is er dichte dekking nodig om in te rusten, bijvoorbeeld in de vorm van jonge naalldhoutaanplant (www.zoogdiervereniging.nl). In het plangebied is behalve de singels geen bosgebied aanwezig. Het gebied is daarom voor het wild zwijn ongeschikt. Deze is daarom hier ook niet te verwachten.

De das leeft in allerlei soorten biotopen en heeft een voorkeur voor een kleinschalig landschap, met akkers, bosjes, weiland en houtwallen. Leefgebied van de das moet voldoen aan voldoende dekking, weinig verstoring, een groot voedselaanbod en een bodem waarin ze goed kunnen graven, met een grondwaterstand van tenminste 1,5 m onder het maaiveld. Dassen leven overdag in burchten, die ze zelf graven en die vaak zijn gelegen in bosjes of houtwallen nabij gras- en akkerland (zoogdiervereniging). Het plangebied vormt door de aanwezigheid van grasland en singels een geschikte leefomgeving voor de das. Daarom is het grondig op sporen van de das gecontroleerd. In de singels in het zuiden van het plangebied zijn op meerder plaatsen ontlasting en graafsporen van de das aangetroffen. Ook zijn er twee hollen gevonden die van een das kunnen zijn. Deze hollen leken niet recentelijk te zijn gebruikt. Mogelijk betreft het een bijburcht of vluchtpijp. Rondom deze hollen is echter wel verse ontlasting gevonden. Ook in het grasland zijn op enkele plaatsen graaf en loopsporen van das aangetroffen. Duidelijk is dat er een das van het plangebied gebruik maakt. Wanneer er woningen in het plangebied worden gebouwd zal het beschikbare foerageergebied hier significant afnemen. Omdat de das gevoelig is voor verstoring, zou bewoning van het terrein het leefgebied geheel ongeschikt kunnen maken. Nader onderzoek naar de das is noodzakelijk om de gebruiksfuncties in het plangebied precies vast te stellen. Daarnaast dient een ontheffing van de Wet natuurbescherming te worden aangevraagd, om de ontwikkeling in het plangebied mogelijk te maken.

De provincie Gelderland heeft bekend gemaakt dat de vrijstelling van kleine marters (bunzing, hermelijn en wezel) bij projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling per 1 maart 2019 zal komen te vervallen. Deze soorten komen wijdverspreid voor en leven in kleinschalige habitats met voldoende dekking, verruiging en bosjes. De singels aan de randen van het plangebied en de oude beek vormen geschikt leefgebied voor deze soorten. In open, gemaaide graslanden komen deze soorten niet voor. Omdat een klein deel van deze singels zal worden verwijderd en werkzaamheden aan de oude beek zijn voorzien kunnen verblijfplaatsen van deze soorten worden vernietigd. De handreiking kleine marters die is opgesteld in opdracht van de provincie Noord-Brabant stelt echter dat enkel van een significant negatief op kleine marters is te spreken wanneer een leefgebied groter dan één hectare wordt aangetast (Bouwens, 2017). In dit geval is sprake van een aantasting van minder dan een halve hectare. Daarom zal geen sprake zijn van een significante aantasting van het leefgebied van bunzing, hermelijn of wezel. Nader onderzoek naar deze soorten is daarom niet nodig. Wel is te allen tijde de zorgplicht van kracht. Zo moet tijdens de werkzaamheden worden gezorgd dat aanwezige marters veilig het projectgebied kunnen verlaten.

5.2.3 *Vleermuizen*

Volgens verspreidingsgegevens van de NDFF komen de gewone dwergvleermuis en rosse vleermuis in de buurt van het plangebied voor. Het plangebied valt ook binnen het verspreidingsgebied van franjestaart, gewone grootoorvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger, meervleermuis en watervleermuis. Alle vleermuissoorten, alsmede hun verblijfplaatsen, essentiële foerageergebieden en vliegroutes zijn beschermd volgens de Wet natuurbescherming.

Vleermuizen zijn globaal op te delen in gebouwbewonende soorten zoals gewone dwergvleermuis en boombewonende soorten als rosse vleermuis en watervleermuis. Daarnaast bestaan soorten die van beide elementen gebruikmaken. Daarbij is ook onderscheid te maken in zomer- en winterverblijfplaatsen van de verschillende soorten. Sommige soorten zoals de gewone dwergvleermuis verblijven het gehele jaar in gebouwen (spouwmuren, achter gevelbetimmeringen, etc.). Andere soorten als de rosse vleermuis verblijven jaarrond in bomen (in holten, hollen en achter loshangend schors). De watervleermuis overwintert echter weer in bunkers, grotten en kelders en verblijft in de zomerperiode in boomholten (Dietz et al. 2011).

Gebouwbewonende vleermuissoorten

Gebouwbewonende vleermuizen hebben hun verblijfplaats achter bijvoorbeeld gevelbetimmering, in spouwmuren, achter dakbeschot, achter luiken en in schoorstenen (BIJ12 2017a, Dietz et al. 2011). In het plangebied staan geen gebouwen. Verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen zijn daarom uitgesloten in het gebied.

Boombewonende vleermuissoorten

Boombewonende soorten worden gevonden in holten en spleten in bomen en achter loshangend schors. Bomen dienen hiervoor een zekere diameter en leeftijd te hebben. Zo hebben vleermuizen genoeg ruimte in de boom. Grofweg zijn hardhout bomen als eik en beuk jonger dan 60 jaar en zachthout bomen jonger dan zo'n 30 jaar voor een spechtenhol nog niet geschikt (Zoogdiervereniging & Probos 2012). In het plangebied liggen brede singels met verschillende soorten bomen en struiken. Het betreft echter een jonge opstand zonder dikke bomen. Dergelijke jonge bomen hebben nog geen holtes. Verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen zijn daarom dan ook niet in het plangebied te verwachten.

Essentieel foerageergebied

Alle in Nederland voorkomende vleermuizen leven van insecten. Zij foerageren daarom op plaatsen waar veel insecten aanwezig zijn. Voorbeelden van veel voorkomende foerageergebieden zijn openingen op kruinhoogte tussen bomen, boven water en in de luwte van dijken. Als een dergelijk foerageergebied van zeer groot belang is voor vleermuizen van een bepaalde verblijfplaats, kan gesproken worden van een essentieel foerageergebied. Als een dergelijk foerageergebied verloren zou gaan, zou de voedselvoorziening van deze vleermuizen verdwijnen, waardoor ze de verblijfplaats moeten verlaten. Het verdwijnen van het foerageergebied leidt zo tot het niet meer functioneren van de verblijfplaats. Dergelijk essentieel foerageergebied is beschermd.

Het plangebied vormt geschikt foerageergebied voor verschillende soorten. Doordat de bomen en singels grotendeels behouden blijven, blijft geschikt foerageergebied

aanwezig. Daarnaast zijn er grote oppervlakten geschikt en vergelijkbaar foerageergebied in de omgeving aanwezig. Het is daarom niet te verwachten dat het plangebied essentieel foerageergebied vormt. Nader onderzoek naar deze functie is daarom niet nodig.

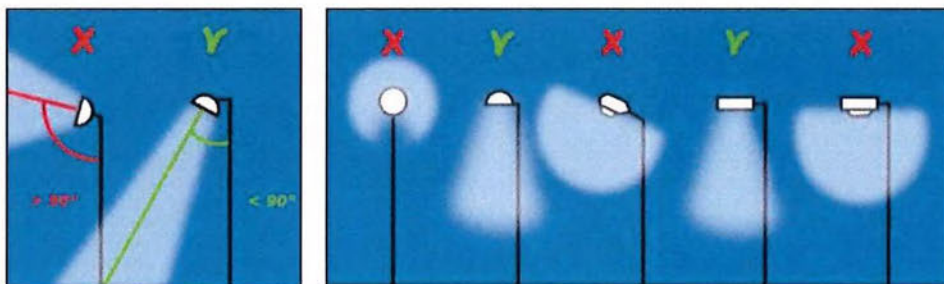
Essentiële vliegroutes

Om zich van hun verblijfplaatsen naar hun foerageergebied te verplaatsen worden door een aantal soorten steeds dezelfde lijnvormige elementen gebruikt. Bijvoorbeeld de gewone dwergvleermuis gebruikt vaak bomenrijen waaraan het zich kan oriënteren. Als een dergelijke route verdwijnt of onderbroken wordt, vervalt deze mogelijkheid om van verblijfplaats naar foerageergebied te komen. Vleermuizen moeten dan een alternatieve route zoeken. Als dit niet mogelijk is en als de vliegroute door veel vleermuizen wordt gebruikt, kan dit een groot negatief effect op de vleermuizenpopulatie in het gebied hebben (Limpens et al. 2004). Daarom zijn dergelijke vliegroutes beschermd.

Mogelijk lopen er vliegroutes langs de singels in het noorden en zuiden van het plangebied. De singels blijven grotendeels behouden. Daarom blijven deze ook in de toekomst geschikt als vliegroute. Wel is het hierbij noodzakelijk een bouwafstand van minimaal 10 meter van de kronen in acht te nemen, anders zou verlichting vanuit de woningen de vliegroute kunnen verstoren. Daarnaast dient in de bouwphase rekening te worden gehouden met mogelijk aanwezige vliegroutes.

Vleermuizen zijn zeer gevoelig voor kunstmatige verlichting op hun vliegroutes. Derhalve kan kunstmatige verlichting die op de bomen schijnt ervoor zorgen dat een essentiële vliegroute verstoord wordt. Hierdoor kan mogelijk toch sprake zijn van een overtreding van de Wet natuurbescherming, ook al wordt de singel zelf niet aangetast. Lichtverstoring kan voorkomen worden door de bomen tijdens de bouwwerkzaamheden 's avonds en 's nachts niet te verlichten. Verlichting om het bouwterrein te beveiligen is geen probleem, mits lichtbundels goed worden gericht door middel van armaturen die niet richting de bomen schijnen. Ook dient bij de inrichting van het terrein in de nieuwe situatie geen gebruik te worden gemaakt van verlichting, zoals buitenlampen of lantaarnpalen, die op de kruinen van de bomenrij schijnt. Verlichting voor inbraakpreventie en sfeerverlichting in tuinen is geen probleem. Wanneer deze maatregelen worden toegepast, is verstoring van eventuele vliegroutes niet te verwachten.

Wanneer deze maatregelen niet of onvolledig kunnen worden genomen dient nader onderzoek de gebruiksfuncties van het besluitgebied als vliegroute eerst verder inzichtelijk te maken. Wanneer een vliegroute aanwezig blijkt dient dan mogelijk voor de ontwikkeling een ontheffing van de Wet natuurbescherming te worden aangevraagd.

Om verstoring van vleermuizen door straatverlichting en andere vormen van verlichting tot een minimum te beperken, dienen lichtbundels zo veel mogelijk naar beneden te worden gericht.

5.2.4 Vogels

Vogelsoorten met niet jaarrond beschermde nesten

Tijdens het veldbezoek zijn in het plangebied soorten met niet jaarrond beschermde nesten aangetroffen als ekster, zwartkop en houtduif. Dergelijke soorten kunnen mogelijk in het plangebied tot broeden komen.

Om te voorkomen dat bij de werkzaamheden eventueel aanwezige nesten van broedende vogels worden beschadigd, adviseren wij deze werkzaamheden buiten de broedperiode te starten. Als vogels op zoek gaan naar een geschikte broedlocatie en merken dat het plangebied en de directe omgeving te verstorend zijn, zullen ze een andere locatie zoeken. Daarnaast kan ook in de broedperiode gestart worden met de werkzaamheden. Dan dient aantoonbaar te worden vastgesteld door een expert op het gebied van vogels dat met de ruimtelijke ontwikkeling geen nesten vernield worden. De broedperiode van vogels loopt globaal van half maart tot half augustus, maar de nesten van vogels die buiten deze periode broeden zijn ook beschermd.

Vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten

Naast de reguliere bescherming in het broedseizoen zijn er verschillende vogelsoorten van wie de nesten jaarrond worden beschermd. Deze jaarrond beschermde status is vanwege verschillende redenen. Zo zijn er soorten die het hele jaar gebruik maken van het nest. Daarnaast zijn er koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en daarin zeer honkvast zijn. Ook zijn er soorten die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die nauwelijks in staat zijn zelf een nest te maken. Hieronder wordt in meer detail beschreven of en in welke mate het gebied geschikt kan zijn voor de betreffende soorten.

Huismussen broeden in kieren en spleten van bebouwing en tevens vaak onder (golvende) dakpannen. Een geschikte leefomgeving van de huismus bestaat uit een combinatie van een geschikte nestgelegenheid, voedsel, drinkwater en voldoende dekking in de vorm van stekelige of groenblijvende struiken. Voornamelijk plekken waar bebouwing wordt afgewisseld met groenvoorzieningen herbergen hoge dichtheden aan huismussen (BIJ12, 2017c). In het plangebied staan geen gebouwen. Nestplaatsen van deze soort zijn daarom uit te sluiten in het plangebied. Wel wordt het plangebied mogelijk als foerageergebied gebruikt door huismussen die in de directe omgeving broeden. Tijdens het veldbezoek zijn er geen huismussen in het plangebied waargenomen. Daarnaast zal het plangebied ook in de toekomst geschikt foerageergebied blijven. Ook is er in directe omgeving voldoende alternatief gebied aanwezig waar huismussen voedsel kunnen vinden. Nader onderzoek is daarom niet noodzakelijk.

De steenuil is een honkvaste soort die het gehele jaar in een klein territorium van enkele honderden meters verblijft. Het jachtgebied bestaat uit open terrein met lage vegetatie. Nesten worden het gehele jaar ook als verblijfplaats gebruikt. Nestplaatsen bevinden zich op erven van burgerwoningen, bij boerderijen in agrarisch cultuurlandschap en aan dorpsranden. Nesten worden hier in boomholten, nestkasten of nauwe

ruimten in gebouwen gemaakt. De soort broedt vanaf maart tot mei. De jongen vestigen zich op korte afstand van het ouderlijk territorium (SOVON, 2002, BIJ12, 2017). In het plangebied staan geen bomen met holten. Wel staan in de directe omgeving boerderijen en schuurtjes waarin steenuilen zouden kunnen broeden. Het korte grasland in het plangebied is zeer geschikt foerageergebied voor de steenuil. Als er rond het plangebied steenuilen broeden zullen de ontwikkelingen op het terrein een negatieve invloed op deze steenuilen hebben omdat er een groot deel van het territorium dan verdwijnt. Nader onderzoek is daarom nodig om vast te stellen of er steenuilenterritoria in het plangebied liggen.

Ook kerkuilen zouden in het plangebied kunnen foerageren. De kerkuil komt voor in cultuurland met gras- en bouwlanden die begrensd worden door kruidenrijke akkerlanden, houtwallen, heggen of bosjes. Kerkuilen broeden vooral in de hoge, donkere en tochtvrije delen van boerenschuren, kerken, kastelen en torens en bij hoge uitzondering in een holle boom. Tegenwoordig broedt 90 procent van de gevallen in een speciale nestkast. De kerkuil is zeer honkvast en blijft zijn hele leven in de buurt van zijn gekozen leefgebied. De broedlocatie is vaak een andere als de winterverblijfplek (SOVON, 2002). Kerkuilen hebben een veel groter territorium dan de steenuil. Wanneer het plangebied wordt ontwikkeld blijft er voldoende foerageergebied in de directe omgeving over. Een negatief effect op in de omgeving broedende kerkuilen is daarom niet te verwachten. Nader onderzoek is niet nodig.

Verschillende soorten waarvan het nest jaarrond is beschermd broeden in hoge bomen in bos of boomgroepen (buizerd, roek, havik, sperwer, wespandief, zwarte wouw), in oude nesten van kraaien en roofvogels in boomgroepen (boomvalk) of in oude nesten van kraaien en roofvogels in vooral naaldbomen (ransuil). Dergelijke nesten zijn niet in de singels aangetroffen. Nader onderzoek naar deze soorten is daarom niet nodig.

Andere vogelsoorten waarvan het nest jaarrond is beschermd, nestelen op hoge gebouwen (slechtvalk), onder daken en in kieren van gebouwen (gierzwaluw), op richels van bergen of steengroeven en soms op oude roofvogelnesten (oehoe), langs stromende beken (grote gele kwikstaart) of op speciale nestpalen (ooievaar) (SOVON 2002, vogelbescherming.nl, sovon.nl). Deze elementen zijn niet in het plangebied aanwezig. Nesten van deze vogelsoorten zijn daarom niet in het plangebied te verwachten.

5.2.5 Reptielen

Reptielen komen in ons land voornamelijk voor op de hogere zandgronden, in duin-, bos- of heidegebieden. De ringslang komt daarnaast ook voor in veengebieden en laat zich ook in meer stedelijk gebied zien. Deze soort komt vooral voor ten noorden van de grote rivieren. De muurhagedis is gebonden aan warme, stenige plekken en leeft in Nederland vooral in Maastricht en is daarnaast op verschillende plaatsen uitgezet. (Creemers en van Delft 2009).

De levendbarende hagedis, hazelworm en zandhagedis komen in de omgeving voor. Geschikt biotoop voor reptielen is echter niet aanwezig omdat bos- en heidegebied ontbreken. Reptielen zijn daarom niet in het plangebied te verwachten.

5.2.6 *Amfibieën*

Beschermden amfibieën waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt, komen voornamelijk voor in en nabij vennen, poelen en slootjes, met helder en schoon water, in heide-, veen- en bosgebied en in de uiterwaarden. De rugstreeppad is ook in de duinen aanwezig. De geelbuikvuurpad, vuursalamander en vroedmeesterpad worden bijna uitsluitend in Zuid-Limburg aangetroffen (Creemers en van Delft 2009, verspreidingsatlas.nl).

De heikikker, kamsalamander en poelkikker komen in de omgeving voor. De door het plangebied lopende beek staat grotendeels droog. Poelen of vijvers zijn niet aanwezig. Geschikt biotoop voor amfibieën is niet in de omgeving aanwezig. Beschermden amfibieën zijn daarom niet in het plangebied te verwachten.

Enkel algemeen voorkomende amfibiesoorten zoals bruine kikker en gewone pad kunnen niet volledig worden uitgesloten in het plangebied. Deze soorten zijn weinig veeleisend aan hun leefomgeving en komen wijdverspreid voor. Voor deze soorten geldt echter een vrijstelling van de verboden in de Wet natuurbescherming bij projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling. Een overtreding van de Wet natuurbescherming is niet te verwachten bij aanwezigheid van deze soorten en nader onderzoek naar deze soorten is niet noodzakelijk.

5.2.7 *Vissen*

De beschermde vissoorten zijn veelal zeldzaam voorkomende soorten gebonden aan helder, stromend water van beekjes of rivieren. Een uitzondering hierop is de grote modderkruiper die vooral leeft in langzaam stromend water van sloten, vennen of plassen. De soort komt daar voor op plekken met veel onderwatervegetatie en een goed ontwikkelde waterbodem (Janssen en Schamineé 2004, verspreidingatlas.nl).

In het plangebied zijn geen permanent watervoerende elementen aanwezig. De aanwezige beek staat grotendeels droog. De aanwezigheid van beschermde vissen in het plangebied is daarmee uitgesloten.

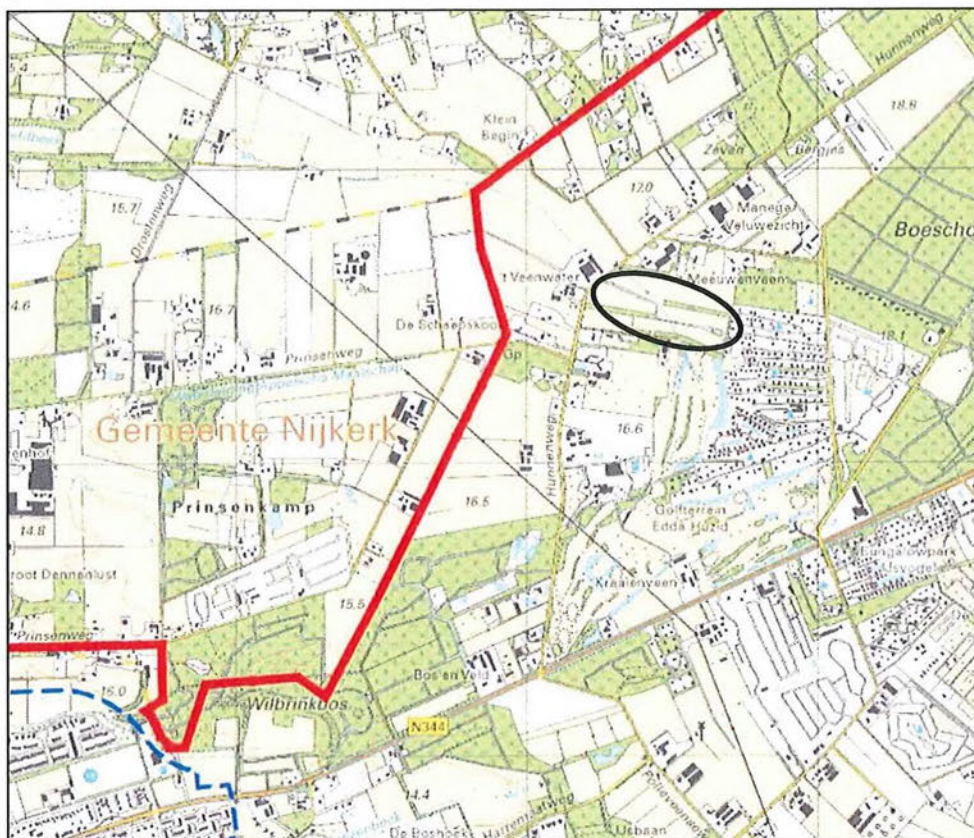
5.2.8 *Insecten en andere ongewervelden*

Beschermden insectensoorten en andere beschermde ongewervelden zijn veelal zeldzaam en eisen een specifiek habitat. Beschermden vlindersoorten komen vooral voor in kruidenrijke en soortenrijke graslanden, heiden, venen en (vochtig) bos (Bos et al., 2006). Beschermden libellensoorten leven met name in veengebieden, nabij beekjes of rivieren en bij vennen op de hogere zandgronden (Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, 2002). Beschermden keversoorten zijn gebonden aan oude, rottende bomen in bosgebieden of komen zeldzaam voor in (groter) permanent, helder open water van goede kwaliteit op veengrond (eis-nederland.nl, Janssen en Schamineé, 2004). De Europese rivierkreeft is in ons land nog maar van één plek bekend, op landgoed Warnsborn bij Arnhem. De Bataafse stroommossel is uit ons land verdwenen en de platte schijfhoren komt lokaal voor in laagveengebieden en het rivierengebied, in helder, stilstaand of zeer zwak stromend water met rijke plantengroei, in zowel meren, sloten als plassen (anemoon.org, verspreidingsatlas.nl).

In het betreffende plangebied is geen sprake van open water, bos, soortenrijk grasland, heide of veen. Leefgebied voor deze soorten is hierdoor niet aanwezig. Beschermde insecten en andere ongewervelden zijn daarom niet te verwachten in het plangebied.

6 Bescherming houtopstanden

Bij deze ruimtelijke ontwikkeling wordt (deels) een houtopstand geveld. De gemeenteraad van Barneveld heeft op 27 september 2017 de grenzen van de bebouwde kom zoals bedoeld in de Wet natuurbescherming vastgesteld. Uit de navolgende kaart blijkt dat het plangebied buiten de bebouwde kom is gelegen, want er is geen blauwe begrenzing van het bebouwde komgebied opgenomen. Daarom is het beschermingsregime van de Wet natuurbescherming van toepassing.

Uitsnede kaart bebouwde kom Wnb, gemeente Barneveld. Het plangebied ligt ter hoogte van de zwarte cirkel (bewerking SAB).

In de feitelijke situatie zijn er langs de randen van het plangebied houtopstanden (groensingels) aanwezig. In het schetsontwerp blijven deze houtopstanden grotendeels behouden. De rood omcirkelde houtopstanden zullen in ieder geval worden geveld bij realisatie van het schetsontwerp. De oppervlakte hiervan is groter dan 1.000 m².

Voor het vellen van de houtopstand dient van de velling melding te worden gedaan en dient herbeplanting plaats te vinden. Herbeplanting kan mogelijk ook plaats vinden op andere grond dan de locatie waar de houtopstand wordt geveld. Hiervoor is een ontheffing van de provincie noodzakelijk. Deze herbeplanting op andere grond dient te voldoen aan regels zoals die zijn gesteld in de provinciale omgevingsverordening paragraaf 3.7. Deze regels hebben betrekking op onder meer de kwaliteit, oppervlakte en locatie van de andere grond en op de natuurwaarde van de geveldde houtopstand.

Luchtfoto met indicatie van houtopstanden die in ieder geval zullen worden geveld op basis van het schetsontwerp (bewerking SAB).

7 Conclusie en advies

In deze quick scan is onderzocht of er beschermde natuurwaarden, volgens de nu geldende natuurwet- en regelgeving, aan- of afwezig zijn in het plangebied. Ook is nagegaan of de ruimtelijke ontwikkeling die mogelijk wordt gemaakt, negatieve effecten kan hebben op beschermde natuur buiten het plangebied.

7.1 Gebiedsbescherming Natura 2000

Uit het onderzoek blijkt dat het plangebied op enkele honderden meters afstand van Natura 2000-gebied Veluwe ligt. Om te onderzoeken of van het plan significant negatieve effecten op dit natuurgebied mogelijk zijn, is een voortoets Natura 2000 uitgevoerd. Als onderdeel van deze voortoets zijn ook berekeningen met AERIUS-Calculator uitgevoerd, om te onderzoeken of negatieve effecten door stikstofdepositie te verwachten zijn. Uit de voortoets blijkt dat negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden zijn uitgesloten.

7.2 Gebiedsbescherming NNN

Het plangebied ligt niet binnen Gelders Natuurnetwerk (GNN). Omdat het plangebied niet binnen het GNN ligt, is een verstoring van het GNN niet te verwachten. Het plangebied ligt wel binnen de Groene Ontwikkelingszone (GO). Bij het plan is echter geen sprake is van nieuwvestiging of uitbreiding van bestaande functies. De bescherming van het GO staat de ontwikkeling daarmee niet in de weg.

7.3 Soortenbescherming

Volgens de verspreidingsgegevens van de Nationale Databank Flora en Fauna en verspreidingsgegevens van onder andere verspreidingsatlas.nl komen er beschermde grondgeboden zoogdieren, vleermuizen, amfibieën, reptielen vleermuizen en vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten in de omgeving van het plangebied voor. Door het uitgevoerde veldbezoek is duidelijk geworden dat enkele essentiële elementen van beschermde diersoorten niet op voorhand kunnen worden uitgesloten in het plangebied. Het betreft leefgebied van de das, foerageergebied van de steenuil en vliegroutes van vleermuizen. De das is een soort die binnen de Wet natuurbescherming valt onder "andere soorten". Hiervoor gelden de verboden van artikel 3.10. De steenuil is een vogelrichtlijnsoort waarvoor de verboden van artikel 3.1 gelden. Vleermuizen zijn habitatrichtlijnsoorten, waarvoor de verboden van artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming gelden. Om uitsluitel te krijgen over de aan- of afwezigheid van deze soorten dient nader soortgericht onderzoek uitgevoerd te worden. Wanneer essentiële functies in het plangebied worden vastgesteld, dient een ontheffing van de Wet natuurbescherming te worden aangevraagd en moeten er mitigerende maatregelen worden getroffen. Vliegroutes van vleermuizen dienen enkel te worden onderzocht wanneer de in paragraaf 5.2.3 uiteengezette maatregelen niet of niet volledig kunnen worden nageleefd.

7.3.1 Onderzoekseisen en -periodes

Voor veel beschermde plant- en diersoorten zijn protocollen opgesteld waarin beschreven staat waar het nader soortgericht onderzoek aan moet voldoen om aan- of afwezigheid van de betreffende soort aan te kunnen tonen.

Steenuil

Onderzoek naar de steenuil dient te worden uitgevoerd conform de richtlijnen van de soortenstandaard steenuil (BIJ12 2017). De aanwezigheid van de steenuil kan het gehele jaar worden aangetoond. De beste periode om een territorium van een steenuil vast te stellen is van 15 februari tot en met 30 april. In deze periode kunnen 's avonds territoriumroepen van een steenuil worden afgespeeld. Ook dient overdag het plangebied op sporen van een steenuil onderzocht te worden. In totaal dienen minimaal drie veld-bezoeken verricht te worden om afwezigheid met voldoende zekerheid aan te kunnen tonen. De afwezigheid van broedende steenuilen is met een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid aangetoond als tijdens drie gerichte veldbezoeken in de periode van 15 februari tot en met 30 april geen aanwezigheid kan worden aangetoond.

Das

Onderzoek naar de das dient te worden uitgevoerd conform de richtlijnen van het kennisdocument das (BIJ12 2017). Onderzoek kan het gehele jaar worden uitgevoerd en bestaat uit onderzoek binnen het plangebied en de omgeving hiervan naar sporen en burchten en wissels. Burchten kunnen eventueel met behulp cameravallen worden gemonitord. Er is vastgesteld dat de das in het gebied aanwezig is. Er is echter nog niet bekend waar zich de burchten van deze dassen bevinden en hoe groot de populatie dassen in de omgeving is. Deze informatie is nodig voor het verkrijgen van een ontheffing van de Wet natuurbescherming.

Vleermuizen vliegroutes

Mogelijk zijn er vliegroutes van vleermuizen aanwezig. Daarom wordt geadviseerd om navolgende maatregelen te nemen om lichtverstoring van een mogelijk aanwezige vliegroute langs de bomen naast het plangebied te voorkomen:

- Het terrein wordt in de bouwfase 's avonds en 's nachts niet verlicht. Verlichting om het bouwterrein te beveiligen is geen probleem, mits lichtbundels goed worden gericht door middel van armaturen (zie afbeelding in paragraaf 5.2.3).
- Bij de inrichting van het terrein in de nieuwe situatie wordt gebruikgemaakt van verlichting die in de omgeving levende dieren minimaal verstoort. Verlichting voor inbraakpreventie en sfeerverlichting in tuinen is geen probleem. Bij te plaatsen straatverlichting dient gebruik te worden gemaakt van armaturen die geen lichtbundels op bomen schijnen. De verlichting die nu in het plangebied, langs de verharding aanwezig is staat ongeveer 40 meter van de singels vandaan en zal daarom een eventuele vliegroute niet significant verstoren. Om de situatie voor vleermuizen verder te verbeteren is aan te bevelen de aanwezige verlichting aan te passen naar armaturen met naar beneden gerichte lichtstralen. Dit is een aanbeveling, maar geen vereiste voor het functioneren van aanwezige vliegroutes.
- De huizen worden minimaal 10 meter van de kronen van de bomen gebouwd. Schuren en bijgebouwen zijn geen probleem, omdat hier gedurende de avonden en nachten verlichting slechts sporadisch aan zal zijn.

Wanneer deze maatregelen worden toegepast is verstoring van eventuele vliegroutes niet te verwachten. Wanneer deze maatregelen niet of onvolledig kunnen worden genomen dient nader onderzoek de gebruiksfuncties van het plangebied als vliegroute eerst verder inzichtelijk te maken.

Het nader onderzoek naar vliegroutes van vleermuizen dient plaats te vinden volgens bepaalde richtlijnen, zoals verwoord in het vleermuisprotocol 2017 (Netwerk Groene Bureaus, Gegevensautoriteit Natuur). Het vleermuisprotocol stelt vast dat twee veldbezoeken uitgevoerd dienen te worden. Deze dienen plaats te vinden in de periode van 15 april tot 1 oktober en met een tussenperiode van tenminste 8 weken. Eén bezoek moet in de kraamperiode worden uitgevoerd tussen 15 mei tot en 15 juli.

Tijdens deze veldbezoeken zal gebruik worden gemaakt van een batdetector of batlogger. Dit zijn apparaten waarmee de onhoorbare ultrasone geluiden van vleermuizen worden opgevangen en vertaald in voor mensen hoorbare geluiden. Door het uitvoeren van twee veldbezoeken kan met voldoende juridische zekerheid aannemelijk worden gemaakt of vleermuizen wel of niet aanwezig zijn in het plangebied. Mocht uit dit onderzoek blijken dat verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn, dan dient mogelijk een ontheffing Wet natuurbescherming aangevraagd te worden. Navolgend overzicht geeft de onderzoeksperiodes voor vleermuizen weer.

Soortgroep	Jan	Feb	Mrt	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Steenuil												
Das												
Vliegroutes												

7.3.2 Broedperiode

Van alle van nature in Nederland in het wild levende vogels mag het nest tijdens het broeden (van start van nestbouw tot en met het uitvliegen van de jongen) niet worden beschadigd of vernield. De periode waarin de meeste vogelsoorten broeden, loopt globaal van half maart tot half augustus, maar ook broedgevallen buiten deze periode zijn gewoon beschermd.

Uit voorliggend onderzoek blijkt dat in en direct rond het plangebied vogels kunnen gaan broeden. Wij adviseren daarom om de geplande ruimtelijke ontwikkeling buiten de broedperiode te starten. Op deze manier worden geen in gebruik zijnde nesten beschadigd of vernield. Ook zullen vogels in en direct rond het plangebied geen nest bouwen, omdat te veel verstoring aanwezig is.

Indien de werkzaamheden echt in de broedperiode gestart moeten worden, is nader onderzoek naar broedende vogels noodzakelijk. Kort voor de start van de werkzaamheden dient dan door een ecooloog met kennis van vogels door middel van één veldbezoek onderzocht te worden of broedende vogels in en direct rond het plangebied aanwezig zijn. Als deze niet aanwezig zijn, kunnen de werkzaamheden starten. Als wel een broedende vogel aanwezig is, mogen de werkzaamheden niet starten. Er dient dan met een ecooloog met kennis van vogels naar een oplossing gezocht te worden.

7.3.3 *Zorgplicht*

Iedereen dient voldoende zorg in acht te nemen voor alle natuur en in het wild levende dieren, planten en hun directe leefomgeving, overeenkomstig artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming. Dit houdt in elk geval in dat iedereen die weet dat hij schade aan natuur gaat veroorzaken door een bepaalde handeling, hij deze handeling daarom niet uitvoert, of maatregelen neemt om schade aan de natuur door de handeling zoveel mogelijk te voorkomen. Probeer bijvoorbeeld bij de ruimtelijke ingreep zoveel mogelijk bomen, struiken en overig groen te behouden. Werken buiten de winterperiode voorkomt dat dieren die in winterrust zijn verstoord of gedood worden. Wanneer verlichting wordt geplaatst, probeer uitstraling van licht naar de omgeving zoveel mogelijk te beperken, om verstoring van diersoorten te voorkomen. Dit kan bijvoorbeeld door verlichting te beperken tot die plekken waar licht noodzakelijk is, lage en gericht armaturen te gebruiken in plaats van rondstralende armaturen en lampen goed te richten.

7.4 Bescherming houtopstanden

Bij deze ruimtelijke ontwikkeling wordt deels een houtopstand geveld. Op deze houtopstand is het beschermingsregime van de Wet natuurbescherming van toepassing. Voor het vellen van de houtopstand dient van de velling melding te worden gedaan en dient herbeplanting plaats te vinden volgens de regels zoals die zijn gesteld in de provinciale omgevingsverordening, paragraaf 3.7. Herbeplanting kan mogelijk ook plaats vinden op andere grond dan de locatie waar de houtopstand wordt geveld. Hiervoor is een ontheffing van de provincie noodzakelijk.

7.5 Vervolgstappen

- Uitvoeren nader onderzoek steenuil en das;
- Uitvoeren nader onderzoek naar vliegroutes van vleermuizen wanneer de in paragraaf 7.3.1 beschreven voorwaarden niet nageleefd kunnen worden;
- Doe melding van het vellen van een houtopstand en voer herbeplanting uit of vraag een ontheffing aan;
- Houd rekening met broedende vogels;
- Houd rekening met de zorgplicht.

Bijlage 1 - Geraadpleegde bronnen

Literatuur

AERIUS. 2014. Factsheet 290-1426. Automatisch plaatsen rekenpunten. 15-4-2014.

Arcadis. 2014. Effectafstanden Natura 2000-gebieden Veluwe en Rijntakken. Arcadis.

BIJ12. 2017a. Kennisdocument Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*, versie 1.0, juli 2017. BIJ12, Utrecht.

BIJ12. 2017c. Kennisdocument Huismus *Passer domesticus*, versie 1.0, juli 2017. BIJ12, Utrecht.

BIJ12, 2017, Kennisdocument Steenuil, *Athena noctua*, versie 1.0 juli 2017 BIJ12, Utrecht

BIJ12, 2017, Kennisdocument Das, *Meles meles*, versie 1.0 juli 2017 BIJ12, Utrecht

Bos, F. Bosveld, M. Groenendijk, D. van Swaay, C. Wynhof, I. De Vlinderstichting. 2006. De dagvlinders van Nederland. Verspreiding en bescherming. Nederlandse fauna deel 7.

Creemers, R. van Delft, J. 2009. De Amfibieën en Reptielen van Nederland. Nederlandse Fauna deel 9.

Dietz, Ch. von Helversen, O. Nill, D. 2011. Vleermuizen. Alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika.

Janssen, J. A. M. Schaminee, J. H. J. 2004. Europese Natuur in Nederland. Soorten van de habitatrichtlijn.

Lange, R. Twisk, P. van Winden, A. van Diepenbeek, A. 2003. Zoogdieren van West-Europa.

Limpens, H. J. G. A. Twisk, P. Veenbaas, G. 2004. Met vleermuizen onderweg. Uitgave DDW en VZZ.

Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie. 2002. De Nederlandse Libellen (Odonata). Nederlandse Fauna deel 4.

Netwerk Groene Bureaus, Gegevensautoriteit Natuur, Zoogdiervereniging. 2017. Vleermuisprotocol 2017.

Ministerie EZLI. 2012. Memorie van toelichting bij Wet natuurbescherming. Kamerstuk.

Ministerie EZ. 2015. Memorie van antwoord bij Wet natuurbescherming. Kamerstuk Eerste Kamer der Staten-Generaal.

SOVON. 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels. Verspreiding, aantallen, verandering. Nederlandse Fauna deel 5.

SOVON Vogelonderzoek Nederland, 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000. Nederlandse Fauna 5: 1-584. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden

Sparrius, L. Odé, B. Beringen, R. Basisrapport Rode Lijst Vaatplanten 2012 volgens Nederlandse en IUCN-criteria. FLORON rapport 57.

Steunpunt Natura 2000. 2010. Leidraad bepaling significantie. Nadere uitleg van het begrip 'significante gevolgen' uit de Natuurbeschermingswet. Versie 27 mei 2010.

Steunpunt Natura 2000. 2011. Naslagwerk Natura 2000. Alle door de Regiegroep Natura 2000 vastgestelde stukken (2006-2010) gebundeld; aangevuld met andere relevante notities. Versie 2, april 2011.

Stichting Bouwresearch (SBR). 2003. Meten en beoordelen van trillingen (Serie A t/m C).

TAUW 2016. Instructie gegevensinvoer voor AERIUS Calculator. In opdracht van BIJ 12.

Van Dobben, H. Bobbink, R. Bal, D. van Hinsberg, A. 2012. Overzicht van kritische depositiewaarden voor stikstof, toegepast op habitattypen en leefgebieden van Natura 2000. Alterra-rapport 2397.

Zoogdiervereniging & Probos. 2012. Laanbeheer en vleermuizen; met oog voor veiligheid en cultuurhistorie; met bijdragen van E. A. Jansen, M. H. A. van Benthem, C. de Groot, P. Twisk & H. J. G. A. Limpens.

Websites

www.anemoon.org
www.aerius.nl
www.eis-nederland.nl
www.ndff.nl
www.ravon.nl
www.sovon.nl
www.synbiosys.alterra.nl
www.verspreidingsatlas.nl
www.vogelbescherming.nl

Bijlage 2 - Wettelijk kader Gebiedsbescherming

Inleiding

Op grond van artikel 2.1 van de Wet natuurbescherming kunnen natuurgebieden of andere gebieden die belangrijk zijn voor flora en fauna, door de Minister worden aangewezen ter uitvoering van de Vogelrichtlijn- en/of Habitatrichtlijn, de zogeheten Natura 2000-gebieden. Ook kan de Minister op grond van deze wet in enkele specifieke gevallen bijzondere nationale natuurgebieden aanwijzen. De Wet natuurbescherming draagt Gedeputeerde Staten daarnaast op, om in hun provincie te zorgen voor een landelijk ecologisch netwerk, genaamd Natuurnetwerk Nederland. De bescherming van dit natuurnetwerk wordt geregeld bij provinciale verordening. Daarnaast kunnen provincies bij provinciale verordening andere gebieden met bijzondere natuurwaarden beschermen, genaamd bijzondere provinciale natuurgebieden en bijzondere provinciale landschappen. Hieronder wordt een toelichting gegeven bij de verschillende vormen van gebiedsbescherming.

Natura 2000-gebieden en bijzondere nationale natuurgebieden

Voor alle Natura 2000-gebieden en bijzondere nationale natuurgebieden geldt op basis van artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming een zorgplicht. Iedereen dient voldoende zorg in acht te nemen voor deze gebieden. Dit houdt onder meer in dat men negatieve gevolgen voor deze gebieden zoveel mogelijk beperkt door het nemen van alle maatregelen die redelijkerwijs kunnen worden verwacht. Uit de Memorie van Toelichting blijkt, dat de Wet natuurbescherming, buiten de zorgplicht, al voldoende instrumenten bevat om schadelijke handelingen in Natura 2000-gebieden te beperken. Deze zorgplicht is daarmee primair bedoeld om de eigen verantwoordelijkheid vast te leggen, die een ieder heeft voor een zorgvuldige omgang met de natuurwaarden in Natura 2000-gebieden.

Natura 2000-gebieden

Bij de aanwijzing van een Natura 2000-gebied worden voor het gebied instandhoudingsdoelstellingen voor te beschermen soorten en/ of habitats vastgesteld. Conform artikel 2.7, lid 2 van de Wet natuurbescherming is het verboden om zonder vergunning projecten of andere handelingen te realiseren of te verrichten die, gelet op deze instandhoudingsdoelstelling van een Natura 2000-gebied, de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten kunnen verslechteren, of een significant verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Verder geldt dat een plan, dat afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten, significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied, door een bestuursorgaan pas vastgesteld kan worden indien een passende beoordeling is gemaakt (artikel 2.7 lid 1).

Voor een plan of een project dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied, en dat afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied, dient een passende beoordeling gemaakt te worden, van de gevolgen voor het Natura 2000-gebied, rekening houdend met de instandhoudingsdoelstellingen. Blijkt uit de

passende beoordeling dat er geen aantasting plaatsvindt van de natuurlijke kenmerken van een Natura 2000-gebied, dan kan het betreffende plan worden vastgesteld, of kan voor de projecten door Gedeputeerde Staten een vergunning worden verleend. In bepaalde gevallen kan, ondanks dat uit de passende beoordeling blijkt dat aantasting van de natuurlijke kenmerken mogelijk is, een plan toch worden vastgesteld of kan een vergunning toch worden verleend. Er dient dan te worden voldaan aan de zogeheten ADC criteria. De ADC criteria houden in: i) dat er geen alternatieve oplossingen zijn, ii) dat er sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang en iii) dat de nodige compenserende maatregelen worden getroffen.

Bijzondere nationale natuurgebieden

In uitzonderlijke gevallen kan de Minister, op grond van artikel 2.11, bijzondere nationale natuurgebieden aanwijzen. De Minister kan dit doen voor een gebied dat is of wordt aangemeld als Habitatrichtlijngebied, maar nog niet definitief is aangewezen. Ook kan het voor een gebied dat nog geen onderdeel is van het Natura 2000-netwerk, maar waar compenserende maatregelen worden getroffen voor de realisatie van een project met significante gevolgen. Tot slot kan een gebied worden aangewezen in het geval dat dat noodzakelijk is in het kader van de Vogel- of Habitatrichtlijn, om een gunstige staat van instandhouding te realiseren. Ter bescherming van de bijzondere nationale natuurgebieden kan de Minister verschillende maatregelen nemen, waaronder toegangsbeperkingen tot het gebied, het gebruik maken van zijn of haar aan-schrijvingsbevoegdheid en het treffen van behoud- en herstelmaatregelen in het gebied.

Natuurnetwerk Nederland

Ter bescherming van vogelsoorten, van soorten van de Habitatrichtlijn en van rode lijstsoorten dienen provincies, op basis van artikel 1.12 van de Wet natuurbescherming, zorg te dragen voor de totstandkoming en instandhouding van een samenhangend ecologisch netwerk, genaamd Natuurnetwerk Nederland (voorheen Ecologische Hoofdstructuur, EHS). De bescherming van dit netwerk gebeurt bij provinciale verordening. Daarnaast kunnen provincies bij provinciale verordening andere gebieden met bijzondere natuurwaarden beschermen, zoals weidevogelgebieden of ganzenfoergeergebied.

Voor Natuurnetwerk Nederland geldt, op basis van het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening, dat ontwikkelingen niet mogen leiden tot een significante vermindering van de oppervlakte, kwaliteit of samenhang van de aanwezige natuur. Daarnaast mogen de instandhouding en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden van deze gebieden niet significant worden beperkt. De precieze invulling van de bescherming vervult van provincie tot provincie. In paragraaf 2.1 staat de bescherming beschreven die in dit geval van toepassing is.

Soortenbescherming

Verboden en zorgplicht

Voor een aantal soorten is door middel van verboden een beschermingsregime opgenomen in de Wet natuurbescherming. Er is een apart beschermingsregime voor Vogelrichtlijnsoorten (artikelen 3.1-3.4), voor Habitatrichtlijnsoorten (artikelen 3.5-3.9) en voor andere soorten (artikelen 3.10 en 3.11).

Naast de beschermde plant- en diersoorten geldt op basis van artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming voor al de in het wild levende soorten ook een zorgplicht. Iedereen dient voldoende zorg in acht te nemen voor deze soorten en hun directe leefomgeving. Dit houdt onder meer in dat men negatieve gevolgen voor aanwezige soorten zoveel mogelijk beperkt door het nemen van alle maatregelen die redelijkerwijs kunnen worden verwacht.

Vogelrichtlijnsoorten

Voor ruimtelijke ingrepen zijn de volgende verboden relevant: het is verboden om van nature in Nederland in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen, het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van deze soorten te beschadigen of te vernielen of nesten van vogels weg te nemen. Ook is het verboden deze soorten opzettelijk te storen wanneer dit van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de soort.

De verboden in de wet zorgen voor een goede bescherming van nesten van alle in het wild levende vogelsoorten tijdens het broedseizoen. Globaal loopt het broedseizoen van half maart tot half augustus, maar ook de nesten van broedende vogels buiten deze periode zijn beschermd. Daarnaast zijn van een aantal vogelsoorten de nesten jaarrond beschermd, dus ook als ze niet als broedlocatie worden gebruikt. Het betreft dan over het algemeen soorten die hun nest het gehele jaar als verblijfplaats gebruiken of soorten die niet of nauwelijks in staat zijn om een eigen nest te bouwen.

Habitatrichtlijnsoorten

Voor ruimtelijke ingrepen zijn de volgende verboden relevant: het is verboden om soorten van de Habitatrichtlijn en van de verdragen van Bonn en Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden, te vangen of te verstoren, om eieren opzettelijk te vernielen, om voortplantings- of rustplaatsen te beschadigen en om planten van de Habitatrichtlijn en van het verdrag van Bern opzettelijk te onwortelen of te vernielen.

Andere soorten

Naast de Vogelrichtlijnsoorten en de Habitatrichtlijnsoorten worden in de wet een aantal diersoorten en plantensoorten beschermd. Voor deze soorten zijn bij ruimtelijke ingrepen de volgende verboden relevant: het is verboden de beschermde diersoorten opzettelijk te doden of te vangen en om de vaste voortplantings- of rustplaatsen te beschadigen en het is verboden om de beschermde plantensoorten opzettelijk te plukken, onwortelen of te vernielen.

Opzetvereiste

Bij veel van de hierboven genoemde verboden is er sprake van een opzetvereiste. Zo is het verboden om vogelnesten *opzettelijk* te beschadigen. In de wet wordt bij deze opzet uitgegaan van 'voorwaardelijke opzet'. Bij voorwaardelijke opzet is men zich bij het handelen bewust van de mogelijke negatieve consequenties, terwijl men de handeling toch uitvoert. Een voorbeeld van voorwaardelijke opzet is iemand die in het voorjaar een boom omzaagt en daarbij 'per ongeluk' een vogelnest beschadigt. De persoon had niet de opzet dit nest te beschadigen. Maar in de broedtijd van vogels is er wel een aanzienlijke kans dat er in een boom een vogel nestelt. Er kan daarom toch sprake zijn van opzettelijke beschadiging van het nest; voorwaardelijke opzet.

Vrijstelling, gedragscodes en ontheffing

Provinciale Staten kunnen in een verordening een vrijstelling verlenen van de bovenstaande verboden. Zie paragraaf 2.2 voor de vrijstelling die in deze provincie van toepassing is.

Daarnaast zijn de verboden niet van toepassing op handelingen die men uitvoert in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling of bestendig beheer en onderhoud, wanneer men die handelingen uitvoert conform een goedgekeurde gedragscode. Gedragscodes kunnen daarbij zowel gebruikt worden voor de omgang met de Vogelrichtlijnsoorten, de Habitatrichtlijnsoorten als de andere beschermde soorten. Wel geldt voor de Vogelrichtlijnsoorten en de Habitatrichtlijnsoorten de aanvullende eis dat de handelingen die men uitvoert een wettelijk belang dienen uit de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn. Het gaat dan onder meer om handelingen in het belang van de volksgezondheid, openbare veiligheid of ter bescherming van flora en fauna.

Tot slot kunnen Gedeputeerde Staten, wanneer er geen andere bevredigende oplossing bestaat, onder bepaalde voorwaarde een ontheffing verlenen van de verboden. Ook hierbij geldt voor Vogelrichtlijnsoorten en Habitatrichtlijnsoorten dat aan de handelingen die men verricht een wettelijk belang van de Vogelrichtlijn respectievelijk de Habitatrichtlijn ten grondslag dient te liggen.

Bescherming houtopstanden

De bescherming van houtopstanden is geregeld in hoofdstuk 4 van de Wet natuurbescherming. Het is verboden houtopstanden geheel of gedeeltelijk te vellen of te doen vellen, zonder voorafgaande melding bij de provincie. Een houtopstand is hierbij gedefinieerd als een eenheid van bomen of struiken met een oppervlakte van ten minste 1.000 vierkante meter of een rijbeplanting die meer dan 20 bomen omvat. De wet schrijft verder voor dat wanneer een houtopstand geheel of gedeeltelijk is geveld, de grond binnen drie jaar moet worden herbeplant.

Bovenstaande bescherming geldt niet voor alle houtopstanden. De regels zijn niet van toepassing op houtopstanden op erven of in tuinen, op fruitbomen, op windschermen om boomgaarden, op naaldbomen bedoeld om te dienen als kerstbomen, op kweekgoed, op bepaalde beplantingen van wilgen of populieren, op bepaalde beplantingen

bedoeld voor de productie van houtige biomassa en op houtopstanden binnen de, bij besluit van de gemeenteraad, vastgelegde grenzen van de bebouwde kom. Ook voor het dunnen van een houtopstand gelden de regels niet.

De provincie kan regels stellen ten aanzien van de meldingsplicht en de plicht tot herbeplanting. Ook kan de provincie een ontheffing verlenen ten behoeve van herbeplanting op andere grond. Verder kan de provincie ontheffing verlenen en kan de provincie bij verordening vrijstelling verlenen van zowel de meldingsplicht als de plicht tot herbeplanting.

Bijlage 3 - Storingsfactoren

Oppervlakteverlies

Het beschikbare oppervlak van het leefgebied van soorten en/of habitattypen neemt af. Door afname van het beschikbare oppervlak neemt ook het aantal individuen van een soort af. Om duurzaam te kunnen voortbestaan moet elke soort uit een minimum aantal individuen bestaan; bij diersoorten wordt meestal van een minimum aantal paartjes (reproductieve eenheden) gesproken. Wanneer een populatie te klein wordt neemt de kans op uitsterven toe, zeker als deze populatie geen onderdeel uitmaakt van een samenhangend netwerk van leefgebieden. Bij een populatie die uit te weinig individuen bestaat, neemt ook de kans op inteelt toe en dus de genetische variatie af. Hierdoor wordt een populatie kwetsbaar voor veranderingen ten gevolge van bijvoorbeeld predatie, extreme seizoensinvloeden of ziekten. Ook habitattypen kennen een ondergrens voor een duurzame oppervlakte.

Versnippering

Het leefgebied van soorten valt uiteen. Als het leefgebied niet meer voldoende groot is voor een populatie, of individuen van één populatie kunnen de verschillende leefgebieden niet meer bereiken, neemt de duurzaamheid van de populatie af. Een gevolg kan zijn een verandering op in de soortensamenstelling en het ecosysteem. Soorten zijn in verschillende mate gevoelig voor de versnippering van hun leefgebied. Het meest gevoelig zijn soorten met een gering verspreidingsvermogen, soorten die zich over de grond bewegen en soorten met een grote oppervlaktebehoefte. Versnippering door barrières zoals wegen en spoorlijnen leidt mogelijk ook tot sterfte van individuen en kan zo effect hebben op de populatiesamenstelling. Bij versnippering moet men altijd goed rekening houden met het schaalniveau van het populatienetwerk.

Verzuring door stikstof uit de lucht

Verzuring van bodem of water is een gevolg van de uitstoot (emissie) van stikstof (stikstofoxide (NO_x), ammoniak (NH₃)). Deze verzurende stoffen komen via lucht of water in de grond terecht en leiden aldus tot het zuurder worden van het biotische milieu. De belangrijkste bronnen van verzurende stoffen zijn de landbouw, het verkeer en de industrie. Verzuring leidt tot een directe of indirecte afname van de buffercapaciteit (het neutralisatievermogen) van bodem of water. Op termijn resulteert dit proces in een daling van de zuurgraad. Hierdoor zullen voor verzuring gevoelige soorten verdwijnen, wat kan resulteren in een verandering van het habitatype en daarmee mogelijk het verdwijnen van typische (dier)soorten, zoals bijvoorbeeld amfibieën en reptielen die voor hun voortplanting afhankelijk zijn van waterlichamen.

Vermesting door stikstof uit de lucht

Vermesting is in dit geval de 'verrijking' van ecosystemen door stikstofdepositie. Het gaat daarbij om aanvoer door de lucht (droge en natte neerslag van ammoniak en stikstofoxiden). De groei in veel natuurlijke landecosystemen zoals bossen, vennen en heidevelden worden gelimiteerd door de beschikbaarheid van stikstof. Het gevolg van stikstof depositie is dat deze extra stikstof extra groei geeft. Daarbij is de beschikbaarheid van stikstof bepalend voor de concurrentieverhoudingen tussen de plantensoorten. Als de stikstofdepositie boven een bepaald kritisch niveau komt, neemt een beperkt aantal plantensoorten sterk toe ten koste van andere plantensoorten. Dit heeft ook effect op de fauna doordat hierdoor verandering van het leefgebied optreden, waardoor een gebied ongeschikt wordt als bijvoorbeeld broed- of foerageergebied.

Verzoeting

Verzoeting treedt op als het chloridegehalte in het water afneemt, en niet meer geschikt is voor de beoogde zoute of brakke natuurtypen. Het steeds zoeter worden van bijv. het Oostvoornse meer heeft gevolgen voor de flora en fauna in het meer. Bepaalde soorten zullen verdwijnen terwijl nieuwe soorten zich zullen vestigen. Door de verzoeting zal de brakwatervegetatie verdwijnen. Dit heeft tot gevolg dat door het afsterven van algen en wieren een verslechtering van de waterkwaliteit kan optreden. Verder kan door verzoeting de gevoeligheid voor eutrofiëring sterk toenemen. Naast verandering van vegetatie zal bij een verdere verzoeting ook de macrofauna- en visstandsamenstelling veranderen.

Verziltting

Verziltting betreft de ophoping van oplosbare zouten (kalium, natrium, magnesium, calcium) in bodems en wateren. In wateren komt verziltting over het gehele spectrum tussen zoet (<200 mg Cl/l) en zeer zout (> 30.000 mg Cl/l) voor en is dus niet beperkt tot zoet en brak water. Als gevolg van verziltting verandert de zoet-zout gradiënt en dit heeft gevolgen voor de grondwaterkwaliteit en dus de bodemvruchtbaarheid. Dit werk weer door in randvoorwaarden voor aanwezige plant- en diersoorten en leidt uiteindelijk tot een verandering in de soortensamenstelling.

Verontreiniging

Er is sprake van verontreiniging als er verhoogde concentraties van stoffen in een gebied voorkomen, welke stoffen onder natuurlijke omstandigheden niet of in zeer lage concentraties aanwezig zijn. Bij verontreiniging is sprake van een zeer brede groep van ecosysteem/gebiedsvreemde stoffen: organische verbindingen, zware metalen, schadelijke stoffen die ontstaan door verbranding of productieprocessen, straling (radioactief en niet radioactief), geneesmiddelen, endocrien werkende stoffen etc. Deze stoffen werken in op de bodem, grondwater, lucht. Vrijwel alle soorten en habitattypen reageren op verontreiniging. De ecologische effecten uiten zich in het verdwijnen van soorten en/of het beïnvloeden van gevoelige ecologische processen. Deze beïnvloeding kan direct plaatsvinden maar ook indirect via een opeenvolging van ecologische interacties. Bovendien kan verontreiniging zich pas vele jaren/decennia later manifesteren. De gevolgen van verontreiniging zijn divers en complex. In het algemeen kan gesteld worden dat aquatische habitattypen en soorten gevoeliger zijn dan terrestrische systemen. Ook geldt dat soorten in de top van de voedselpiramide, als gevolg van accumulatie, van verontreinigingen gevoeliger zijn. Echter, afhankelijk van de concentratie en duur van de verontreiniging zijn alle habitattypen en soorten gevoelig en kan verontreiniging leiden tot verandering van de soortensamenstelling.

Verdroging

Verdroging uit zich in lagere grondwaterstanden en/of afnemende kwel. De actuele grondwaterstand is zo lager dan de gewenste/benodigde grondwaterstand. de verandering in grondwaterstand en soms ook kwaliteit van het grondwater leidt tot een verandering in de soortensamenstelling en op lange termijn van het habitatype.

Vernatting

Vernatting manifesteert zich in hogere grondwaterstanden en/of toenemende kwel veroorzaakt door menselijk handelen. Vernatting is een storende factor voor vegetatietypen en soorten die van nature onder drogere omstandigheden voorkomen. Vernat-

ting grijpt in op de bodem- of watercondities. Bij verdergaande vernatting kan een gebied ongeschikt worden voor planten en dieren en zo leiden tot een verandering in de soortensamenstelling en uiteindelijk het habitatype.

Verandering stroomsnelheid

Verandering van stroomsnelheid van beken en rivieren kan optreden door menselijke ingrepen zoals plaatsen van stuwen, kanaliseren of weer laten meanderen. Verschillen in stroomsnelheid (langzaam of snel) en dimensies (van bovenloop tot riviertje) leiden tot duidelijke verschillen in levensgemeenschappen en kenmerkende soorten hiervan. Door verandering in stroomsnelheid verdwijnen kenmerkende soorten en levensgemeenschappen.

Verandering overstromingsfrequentie

De duur en/of frequentie van de overstroming van beken en rivieren verandert door menselijke activiteiten. Voor een voedselarme vegetatie bijvoorbeeld leidt een toenevende overstroming met voedselrijk water tot vermesting: verrijking van de bodem en daardoor verruiging van de vegetatie. Bij boezemlanden die regelmatig worden overstroomd leidt een afname van de overstromingsfrequentie tot verzuring van de bodem, waardoor basenminnende plantensoorten kunnen verdwijnen. Langdurige overstroming kan leiden tot zuurstofgebrek in de wortels van planten waardoor planten kunnen afsterven. Uiteindelijk grijpt een verandering in de overstromingsdynamiek zo in op de soortensamenstelling.

Verandering dynamiek substraat

Er treedt een verandering op in de bodemdichtheid of bodemsamenstelling van terrestrische of aquatische systemen, bijvoorbeeld door aanslibbing of verstuiwing. Verandering van dynamiek van het substraat kan leiden tot verandering van de abiotische randvoorwaarden waardoor levensgemeenschappen kunnen veranderen. Dynamiek van het substraat is bijvoorbeeld van belang voor droge pioniervegetaties in de duinen en stuifzanden, of voor mosselbanken in de Waddenzee.

Verstoring door geluid

Verstoring door onnatuurlijke geluidsbronnen; permanent zoals geluid wegverkeer dan wel tijdelijk zoals geluidsbelasting bij evenementen. Geluid is een hoorbare trilling, gekenmerkt door geluidsdruk en frequentie. Logischerwijs zijn alleen diersoorten gevoelig voor direct effecten van geluid. Geluid *sec* is een belangrijke factor in de verstoring van fauna. De verstoring door geluid wordt beïnvloed door het achtergrondgeluid en de duur, frequentie en sterkte van de geluidsbron zelf. Geluidsbelasting kan leiden tot stress en/of vluchtgedrag van individuen. Dit kan vervolgens weer leiden tot het verlaten van het leefgebied of bijvoorbeeld een afname van het reproductieproces. In bepaalde gevallen kan ook gewenning optreden, in het bijzonder bij continu geluid. Voor zeezoogdieren en vogels is in bepaalde gevallen deze dosis-effect relatie goed gekwantificeerd.

Verstoring door licht

Verstoring door kunstmatige lichtbronnen, zoals licht uit woonwijken en industrieterreinen, glastuinbouw etc. Kunstmatige verlichting van de nachtelijke omgeving kan tot verstoring van het normale gedrag van soorten leiden. Naar mogelijke effecten is nog vrij weinig onderzoek gedaan. Veel kennis gaat daarom nog niet verder dan het kwali-

tatief signaleren van risico's. Met name schemer- en nachttactieve dieren kunnen last hebben van verstoring door licht, doordat zij juist aangetrokken worden of verdreven door de lichtbron. Hierdoor raakt bijvoorbeeld hun ritme ontregeld of verlichte delen van het leefgebied worden vermeden.

Verstoring door trilling

Er is sprake van trillingen in bodem en water als dergelijke trillingen door menselijke activiteiten veroorzaakt worden, zoals bij boren, heien, draaien van rotorbladen etc. Trilling kan leiden tot verstoring van het natuurlijke gedrag van soorten. Individuen kunnen tijdelijk of permanent verdreven worden uit hun leefgebied. Over het daadwerkelijke effect van trilling is nog zeer weinig bekend. Naar het effect op zeezoogdieren is wel onderzoek verricht.

Optische verstoring

Optische verstoring betreft verstoring door de aanwezigheid en/of beweging van mensen dan wel voorwerpen die niet thuishoren in het natuurlijke systeem. Optische verstoring leidt vooral tot vluchtgedrag van dieren. De soort reageert bijvoorbeeld op beweging omdat een potentiële vijand wordt verwacht. Andersom kan optische verstoring juist ook het uitzicht van soorten beperken waardoor zij potentiële vijanden niet zien naderen. De daadwerkelijke effecten zijn zeer soortspecifiek en hangen van de schuwheid van de soort en de mate waarin gewenning optreedt. Bovendien kunnen de effecten afhankelijk zijn van de periode van de levenscyclus van de soort: in de broedtijd zijn soorten over het algemeen schuwer en dus gevoeliger voor optische verstoring.

Verstoring door mechanische effecten

Onder mechanische effecten vallen verstoring door betreding, golfslag, luchtwervelingen etc. die optreden ten gevolge van menselijke activiteiten. De oorzaken en gevolgen zijn bij deze storende factor zeer divers. Deze storende factor kan leiden tot een verandering van het habitatype en/of verstoring of het doden van fauna-individuen. Bij habitattypen treedt de verstoring/verandering vaak op ten gevolge van recreatie of bijvoorbeeld militaire activiteiten. Het effect is zeer afhankelijk van de kwetsbaarheid (gevoeligheid) van het habitatype. Waterrecreatie en scheepvaart leiden tot golfslag, hetgeen effect kan hebben op de oeverbegroeiing en waterfauna. Luchtwervelingen van bijvoorbeeld windturbines kunnen leiden tot vogelsterfte.

Verandering in populatiedynamiek

De storende factor verandering in populatiedynamiek treedt op indien er een direct effect is van een activiteit op de populatie-opbouw en/of populatiegrootte. Er wordt hier vooral bedoeld of de situatie wanneer er sprake van sterfte van individuen door wegverkeer, windturbines, of door jacht of visserij. Bewuste, menselijke ingrepen op populatieniveau kunnen leiden tot directe problemen en problemen in de toekomst. Een verandering in populatieomvang is een direct effect. Een verandering in populatie-opbouw (verandering van de verhouding sterfte-reproductie) leidt in de toekomst tot effecten. Zowel minder organismen (een kleinere populatie) en zeker een verandering in samenstelling van de populatie (bijv. meer oude dieren) kunnen leiden tot een verandering in de geboorte/sterfte ratio. En daarmee kan er iets veranderen in de populatiedynamiek (het gedrag in de tijd). Dit kan uiteindelijk leiden tot het (tijdelijk) verdwijnen van soorten, waardoor het evenwicht van het ecosysteem verschuift. De

gevoeligheid is sterk afhankelijk van diverse populatiekenmerken zoals de generatietijd van een soort en de huidige grootte van populaties. Vooralsnog zijn alle soorten als 'gevoelig' gescoord.

Bewuste verandering soortensamenstelling

Er is sprake van bewust ingrijpen in de natuur door herintroductie van soorten, introductie van exoten, uitzetten van vis, inzaaien van genetisch gemodificeerde organismen etc. Er treedt concurrentie op in voedselbeschikbaarheid, nestgelegenheid etc. Deze concurrentie kan leiden tot het verdringen (opvullen van de niche) van de oorspronkelijke soorten. Ook kunnen soorten verdwijnen door predatie van de geïntrodeerde soort. Hierdoor kunnen relaties binnen het ecosysteem worden verstoord.

Bijlage 4 - Natura 2000-gebied Veluwe

Algemene doelen

Het ecologisch netwerk Natura 2000 moet de betrokken natuurlijke habitats en leefgebieden van soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding behouden of in voorkomend geval herstellen. Onder het begrip 'instandhouding' wordt een geheel aan maatregelen verstaan die nodig zijn voor het behoud of herstel van natuurlijke habitats en populaties van wilde dier- en plantensoorten in een gunstige staat van instandhouding. Voor de Natura 2000-gebieden gelden de volgende algemene doelen.

Behoud en indien van toepassing herstel van:

- de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de ecologische samenhang van Natura 2000 zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie;
- de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie, die zijn opgenomen in bijlage I of bijlage II van de Habitatrichtlijn. Dit behelst de benodigde bijdrage van het gebied aan het streven naar een op landelijk niveau gunstige staat van instandhouding voor de habitattypen en de soorten waarvoor het gebied is aangewezen;
- de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied, inclusief de samenhang van de structuur en functies van de habitattypen en van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen;
- de op het gebied van toepassing zijnde ecologische vereisten van de habitattypen en soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

Kenmerken Veluwe

De Veluwe bestaat overwegend uit droge bossen, droge en natte heide, vennen en stuifzanden. In de voorlaatste ijstijd, ongeveer 150.000 jaar geleden, duwden de ijslobben van het landijs enorme hoeveelheden door de rivieren aangevoerd zand en grond voor zich uit en opzij en vormden zo de stuwwallen. Hoewel de hoogtevverschillen sindsdien door wind en water zijn afgevlakt, reiken de hoogste delen van de Veluwe tot ruim 100 m boven NAP. Tot 1900 was de Noord-Veluwe één uitgestrekt stuifzandgebied. Tegenwoordig is er in totaal nog 1.400 hectare stuifzand op de Veluwe. Bij Kootwijk is één van de grootste actieve stuifzandgebieden van Europa. Plaatselijk komen in de heiden natte (o.a. Leemputten bij Staverden) of droge (o.a. Harskamp) heischrale graslanden, jeneverbesstruwelen, vennen, natte heide en hoogveenkernen (Mosterdveen) voor. In het beekdal van de Hierdense en Staverdense Beek worden schraallanden aangetroffen. Langs de randen van de Veluwe ontspringen de (sprengen)beken, waar beekvegetaties en zeer plaatselijk bronbossen voorkomen.

Instandhoudingsdoelstellingen

Habitattypen

Habitattypen	Instandhoudingsdoelstelling
H2310 Stuiwzandheiden met struikhei	Behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit
H2320 Binnenlandse kraaiheide-vegetaties	Behoud verspreiding, oppervlakte en kwaliteit
H2330 Zandverstuivingen	Behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit
H3130 Zwakgebufferde vennen	Behoud verspreiding, oppervlakte en kwaliteit
H3160 Zure vennen	Behoud verspreiding en oppervlakte, verbetering kwaliteit
H3260 Beken met waterplanten	Uitbreiding verspreiding en oppervlakte en verbetering kwaliteit
H4010 Vochtige heiden	Behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit
H4030 Droge heiden	Behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit
H5130 Jeneverbesstruwelen	Behoud verspreiding, oppervlakte en kwaliteit
H6230 Heischrale graslanden	Geen doelstelling voor verspreiding. Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit
H6410 Blauwgraslanden	Geen doelstelling voor verspreiding. Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.
H7110 Actieve hoogvenen	Behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit
H7140 Overgangs- en trilvenen	Geen doelstelling voor verspreiding. Behoud oppervlakte en kwaliteit
H7150 Pioniervegetaties met snavelbies	Geen doelstelling voor verspreiding. Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit
H7230 Kalkmoerassen	Geen doelstelling voor verspreiding. Behoud oppervlakte en kwaliteit
H9120 Beuken-eikenbossen met hulst	Geen doelstelling voor verspreiding. Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit
H9190 Oude eikenbossen	Geen doelstelling voor verspreiding. Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit
H91D0 Hoogveenbossen	Geen doelstelling voor verspreiding. Behoud oppervlakte en kwaliteit
H91E0C Vochtige alluviale bossen	Geen doelstelling voor verspreiding. Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Habitatrichtlijnsoorten

Soort	Instandhoudingsdoelstelling
H1042 Gevlekte witsnuitlibel	Uitbreiding verspreiding en oppervlakte en verbetering kwaliteit
H1083 Vliegend hert	Uitbreiding verspreiding en oppervlakte en verbetering kwaliteit
H1096 Beekprik	Uitbreiding verspreiding en oppervlakte en verbetering kwaliteit
H1163 Rivierdonderpad	Uitbreiding verspreiding, behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit
H1166 Kamsalamander	Behoud verspreiding, oppervlakte en leefgebied
H1318 Meervleermuis	Geen doelstelling verspreiding, behoud oppervlakte en leefgebied
H1831 Drijvende waterweegbree	Behoud verspreiding, oppervlakte en leefgebied

Vogelrichtlijnsoorten – broedvogels

Soort	Instandhoudingsdoelstelling
A072 Wespendief	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 100 paren
A224 Nachtzwaluw	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 610 paren
A229 IJsvogel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 30 paren
A233 Draaihal	Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied ten behoeve van herbestemming
A236 Zwarte specht	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 400 paren
A246 Boomleeuwerik	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 2.400 paren
A255 Duinpieper	Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied ten behoeve van herbestemming
A276 Roodborstapuit	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 1.100 paren
A277 Tapuit	Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 100 paren
A338 Grauwe klauwier	Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 40 paren

Gevoeligheid Veluwe (resultaat effectenindicator)

Storingsfactor	Bewuste verandering soortensamenstelling																		
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Stuifzandheiden met struikheide																			
Binnenlandse kraaiheidebegroeiingen																			
Zandverstuivingen																			
Zwakgebufferde vennen																			
Zure vennen																			
Beken en rivieren met waterplanten																			
Vochtige heiden																			
Droge heiden																			
Jeneverbesstruwelen																			
*Heischrale graslanden																			
Blauwgraslanden																			
*Actieve hoogvenen																			
Overgangs- en trilvenen																			
Pioniervegetaties met snabelbiezen																			
Kalkmoerassen																			
Beuken-eikenbossen met hulst																			
Oude eikenbossen																			
*Hoogveenbossen																			
*Vochtige alluviale bossen																			
Beekprik																			
Drijvende waterweegbree																			
Gevlekte witsnuitlibel																			
Kamsalamander																			
Meervleermuis																			
Rivierdonderpad																			
Vliegend hert																			
Boomleeuwrik (broedvogel)																			
Draaihals (broedvogel)																			
Duinpieper (broedvogel)																			
Grauwe Klauwier (broedvogel)																			
Ijsvogel (broedvogel)																			
Nachtzwaluw (broedvogel)																			
Roodborsttapuit (broedvogel)																			
Tapuit (broedvogel)																			
Wespendief (broedvogel)																			
Zwarte Specht (broedvogel)																			

■ zeer gevoelig
■ gevoelig
■ niet gevoelig
 n.v.t.
... onbekend

Bijlage 5 - Resultaat berekening AERIUS-Calculator

AERIUS CALCULATOR

Dit document bevat resultaten van een stikstofdepositieberekening met AERIUS Calculator. U kan dit document gebruiken voor de onderbouwing van depositie onder de drempelwaarde (0.05 mol/ha/j) in het kader van de Wet natuurbescherming, afhankelijk van de door u gekozen rekeninstellingen.

De berekening op basis van stikstofemissies gaat uit van de componenten ammoniak (NH_3) en stikstofoxide (NO_x), of één van beide. Hiermee is de depositie van de activiteit berekend en uitgewerkt. Op basis van de gekozen rekeninstellingen zijn de resultaten op Natura 2000-gebieden inzichtelijk gemaakt.

Wilt u verder rekenen of gegevens wijzigen? Importeer de pdf dan in de Calculator. Voor meer toelichting verwijzen we u naar de websites pas.bij12.nl, www.aerius.nl en pas.natura2000.nl.

Berekening Situatie 1

- Kenmerken
- Samenvatting emissies
- Depositiekaart
- Depositieresultaten
- Gedetailleerde emissiegegevens

Verdere toelichting over deze PDF kunt u vinden in een bijbehorende leeswijzer. Deze leeswijzer en overige documentatie is te raadplegen via: www.aerius.nl en pas.natura2000.nl.

AERIUS CALCULATOR

Contact	Rechtspersoon	Inrichtingslocatie
	SAB	-

Activiteit	Omschrijving	AERIUS kenmerk
	180287 - voorthuizen	RXpPgGtMDiWj

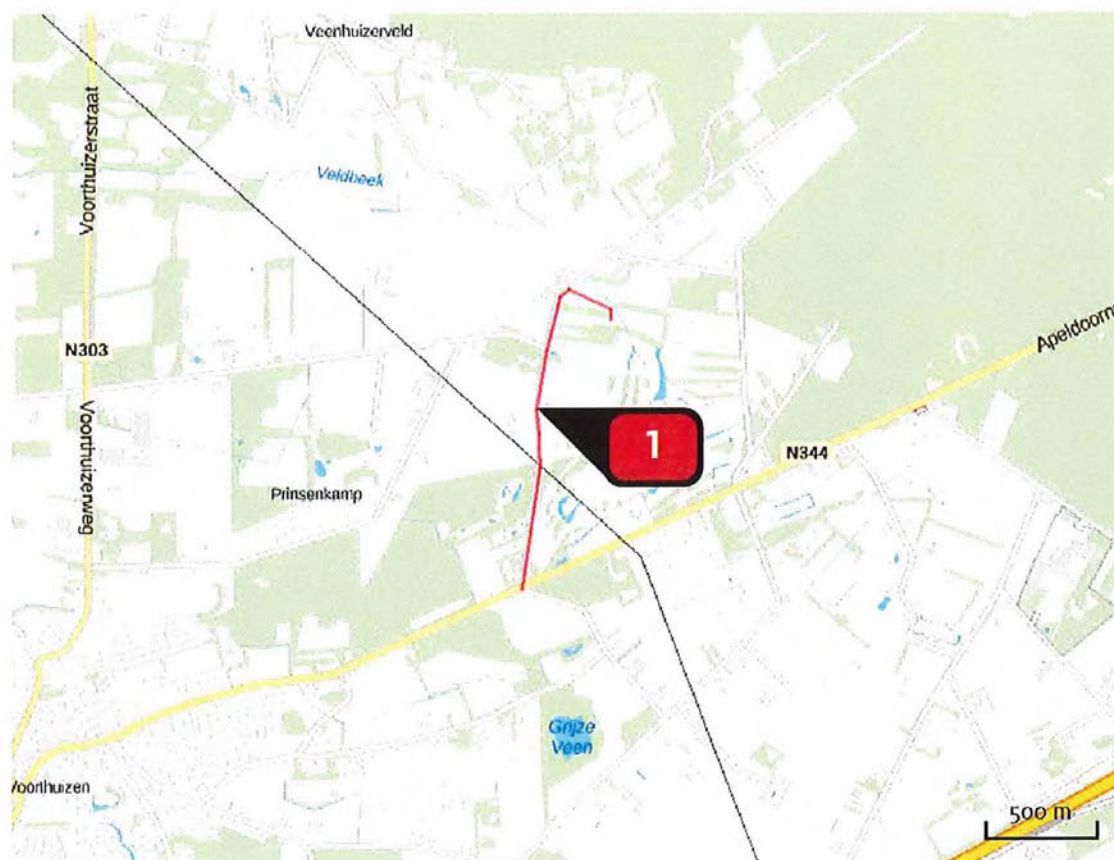
Datum berekening	Rekenjaar	Rekeninstellingen
19 september 2018, 15:10	2019	Berekend met eigen rekenpunten.

Totale emissie	Situatie 1
NOx	17,28 kg/j
NH ₃	1,35 kg/j

Resultaten	Natuurgebied	Bijdrage
Hectare met hoogste bijdrage (mol/ha/j)	-	-

Toelichting	verkeer
-------------	---------

Locatie
Situatie 1

Emissie
Situatie 1

Bron
Sector

verkeer
Wegverkeer | Buitenwegen

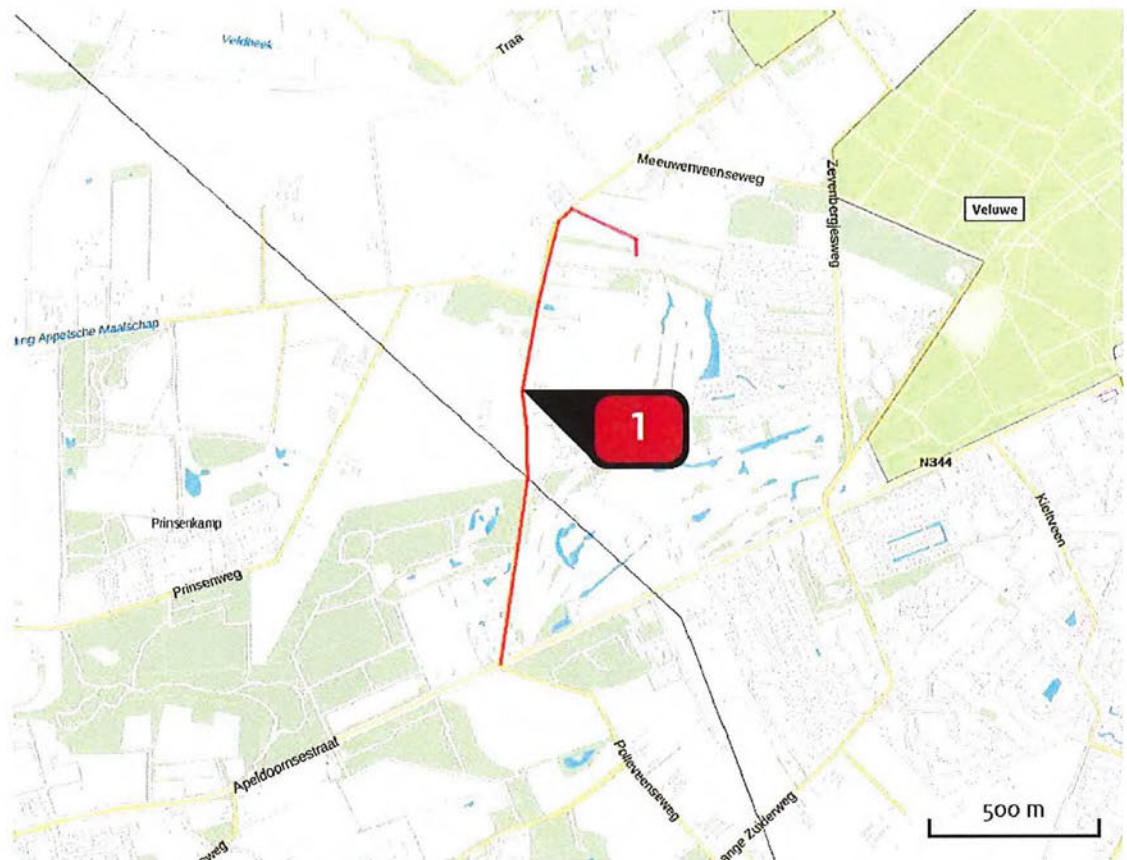
Emissie NH₃

Emissie NO_x

1,35 kg/j

17,28 kg/j

Depositie
natuur-
gebieden

Hoogste projectbijdrage

Hoogste projectbijdrage per
natuurgebied

Habitatrichtlijn

Vogelrichtlijn

Habitatrichtlijn,
Vogelrichtlijn

Rekenpunten	Label	Positie	Projectdepositie	Totale depositie	Afstand tot dichtstbijzijnde bron
	a Veluwe ZGL4030 (1 km)	172987, 469250	0,01	2.021,41	898 m
	b Veluwe H2320 (6 km)	177778, 465950	0,00	1.710,00	5.888 m
	c Veluwe ZGLg01 (8 km)	170640, 476294	0,00	1.954,80	7.840 m
	d Veluwe ZGLg14 (2 km)	171073, 470205	0,00	2.177,00	1.975 m
	e Arkemheen (10 km)	164770, 474964	0,00	1.454,00	9.802 m
	f Veluwe ZGLg13	173030, 468655	0,01	2.091,21	598 m
	g Veluwe H2330 (5 km)	177776, 468055	0,00	2.003,80	5.351 m
	h Veluwe H3160 (3 km)	175161, 469110	0,00	1.979,20	2.777 m
	i Veluwe Lg09 (2 km)	175050, 469375	0,00	1.979,20	2.738 m
	j Veluwe Lg13 (1 km)	172900, 469475	0,01	2.021,41	1.045 m
	k Veluwe L4030 (2 km)	174608, 469259	0,00	2.104,00	2.282 m
	l Veluwe H623ovka (7 km)	177649, 472926	0,00	1.576,20	6.810 m
	m Veluwe Hg120 (2 km)	174066, 469930	0,00	2.104,00	2.140 m
	n Veluwe ZGLg09 (4 km)	170951, 472767	0,00	1.826,20	4.345 m
	o Veluwe H7150 (9 km) & Veluwe H3130	178816, 475743	0,00	1.141,20	9.621 m

Label		Positie	Projectdepositie	Totale depositie	Afstand tot dichtstbijzijnde bron
	Veluwe H4010A (5 km)	177096, 466388	0,00	1.466,20	5.106 m
	Veluwe H4030 (1 km)	173013, 469479	0,01	2.040,81	1.103 m
	Veluwe Lg14 (2 km)	174018, 470263	0,00	1.926,80	2.338 m
	Veluwe	173030, 468655	0,01	2.091,21	598 m
	Veluwe H7230 (10 km)	178414, 476270	0,00	1.482,20	9.771 m
	Veluwe ZGHg120 (6 km)	178225, 470153	0,00	1.574,60	6.003 m
	Veluwe H2310 (2 km)	175089, 469220	0,00	1.979,20	2.732 m
	Veluwe H5130 (5 km)	177953, 469272	0,00	1.760,40	5.558 m
	Veluwe Hg190 (3 km)	171709, 471957	0,00	2.097,40	3.380 m
	Veluwe Hg1EoC (9 km)	179870, 474429	0,00	1.492,80	9.481 m

Emissie
(per bron)
Situatie 1

Naam **verkeer**
Locatie (X,Y) **172109, 468091**
NOx **17,28 kg/j**
NH₃ **1,35 kg/j**

Soort	Voertuig	Aantal voertuigen (/dag)	Stof	Emissie
Standaard	Licht verkeer	109,0	NOx	17,28 kg/j
			NH ₃	1,35 kg/j

Disclaimer

Hoewel verstrekte gegevens kunnen dienen ter onderbouwing van een vergunningaanvraag, kunnen er geen rechten aan worden verleend. De eigenaar van AERIUS aanvaardt geen aansprakelijkheid voor de inhoud van de door de gebruiker aangeboden informatie. Bovenstaande gegevens zijn enkel bruikbaar tot er een nieuwe versie van AERIUS beschikbaar is. AERIUS is een geregistreerd handelsmerk in Europa. Alle rechten die niet expliciet worden verleend, zijn voorbehouden.

Rekenbasis

Deze berekening is tot stand gekomen op basis van:

AERIUS versie 2016L_20180822_4e9c9cd914

Database versie 2016L_20170828_c3f058foof

Voor meer informatie over de gebruikte methodiek en data zie:

<https://www.aerius.nl/nl/factsheets/uitleg>

Mitigatie en compensatieplan

Prinsenbosch te Voorthuizen

30 januari 2020

Inhoud

- 1 - Inleiding
- 2 - Beschrijving projectlocatie
- 3 - Ecologie das
- 4 - wettelijke bescherming en mitigerende maatregelen
- 5 - Compensatie en praktische invulling
- 6 - Bronnen

Colofon

Opdrachtgever OMA - Apeldoorn
Projectnummer 19.188
Datum 30 januari 2020
Auteur [REDACTED]
Gecontroleerd [REDACTED]
Status definitief

Els & Linde B.V.
Spechtstraat 59
1223 NX Hilversum
mob 06 - 27564247
e-mail vanderlinden@elsenlinde.nl

Inleiding

Voor de planlocatie 'Prinsenbosch' te Voorthuizen worden ruimtelijke plannen voorbereid. Het voornemen is om binnen de planlocatie nieuwbouw van woningen te realiseren. In het kader van de Wet natuurbescherming dient te worden onderzocht of de nieuwbouwplannen een effect kunnen veroorzaken op mogelijke aanwezige beschermde natuurwaarden. Om de effecten te kunnen beoordelen is door bureau SAB medio 2018 (SAB, 2018) een quick scan natuur uitgevoerd. Uit de resultaten van dit onderzoek is gebleken dat de aanwezigheid van nest- en verblijfplaatsen van de das (*Meles meles*) en de steenuil (*Athene noctua*), niet op voorhand zijn uit te sluiten (SAB, 2019). Bureau SAB heeft aansluitend op de quick scan natuur een nader onderzoek naar de das en de steenuil uitgevoerd. In het nader onderzoek is onderzocht wat de functies zijn van het plangebied en het omliggende terrein. Uit de resultaten van het nader onderzoek is gebleken dat binnen de planlocatie twee dassenburchten, een wissel en een essentieel foerageergebied van de das aanwezig zijn.

De groenstructuren binnen het plangebied blijven behouden. Echter zal door de nieuwbouw van de woningen een deel van het foerageergebied van de das verdwijnen. De das is beschermd via de Wet natuurbescherming. Voor de ruimtelijke plannen dienen daarom maatregelen te worden genomen om negatieve effecten op de das te verkleinen dan wel mogelijk te voorkomen. OMA-Apeldoorn heeft bureau Els & Linde gevraagd om een compensatie- en mitigatieplan voor de das op te stellen.

De voorliggende rapportage betreft het compensatie- en mitigatieplan voor de das binnen Prinsenbosch te Voorthuizen. In het plan zijn de voorgestelde compenserende en mitigerende maatregelen beschreven. De doelstelling van het plan is om de das binnen de omgeving van Voorthuizen te behouden.

Er dient te worden opgemerkt dat het bouwproject zich nog in de ontwerpfase bevindt en dat het compensatie- en mitigatieplan in een later stadium zal worden geconcretiseerd.

H02 Beschrijving projectlocatie

Legenda

Sporen

- Hok/holen
- Viroetsporen of mestputjes
- Wissel
- Plangebied

Kaart 1: betreft het plangebied met de waarnemingen van SAB. Binnen het plangebied zijn hollen, sporen en een wissel van de das aangetroffen. (bron: rapportage SAB, 2018).

Huidige situatie

Het plangebied ligt ten noorden van de bebouwde kom van Voorthuizen en bestaat uit een uitgestrekt grasland met verscheidene brede singels langs de noord- en zuidgrenzen. Door het plangebied loopt een verharde weg met aan weerszijden zomereiken. Tevens loopt er een greppel door het plangebied die grotendeels droog staat. Het plangebied wordt voornamelijk omsloten door bebouwing. Ten zuiden – grenzend aan het plangebied – ligt een golfsterrein. Ten oosten van het plangebied begint op enige afstand het Veluwe gebied. Het plangebied wordt in het westen begrensd door de Hunnenweg. De Hunnenweg vormt de scheiding tussen het plangebied en het achterland met akkers en uitgestrekte graslanden.

De Veluwe ligt op ruim 360 meter afstand ten oosten van het plangebied en is aangewezen als Natura 2000-gebied. Het plangebied grenst aan de gebieden die onderdeel uitmaken van het Gelders natuurnetwerk van de Provincie Gelderland.

Toekomstige situatie

Het voornemen is om binnen het plangebied een nieuw 'buurtschap' van 39 woningen te realiseren (zie kaart verkavelingsschets op pagina 4). Langs de woningen worden groenstructuren ingericht. De groensingels binnen het plangebied blijven behouden. De bestaande infrastructuur binnen het plangebied zal zoveel mogelijk worden ingepast en blijft waar mogelijk eveneens behouden. De greppel binnen het plangebied zal worden verruimd.

Aanwezige natuurwaarden

Uit het nader onderzoek van SAB (SAB, 2018) blijkt dat binnen het plangebied een hoofdburcht en een bijburcht van de das aanwezig zijn. Beide burchten bevinden zich in de groenstructuren binnen de planlocatie. In het nader onderzoek wordt tevens gesteld dat het grasland binnen het plangebied een essentieel foerageergebied vormt voor het functioneren van de burchten. Dit blijkt – volgens SAB – uit de hoeveelheid aangetroffen sporen en camerabeelden. Tijdens het nader onderzoek is tevens een wissel van de das aangetroffen. De wissel bevindt zich in de zuidoostelijke punt tussen het plangebied en het golfsterrein. Uit het onderzoek is gebleken dat de wissel slechts sporadisch door de dassen wordt gebruikt. De waarnemingen van SAB zijn op de kaart 1 op pagina 3 weergegeven.

H03 Ecologie das

Kaart 2: Schets van de toekomstige verkaveling (Bron: rapportage SAB, 2018)

Foto 2: deel van het plangebied met zicht op de zuidwestelijke groensingel.

Ecologie

De das is een sociaal dier dat in familiegroepen bij elkaar leeft. Zijn leefomgeving wordt volgens vaste patronen gebruikt (Kennisdocument Das, 2017). De das is hecht aan zijn burcht. Dassenburchten kunnen daarom door verschillende generaties worden gebruikt. Evenals de dassenburchten kunnen vaste paden (zogenoemde wissels) lange tijd in gebruik worden genomen. De das is een territoriaal dier. De wissels worden plaatselijk door de das gemarkeerd met geur. Hierdoor worden andere dassen buiten het territorium geweerd. Binnen een territorium van de das kunnen drie typen verblijfplaatsen voorkomen namelijk een hoofdburcht, bijburchten en vluchtpijpen. De hoofdburcht is relatief groot en wordt het grootste deel van het jaar gebruikt. Bijburchten worden vaak gebruikt als vluchtplek door (zwangere) vrouwtjes, mannetjes en jonge dassen die uit het territorium worden verjaagd. Vluchtpijpen liggen verspreid binnen het territorium en worden doorgaans bij dreigend gevaar gebruikt. Aan de rand van een territorium hebben vluchtpijpen ook een geurfunctie en bakenen zij het territorium af. De grootte van een territorium is afhankelijk van het voedselaanbod. De grootte varieert van 30 tot 150 hectare in optimaal gebied en van 150 tot 600 hectare in marginaal gebied (Kennisdocument, 2017).

Verstoring

Dassen gebruiken hun reuk- en gehoorvermogen meer dan hun zichtvermogen. Dassen kennen hun territorium dan ook op basis van geuren (Kennisdocument, 2017). Bij verandering van de situatie nabij een burcht, zullen dassen niet snel de burcht verlaten. Tevens is bekend dat bij verstoring of verslechtering in het omliggende leefgebied, dassen geneigd zijn om zolang mogelijk in hun burcht te blijven. Verontrusting geschiedt voornamelijk door sterk wisselende geuren, lichtpatronen, geluiden of trillingen van menselijke activiteiten nabij de burcht. Bekend is dat dassen goed kunnen wennen aan zulke prikkels, met name als deze verder bij de burcht vandaan plaatsvinden en de prikkels niet te sterk variëren in aard en/of in sterkte (Kennisdocument, 2017).

Leefgebied

Dassen vinden hun voedsel voornamelijk in het agrarisch gebied op bemeste grasvelden (regenwormen) en in maisakkers (maiskolven). In meer natuurlijke landschappen geven dassen over het algemeen de voorkeur aan oude en structuurrijke eikenbossen die een jaar rond hoger en gevarieerd voedselaanbod hebben. Het foerageergebied van de das ligt tot ongeveer 1,5 tot 12 kilometer van de burcht. Van belang is dat er voldoende foerageergebied aanwezig is binnen 500 meter tot enkele kilometers van de burcht (Kennisdocument, 2017).

H04 Wettelijke bescherming en mitigerende maatregelen

Foto 3: deel van het plangebied met zicht op de droogliggende greppel.

Foto 4: verharde weg binnen het plangebied.

Wettelijke bescherming

De das is beschermd via de Wet natuurbescherming. Uit een recente uitspraak van de rechtbank Overijssel over de das is af te leiden dat de burcht van de das is beschermd, echter de foerageergebieden niet of althans in veel mindere mate (Rb. Overijssel 13 maart 2019, zaaknr. Ak_18_576, ECLI: NL: RBOVE: 2019: 860). Een foerageergebied geniet bescherming als deze zodanig samenvalt met een vaste rust- of verblijfplaats. De rechtbank oordeelt in zijn uitspraak dat er pas sprake is van het opzettelijk beschadigen of vernielen van de burcht, als door een ingreep in het foerageergebied de das zijn burcht zal verlaten.

Mitigatie

Voor de ruimtelijke plannen binnen het plangebied zijn mitigerende maatregelen noodzakelijk om de effecten op de das te voorkomen dan wel te verminderen.

Werken buiten de kwetsbare periode

De das gebruikt zijn burcht jaarrond. De meest kwetsbare periode voor de das is de voortplantingsperiode. De voortplantingsperiode loopt globaal van december tot en met half juli. De genoemde perioden kunnen eerder of later beginnen of eindigen, afhankelijk van de lokale klimatologische omstandigheden en afhankelijk van de meteorologische omstandigheden voorafgaand aan of tijdens de werkzaamheden (Kennisdocument Das, 2017). Om verstoring te voorkomen dienen de werkzaamheden binnen het plangebied buiten de kwetsbare voortplantingsperiode, in de periode juli tot en met november te worden uitgevoerd.

Ecologisch werkprotocol

Om zorg te dragen voor een juiste uitvoering van de werkzaamheden dient te worden gewerkt met een ecologisch werkprotocol zodat de planning kan worden afgestemd op een juiste mitigatie. Het ecologisch werkprotocol beschrijft de werkwijze die moet worden gevolgd om schade aan de natuurwaarden te voorkomen. Het protocol geeft tevens de volgorde van werken en de wijze van uitvoering van de werkzaamheden aan.

Zorgplicht

Aangetroffen dieren die niet uit zich zelf het werkgebied kunnen verlaten, dienen in veiligheid te worden gebracht en buiten het werkgebied te worden uitgezet. Schuilplekken zoals bladhopen, hout- en steenstapels e.d. dienen eerst te worden gecontroleerd op schuilende dieren. In zijn algemeenheid dienen geschikte schuil- en overwinteringsplekken voor dieren intact te worden gelaten.

H05 Compensatie en praktische invulling

Dassentunnel (Bron: Kennisdocument Das Bij12)

Foto 5: De greppel binnen het plangebied loopt tot de Hunnenweg.

Faunapassage

Door de woningbouw binnen het plangebied gaat een deel van foerageergebied van de das verloren. Om te voorkomen dat de das wordt aangetast in zijn vaste rust- en verblijfplaatsen door gebrek aan essentieel foerageergebied en daarom zijn burcht moet verlaten, dient het verloren foerageergebied te worden gecompenseerd. In de directe omgeving van het plangebied zijn voldoende geschikte foerageergebieden voor de das aanwezig. Met name het achterland ten westen van het plangebied is met zijn graslanden en (mais) akkers een zeer geschikt als foerageergebied voor de das. In de huidige situatie is het achterland echter alleen bereikbaar door de Hunnenweg over te steken. Voorgesteld wordt om twee faunapassages in de vorm van dassentunnels onder de Hunnenweg aan te leggen zodat een veilige verbinding kan worden gecreëerd tussen het plangebied en de potentiële jachtgebieden in het achterland.

Aanleggen van wissels

De droogliggende greppel binnen het plangebied wordt in de toekomstige situatie verbreed en om de woningbouw verlegd. De greppel loopt dwars door het plangebied en loopt tot de Hunnenweg. Aan de overzijde van de Hunnenweg loopt de greppel door het achterland in. Voorgesteld wordt om de greppel in de toekomstige situatie te gebruiken als verbindings- en/of geleidingszone richting de jachtgebieden, door middel van het creëren van een dassenwissel langs de oevers. De dassen kunnen deze landschappelijke geleiding gebruiken om veilig te migreren tussen de burchten en de foeragegebieden.

Verbeteren habitat in bestaand leefgebied

De hoofdburcht en de bijburcht van de das bevinden zich in de bestaande groensingels binnen het plangebied. De groensingels blijven behouden. Voorgesteld wordt om de groensingels robuust te maken door ze te verbreden en af te rasteren om dassen binnen de groensingels te houden en om menselijke activiteiten in de groensingels te weren.

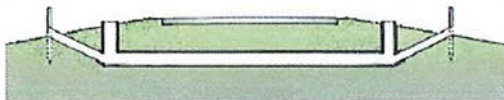
Dassentunnels

De droogliggende greppel binnen het plangebied vormt een geschikte verbindingszone tussen het plangebied en de potentiële jachtgebieden in het achterland. De greppel loopt in het noordwesten tot de Hunnenweg en via de overzijde van de Hunnenweg loopt de greppel door naar het achterland. Voorgesteld wordt om op ter plaatse van het raakpunt greppel/Hunnenweg een dassentunnel onder de Hunnenweg aan te leggen.

In de zuidwestelijke groensingel is een hoofdburcht van de das vastgesteld (SAB, 2018). Voorgesteld wordt om een tweede dassentunnel ter plaatse van het raakpunt groensingel/Hunnenweg onder de Hunnenweg aan te leggen. Hiermee wordt een directe verbinding gecreëerd tussen de vaste rust- en verblijfplaats van de das en de potentiële

Aansluiting van het raster op de dassentunnel (Bron: Kennisdocument Das Bij12)

Dwarsdoorsnede van een dassentunnel onder een weg (Bron: Kennisdocument Das Bij12)

le jachtgebieden in het achterland. De voorgestelde maatregelen zijn op de kaart 3 op pagina 8 afgebeeld.

Voor het aanleggen van een dassentunnel onder een weg heeft het bevoegd gezag enkele voorwaarden opgesteld. De onderstaande voorwaarden zijn rechtstreeks uit het Kennisdocument Das 2017 van Bij12 overgenomen:

Haaks op de weg dient een singel, beplanting of iets dergelijke aangeplant worden als geleiding naar de dassentunnel;

- De dassentunnel dient met rasters aan weerszijden van de weg afgeschermd te worden. Rasters bestaan uit verzinkt, gepuntlast casanetgaas en dienen minimaal 1 meter boven maaiveld uit te steken. De rasters dienen minimaal 20 centimeter in de grond te worden ingegraven en onder de grond dient nog eens een brede strook van minimaal 30 centimeter horizontaal te worden ingegraven (een L vorm). In de rasters langs de weg moeten ontsnappingspoortjes of uittreedplaatsen worden aangebracht om dassen die toch op de weg zijn geraakt, een mogelijkheid tot ontsnapping terug te bieden.
- De dassentunnel bestaat uit een ronde of rechthoekige buis met een diameter van 0,3 meter.
- De dassentunnel moet worden aangelegd onder een hellingshoek tot maximaal 1 op 3. De dassentunnels mogen niet onder water lopen.

Aanleggen van een wissel langs de greppel

In de toekomstige situatie wordt de bestaande greppel binnen het plangebied verbreed en langs de buitenzijde van de woningbouw verlegd. Voorgesteld wordt om langs de oevers van de greppel een dassenwissel te creëren. Om verstoring en dwaling te voorkomen, dient een strook met korte vegetatie in de vorm van struweelbegroeiing langs de oevers van de greppel te worden aangeplant. Struweelbepanting met doornen en stekels langs de doorloop zijn niet geschikt. De beplanting dient circa anderhalve meter uit de oever te worden aangeplant om te zorgen voor een ruime doorgang voor de das. In de noordoostelijke singel is een hoofdburcht van de das vastgesteld. De beplanting langs de greppel dient zodanig te worden aangeplant dat de greppel via de groensingel toegankelijk is voor dassen.

Kaart 3: De rode cirkels betreffen de locaties voor het aanleggen van de dassentunnels onder de hunnenweg. De noordelijke dassentunnel 1 wordt in het verlengde van de greppel gelegd. De zuidelijke dassentunnel 2 wordt in het verlengde van de zuidwestelijke groensingel gelegd. In de groensingel is een bijburch van de das aanwezig. De getekende rode lijn langs de greppel weergeeft de wissel met aanplant langs de oevers. In de groensingel is een hoofdburch van de das vastgesteld. De blauwe lijn weergeeft de benodigde afrastering van de groensingels.

Afrasteren groensingels

De groensingels met de aangetroffen dassenburchten dienen te blijven behouden. Voorgesteld wordt om de groensingels robuust te maken en af te rasteren om dassen binnen de groensingels te houden en om menselijke activiteiten in de groensingels te weren. De rasters zijn daarom alleen noodzakelijk aan de binnenzijde van de groensingels (het gaat immers om het weren van 'bezoekers'). Vooral de rasters bij de burcht zijn van belang, de overige rasters worden geplaatst als in de praktijk blijkt dat deze noodzakelijk zijn vanwege intensieve betreding van de groensingels. De rasters moeten bestaan uit verzinkt, gepuntlast casanetgaas en dienen minimaal 1 meter boven maaiveld uit te steken. De rasters dienen minimaal 20 centimeter in de grond te worden ingegraven en onder de grond dient nog eens een brede strook van minimaal 30 centimeter horizontaal te worden ingegraven (een L vorm). Boven de rasters dient prikkeldraad te worden aangebracht om menselijke activiteiten in de groensingels te weren. Om de rasters uit het zicht te houden wordt geadviseerd wordt om de rasters 1 meter in de bestaande groensingels te plaatsen, of te laten begroeiing met beplanting. In de noordoostelijke groensingel bevindt zich een bijburch van de das. Het raster dient aan de westzijde van de groensingel aan te sluiten op de greppel (rode pijl op de kaart 3, pagina 8).

H06 Gebruikte bronnen

- Anonymus (2017). Kennisdocument Das Meles meles. BIJ12; Utrecht
- Bommel, F. van, Vreugdenhil, S., La Haye, M. (2015). De Das. Zoogdiervereniging.
- SAB (2019)/ Nader onderzoek Wet natuurbescherming. Voorthuizen, Hunnenweg.
- Waarneming.nl (2018) <https://waarneming.nl/species/383/maps> geraadpleegd op 22 september 2019.
- Provincie Gelderland <https://www.gelderland.nl/> geraadpleegd op 22 september 2019
- Uitspraak Rechtbank Overijssel: Rb. Overijssel 13 maart 2019, zaaknr. Ak_18_576, ECLI: NL: RBOVE: 2019: 860.

H06 Gebruikte bronnen

Betreft: Bouwrijp maken
Locatie: Voorthuizen Prinsenbosch
Datum: 14 oktober 2022
Ecoloog: 06-27564247
Steller: [REDACTED], ecooloog

Voor het Prinsenbosch te Voorthuizen worden plannen voorbereid voor het bouwen van woningen. Voor het perceel is onderzocht wat de eventuele effecten zijn op beschermde soorten. Uit de onderzoeken is gebleken dat op het perceel een dassenburcht en enkele bijburchten aanwezig zijn.

Om effecten te voorkomen en het werk te begeleiden, is een ecologisch werkprotocol opgesteld. De werkzaamheden betreffen het bouwrijp maken van het terrein. Het ecologisch werkprotocol beschrijft de werkwijze die moet worden gevolgd om schade aan de natuurwaarden te voorkomen.

Algemene maatregelen en voorschriften

1. Het ecologisch werkprotocol moet altijd op het werk aanwezig zijn en aan het bevoegd gezag getoond kunnen worden, voorafgaand aan de werkzaamheden wordt een werkbespreking over dit ecologisch protocol gehouden.
2. Voor de werkzaamheden wordt een logboek bijgehouden dat eveneens op verzoek aan het bevoegd gezag kan worden getoond.
3. De achterliggende rapporten moeten eveneens altijd op het werk aanwezig zijn en aan het bevoegd gezag getoond kunnen worden.
4. Tijdens de werkzaamheden kunnen jaarlijks een of twee onverwachte inspecties worden uitgevoerd. De resultaten van de inspecties worden opgenomen in het logboek.
5. De uitvoerder is verantwoordelijk voor het correct uitvoeren van de voorschriften uit het ecologisch werkprotocol.
6. De algemene zorgplicht uit de Wet natuurbescherming dient in acht te worden genomen.
7. Voor afwijkingen van het werkprotocol of de ontheffing c.q. niet-verwachten gebeurtenissen, dient direct contact te worden opgenomen met de ecooloog [REDACTED] (06-[REDACTED]). De ecooloog kan een werk schriftelijk 'vrijgeven'. Dit document wordt toegevoegd aan de documenten die bij het project horen en overhandigd aan de opdrachtgever. Ook wordt de opdrachtgever en het bevoegd gezag onmiddellijk geïnformeerd over calamiteiten.

Tijdplanning

1. Vóór de winterperiode worden struiken en de strooisel laag verwijderd op die plekken waar gewerkt moet gaan worden, materiaal wordt opgeslagen of die anderszins betreden of bereden worden. Egels bijvoorbeeld, kunnen op beschutte plekken bovengronds slapen.

2. Voorafgaand aan de start van de werkzaamheden wordt gecontroleerd of alle beschikbare gegevens aanwezig en up-to-date zijn.

Uitvoering

1. Er wordt zo veel mogelijk een afstand van 20 m aangehouden tot de dassenburcht.
2. Voorafgaand aan het werk wordt deze afstand afgezet met signaallint.
3. De noodzakelijke werkzaamheden binnen de verstoringszone worden in zo kort mogelijke tijd uitgevoerd. De werkzaamheden binnen de verstoringszone worden uitgevoerd in overleg en in aanwezigheid van de ecooloog.
4. Er worden geen onnodige geluidsbronnen gebruikt.
5. De werkzaamheden worden bij daglicht uitgevoerd.
6. Aangetroffen dieren worden in veiligheid gebracht en buiten het werkgebied uitgezet. Hiervoor kan direct contact worden opgenomen met de ecooloog P.J.H. van der Linden.
7. Er dient zeer terughoudend te worden omgegaan met het gebruik van verlichting. De directe omgeving dient zoveel mogelijk in duisternis te worden gehouden.

Zorgplicht

Aangetroffen dieren die niet uit zich zelf het werkgebied kunnen verlaten, dienen – onder begeleiding van een ecooloog - in veiligheid te worden gebracht en buiten het werkgebied te worden uitgezet. Schuilplekken zoals bladhopen, hout- en steenstapels e.d. dienen eerst te worden gecontroleerd op schuilende dieren. In zijn algemeenheid dienen geschikte schuil- en overwinteringsplekken voor dieren buiten het werkterrein intact te worden gelaten.

Betreft: Verslag overleg ecologisch werkprotocol en afspraken uitvoering werkzaamheden.
Locatie: Voorthuizen Landgoed Prinsenbosch
Datum: 26 oktober 2022
Ecoloog: 06-27564247
Steller: [REDACTED]

Op 25 oktober 2022 is door een ecooloog van ecologisch adviesbureau Els & Linde samen met de opdrachtgever en de uitvoerders van aannemer DURA een bezoek gebracht aan de locatie Voorthuizen Landgoed Prinsenbosch. Tijdens dit bezoek heeft op locatie een overleg plaatsgevonden waarbij het reeds ecologisch werkprotocol besproken is en geduid wat deze in praktijk betekend voor de werkzaamheden m.b.t. het bouwrijp maken van de locatie. De werkzaamheden betreffen het vernieuwen van de aanwezige asfaltweg op het landgoed, een deel bijbehorend grondwerk onder de weg gericht op vervangen van onder andere rioleringen en kap- en snoeiwerkzaamheden.

Op locatie zijn de aanwezige hoofdburcht, bijburcht en toegangspijpen van de dassen gelokaliseerd. Hierbij is afgesproken dat deze onderdelen zullen worden afgezet met signaleer lint voor aanvang van de werkzaamheden en wordt er buiten de verstoringszone gewerkt zoals aangegeven in het werkprotocol. Ook zullen deze onderdelen niet uitgelicht worden tijdens of na de werkzaamheden.

Tevens zijn er een aantal knelpunten m.b.t. de geplande werkzaamheden besproken. Dit betreft het werken aan de weg inclusief grondwerk binnen een wissel van de dassen, het afsluiten van een bestaande toegangspijp naar het gebied van de bijburcht en het terug snoeien van struiken waarbij voor een deel binnen de verstoringszone gewerkt moet worden.

Werken aan de weg binnen een wissel van de dassen

Tijdens de werkzaamheden wordt de aanwezige asfaltweg vernieuwd en wordt een deel grondwerk verricht in de bodem onder de weg. Vooral in het midden van het landgoed zal hiervoor een diepere geul ontstaan omdat hier meerdere werkzaamheden in de bodem onder de weg verricht worden onder anderen het vervangen van rioleringen. Hierbij zal een kuil ontstaan. Over het deel in het midden van het landgoed loopt vanaf de locatie van de hoofdburcht een wissel over de weg. Het risico bestaat dat de dassen in deze kuil vallen en er niet meer uit kunnen komen.

Om dit te voor komen moeten de randen van geulen in de weg gegraven worden in een helling van maximaal 30°. Hierdoor ontstaan flauwe hellingen waardoor de dassen zonder hinder in en uit de geulen kunnen lopen zonder risico op vallen of gewond te raken. Omdat de dassen niet alleen bij de wissel maar ook op andere locaties de weg waar aan gewerkt zal worden kunnen oversteken worden deze helling langs alle randen tijdens de werkzaamheden toegepast. De aangelegde hellingen zullen worden gecontroleerd en beoordeeld door een ecooloog.

Afsluiten van toegangspijp naar het gebied van de bijburcht.

Langs de noordzijde is onder een hek door een gegraven pijp aanwezig in de bodem waardoor de dassen in het gebied van de bijburcht kunnen komen. De wens is deze pijp preventief af te sluiten zodat de dassen niet meer via deze toegang naar de bijburcht gaan.

Voor dat de pijp definitief afgesloten wordt, wordt een opening gemaakt in het hek die open kan blijven zodat de dassen toegang houden tot het gebied van de bijburcht. Daarna moet de pijp afgesloten worden door het hek horizontaal verder in te graven in de bodem en ondergronds verticaal in te graven in de gegraven richting van de pijp. Hierdoor zal het niet meer mogelijk zijn voor de dassen om een toegangspijp te kunnen aanleggen op deze locatie in de bodem. De definitieve opening in het hek voor toegang naar het gebied van de bijburcht zal gecontroleerd en beoordeeld worden door een ecooloog.

Snouiwerkzaamheden deels binnen de verstoringszone.

Voor het bouwrijp maken van de locatie moet een bosschage gekapt worden. Ook moeten de struiken voor een deel aan de randen van de gebied met zowel de hoofdburcht als de bijburcht teruggesnoeid worden. Hierbij moet er voor een deel binnen de verstoringszone van de burchten gewerkt worden.

De kap en snouiwerkzaamheden zullen geheel onder ecologisch begeleiding van een ecooloog worden uitgevoerd. Hierbij zullen de bosschages voor uitvoering van de kap en snouiwerkzaamheden worden gecontroleerd en zullen daarna zullen de werkzaamheden gefaseerd uitgevoerd worden.

In de bijlage zijn een aantal foto's toegevoegd van de verschillende locaties van de betreffende knelpunten.

Bijlage:

locatie aanwezige wissel over de asfaltweg.

locatie toegangspijp naar gebied bijburcht.

locatie terug te snoeien bosschages gebied hoofdburcht.

locatie terug te snoeien bosschages gebied bijburcht.

Memo das en steenuil Landgoed Prinsenbosch, Voorthuizen

Projectgegevens

Betreft: Memo Steenuil en das ivm mogelijke overtreding Wnb
Uitvoering: De Slijpkruik Ecologie
Locatie: Landgoed Prinsenbosch, Hunnenweg Voorthuizen
Contactpersoon: [REDACTED]@deslijpkruik.nl
Datum: 17-11-2022

1. Aanleiding en uitvoering onderzoek

Aan de Hunnenweg in het buitengebied van Voorthuizen ligt Landgoed Prinsenbosch. Op de locatie is woningbouw gepland. Inmiddels vinden diverse grondwerkzaamheden plaats en het is niet duidelijk welke werkzaamheden zullen volgen. Stichting Veluwsch landschap is bezorgd dat de ontwikkelingen leiden tot negatieve gevolgen voor de beschermde das en steenuil. Voor zover bekend is geen actueel onderzoek naar beschermde soorten beschikbaar. Aan de hand van beschikbare documenten (natuurtoetsen, ecologische werkprotocollen, memo's en andere relevante documenten), waarnemingen (waaronder NDFF-gegevens), informatie vanuit buurtbewoners en bezoeken aan de omgeving door verschillende personen is een inschatting gemaakt of mogelijk sprake is van negatieve effecten op beschermde soorten die overtreding van de Wet natuurbescherming betekenen en ontheffingsplichtig zijn. Voorliggende memo beschrijft de bevindingen en aanbevelingen van dit verkennende onderzoek.

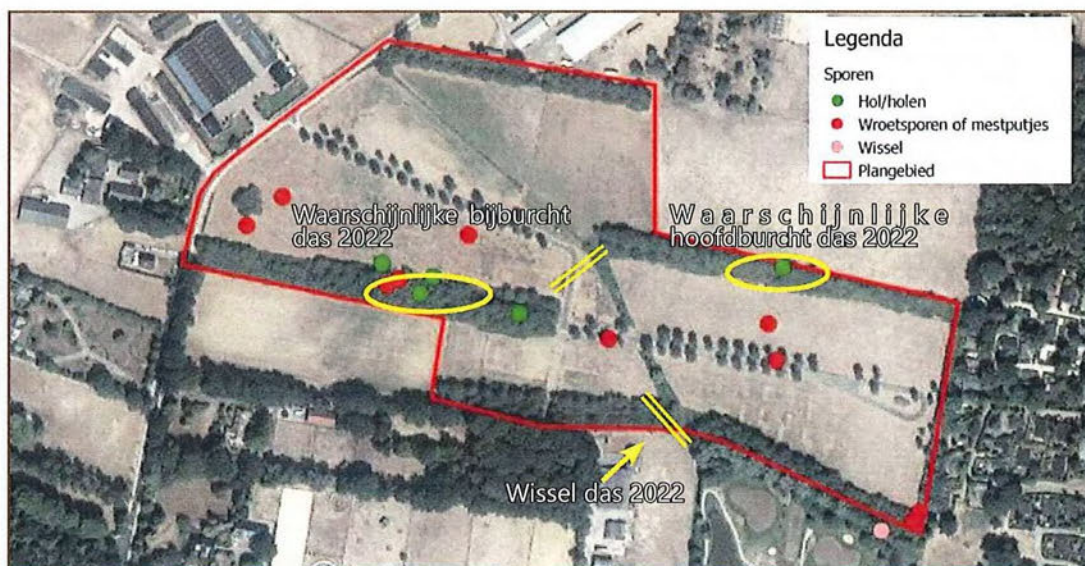
Zowel de quickscan (Natuuronderzoek Voorthuizen, Prinsenbosch, Meriën, D. & Verkaik, E., SAB 2019) als aanvullend soortgericht onderzoek uitgevoerd door bureau SAB en inmiddels meer dan 3 jaar oud. In de quickscan van destijds is vastgesteld dat overtreding van verbodsbepalingen ten aanzien van das en steenuil niet uitgesloten is. De rapportage van het aanvullend onderzoek door SAB kon niet worden ingezien, maar uit een verwijzing in het document "Mitigatie en compensatieplan Prinsenbosch te Voorthuizen, [REDACTED], projectnummer 19.188 januari 2020" wordt wel benoemd dat van das een hoofdburcht en bijburcht aanwezig zijn binnen het plangebied en dat het grasland binnen het plangebied essentieel foerageergebied vormt voor het functioneren van de burchten. De dassenburchten zijn in 2022 nog steeds in gebruik maar gedegen recent onderzoek ontbreekt. Ook zijn in de afgelopen jaren op tenminste vier erven in de omgeving waarnemingen van steenuilen gedaan. Van twee locaties is duidelijk dat er genesteld wordt, van twee andere locaties is de kans reëel dat ook daar door andere paartjes gebroed wordt. Hieronder worden eerst de das en vervolgens de steenuil besproken.

2.1 Das

- Tijdens het door SAB uitgevoerde onderzoek is vastgesteld dat binnen het plangebied een hoofdburcht en een bijburcht van de das aanwezig zijn in de singels. In hetzelfde onderzoek is vastgesteld dat het grasland essentieel foerageergebied betreft dat noodzakelijk is voor de functionaliteit van de burchten. Ook in 2022 zijn de burchten nog aanwezig en bewoond, waarmee zeer aannemelijk is dat de werkzaamheden in essentieel leefgebied van de das plaatsvinden en dat één of meerdere overtreding van verbodsbepalingen Wnb aan de orde zijn waarvoor een ontheffing vereist is, zie ook volgende punt.
- De functionaliteit van burchten mag alleen worden aangetast wanneer bevoegd gezag (in

dit geval provincie Gelderland) hier toestemming voor geeft middels een ontheffing. Als onderbouwing voor de ontheffingsaanvraag dienen actueel ecologisch onderzoek (in de regel maximaal 3 jaar oud) en een projectplan waarin o.a. een mitigerende/compenserende maatregelen, een alternatievenafweging en onderbouwing wettelijk belang te worden bijgevoegd bij de aanvraag.

- Zoals ook in de quickscan van SAB benoemd wordt is aanvullend onderzoek noodzakelijk om de functie(s) en het belang van het plangebied in kaart te brengen en aan de hand daarvan vast te stellen of er sprake is van overtreding van verbodsbepalingen en daarmee ontheffingsplicht ten aanzien van das.
- Hoogstwaarschijnlijk leiden de woningbouw maar ook al voorbereidende werkzaamheden zoals bouwrijp maken tot het 'opzettelijk beschadigen of vernielen van vaste voortplantings- of rustplaatsen van de das (overtreding van artikel 3.10 lid 2, sub b). Niet door directe fysieke aantasting van de verblijfplaatsen maar door aantasting van de functionele leefomgeving waarvan de functionaliteit van de verblijfplaatsen afhankelijk is. Dit door verstoring, een significante afname van foerageergebied en beperking van de mogelijkheden om verder weg gelegen foerageergebied te bereiken.
- De vereisten waaraan het onderzoek moet voldoen staan beschreven in hoofdstuk 2.3 van het Kennisdocument Das 1.0 (BIJ12, juli 2017). Zoals daar ook beschreven staat wordt aan de hand van dat onderzoek bepaald of de functionaliteit in het geding komt. Hierin staat o.a. dat activiteiten die overdag binnen 50 meter of binnen 200 meter na zonsondergang (of na 19.00 als die later onder gaat) van de burcht plaatsvinden effect kunnen hebben op de functionaliteit. Dat is hier zeker het geval. Voor het bouwrijp maken van het terrein is een ecologisch werkprotocol opgesteld (Ecologisch werkprotocol Bouwrijp maken Voorthuizen Prinsenbosch, P. van der Linde, Els & Linde oktober 2022). De hierin genoemde maatregelen zijn onvoldoende om de functionaliteit van de verblijfplaatsen te garanderen, bovendien gaat door het bouwrijp maken en realisatie van woningen permanent essentieel leefgebied in de vorm van hoogwaardig foerageergebied verloren. De kans is zeer groot dat dassen de burchten zullen verlaten door de werkzaamheden, daarom is het van groot belang om de werkzaamheden tot nader orde te stoppen totdat voldoende onderzoek is uitgevoerd en een ontheffing is verkregen (ervan uitgaande dat deze nodig is, waar alles op wijst op grond van de beschikbare informatie).

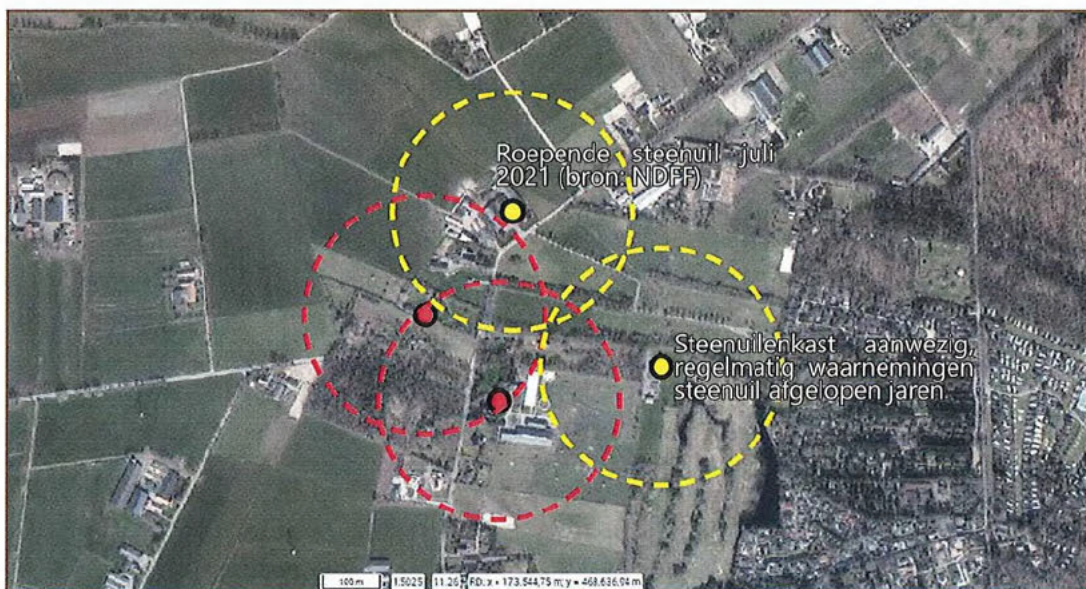

Afbeelding 1: Kaart met de globale ligging van het plangebied (rode cirkel). Bron ondergrond: Natuuronderzoek Voorthuizen, Prinsenbosch, SAB 2019.

- De gemeente heeft de verantwoordelijkheid om vergunningaanvragen te beoordelen op volledigheid. Toetsing aan de Wet natuurbescherming is daar onderdeel van. Het nader onderzoek zal daarom hoe dan ook uitgevoerd moeten worden evenals eventuele daaruit voortvloeiende vervolgstappen zoals ontheffingsaanvraag. Provincie Gelderland is daarin uiteindelijk bevoegd gezag. Dat de bestemmingsplanwijziging toestaat dat er woningen gebouwd gaan worden staat hier los van. Bij iedere ingreep moet rekening worden gehouden met de Wnb, dit geldt dus zelfs voor ingrepen die niet vergunningplichtig zijn of waarvoor al een vergunning is afgegeven.

2.2 Steenuil:

- In de directe omgeving van het plangebied zijn meerdere territoria van steenuilen bekend. Voor zover bekend is geen actueel veldonderzoek beschikbaar. In oktober 2022 is een memo opgesteld door bureau Els & Linde (Memo steenuil Voorthuizen, Landgoed Prinsenbosch, 15 oktober 2022). Hierin worden twee territoria aangegeven, maar onduidelijk is op grond waarvan deze territoria zijn vastgesteld, hoe de cirkels die territoria representeren zijn vastgesteld en hoe de geschiktheid van foerageergebieden in de omgeving is bepaald.
- Uit NDFF-gegevens (opgevraagd op 15-11-2022) blijkt dat er de afgelopen 3 jaar vanaf drie verschillende erven waarnemingen zijn van roepende steenuilen. Daarnaast is op 16 november door [REDACTED] een bezoek gebracht aan een erf dat via een toegangsweg vanaf de Hunnenweg ongeveer 300 meter ten oosten van de Hunnenweg ligt, in de hoek van de voormalige golfbaan en tegen de zuidrand van de projectlocatie waar woningen voorzien zijn. Op dit erf staat een bijgebouw met steenuilenkast die volgens de bewoner regelmatig door steenuilen bezocht wordt. Of er ook gebroed wordt is onbekend.

Afbeelding 2: Zekere nestlocaties van steenuil (rode stippen) en locaties waar in ieder geval in het broedseizoen van 2021 steenuilen gezien zijn (gele stippen). De cirkels representeren een straal van 100 meter rond de (mogelijke) nestplekken. De oppervlakte van de cirkels bedraagt ongeveer 12,5 hectare. De cirkels zijn slechts bedoeld ter indicatie, aanvullend onderzoek is noodzakelijk om te bepalen welke terreindelen belangrijk onderdeel zijn van steenuilterritoria. Bron ondergrond: PDOK.

- Gezien bovenstaande verspreidingsinformatie is de kans aanzienlijk dat één of meerdere territoria van steenuil een wezenlijke overlap met het plangebied hebben. De oppervlakte van steenuilterritoria is o.a. afhankelijk van geschiktheid leefgebied, kwaliteit foerageergebied en aanbod rust- en nestplaatsen. Gemiddeld genomen heeft een territorium in Nederland een oppervlakte tussen de 5-30 hectare (bron: BIJ12). Op voorhand is onduidelijk of er voldoende alternatief leefgebied beschikbaar is. Hierbij moet ook rekening worden gehouden met onderlinge concurrentie tussen uilen uit verschillende territoria. Het plangebied is door de singels en grasland begraasd door schapen zeer geschikt als foerageergebied voor steenuil en daarmee mogelijk essentieel onderdeel van de functionele leefomgeving van steenuil. Het bouwrijp maken en aansluitende realisatie van woningen leidt mogelijk tot een overtreding van één of meerdere verbodsartikelen ten aanzien van steenuil. Daarom is actueel aanvullend soortgericht onderzoek naar steenuil vereist volgens de richtlijnen van het Kennisdocument (of wanneer afgeweken wordt, duidelijk onderbouwen waarom dat hier verantwoord is). Er is een reële kans dat een ontheffing voor steenuil noodzakelijk is. Voor de onderhoudswerkzaamheden aan de bestaande riolering lijkt een overtreding van verbodsbepalingen niet aan de orde zolang het ecologisch werkprotocol dat opgesteld is voor de das gevolgd wordt.

2.3 Overige soorten:

- Voor zover bekend is geen actuele quickscan beschikbaar. Het is daarom onduidelijk of overtreding van verbodsbepalingen ten aanzien van andere soorten dan das en steenuil aan de orde zijn voor wat betreft de bouwrijpfase, overige bouwactiviteiten en toekomstige gebruiksfase. Een actualiserende quickscan is daarom noodzakelijk voor zover er nog geen quickscan van maximaal 3 jaar oud beschikbaar is.

3. Conclusie

- Het plangebied is mogelijk essentieel leefgebied van de das (Wnb - andere soorten) en steenuil (Vogelrichtlijnsoort met jaarrond beschermde rust- en voortplantingsplaatsen en bijbehorende leefomgeving). Actueel en gedegen onderzoek naar beide soorten ontbreekt voor zover bekend.
- Bouwrijp maken en daarop volgende ontwikkeling van woningen leiden mogelijk tot overtreding van verbodsbepalingen Wnb waarvoor een ontheffing van de provincie Gelderland nodig is. Het is daarom zeer belangrijk om vóór start van het bouwrijp maken onderzoek uit te voeren conform de richtlijnen van de beschikbare Kennisdocumenten van BIJ12. Ondanks de opgestelde werkprotocollen voor bouwrijp maken (Ecologisch werkprotocol Bouwrijp maken en Ecologisch werkprotocol bouwen woningen, Els & Linde 2022) is hoogstwaarschijnlijk nog steeds sprake van ontheffingsplicht ten aanzien van de das. De werkprotocollen hebben uitsluitend betrekking op das en vrijgestelde soorten, steenuil wordt hierin geheel niet genoemd terwijl niet uitgesloten kan worden dat het plangebied ook voor steenuil essentieel onderdeel van de functionele leefomgeving is.
- De onderhoudswerkzaamheden aan de riolering kunnen in principe worden uitgevoerd met inachtneming van het daarvoor opgestelde ecologisch werkprotocol, omdat het tijdelijke werkzaamheden betreft op een beperkt deel van het terrein waardoor de functionaliteit van de leefomgeving in principe niet in het geding is.

Betreft: bouwen woningen
Locatie: Voorthuizen Prinsenbosch
Datum: 30 maart 2022
Ecoloog: 06-27564247
Steller: [REDACTED], ecooloog

Voor het Prinsenbosch te Voorthuizen worden plannen voorbereid voor het bouwen van woningen. Voor het perceel is onderzocht wat de eventuele effecten zijn op beschermde soorten. Uit de onderzoeken is gebleken dat op het perceel een dassenburcht en enkele bijburchten aanwezig zijn.

Om effecten te voorkomen en het werk te begeleiden, is een ecologisch werkprotocol opgesteld. De werkzaamheden betreffen het bouwen van woningen door individuele opdrachtgevers. Het ecologisch werkprotocol beschrijft de werkwijze die moet worden gevolgd om schade aan de natuurwaarden te voorkomen.

Algemene maatregelen en voorschriften

1. De individuele opdrachtgever is verantwoordelijk voor het nemen van de maatregelen verwoord in het ecologisch werkprotocol. De individuele opdrachtgever zorgt voorafgaand aan de bouw voor een adequate ondersteuning van een ecooloog.
2. Het ecologisch werkprotocol moet altijd op het werk aanwezig zijn en aan het bevoegd gezag getoond kunnen worden, voorafgaand aan de werkzaamheden wordt een werkbespreking over dit ecologisch protocol gehouden.
3. Voor de werkzaamheden wordt een logboek bijgehouden dat eveneens op verzoek aan het bevoegd gezag kan worden getoond.
4. De achterliggende rapporten moeten eveneens altijd op het werk aanwezig zijn en aan het bevoegd gezag getoond kunnen worden.
5. Tijdens de werkzaamheden kunnen een of twee onverwachte inspecties worden uitgevoerd. De resultaten van de inspecties worden opgenomen in het logboek.
6. De uitvoerder is verantwoordelijk voor het correct uitvoeren van de voorschriften uit het ecologisch werkprotocol.
7. De algemene zorgplicht uit de Wet natuurbescherming dient in acht te worden genomen.
8. Voor afwijkingen van het werkprotocol c.q. niet-verwachten gebeurtenissen, dient direct contact te worden opgenomen met de ecooloog. De ecooloog kan een werk schriftelijk 'vrijgeven'. Dit document wordt toegevoegd aan de documenten die bij het project horen en overhandigd aan de opdrachtgever.

Tijdsplanning

De voorschriften uit dit hoofdstuk moeten worden uitgevoerd voordat de werkzaamheden starten. De volgorde van werken in dit hoofdstuk zijn dwingend van aard.

1. Vóór de winterperiode worden struiken en de strooisel laag verwijderd op die plekken waar gewerkt moet gaan worden, materiaal wordt opgeslagen of die anderszins betreden of bereden worden. Egels bijvoorbeeld, kunnen op beschutte plekken bovengronds slapen.
2. Voorafgaand aan de start van de werkzaamheden wordt gecontroleerd of alle beschikbare gegevens aanwezig en up-to-date zijn.
3. De machines en het bouw materiaal mag niet worden opgesteld in de houtwal. Er moet een afstand van minimaal 5 m worden aangehouden t.o.v. de houtwal.

Uitvoering

1. Er wordt zo veel mogelijk een afstand van 20 m aangehouden tot de dassenburcht.
2. Er worden geen onnodige geluidsbronnen gebruikt.
3. De werkzaamheden worden bij daglicht uitgevoerd.
4. Tijdens het werk en tijdens het gebruik van de woning mag de houtwal niet worden verlicht.
5. Aangetroffen dieren worden in veiligheid gebracht en buiten het werkgebied uitgezet. Hiervoor kan direct contact worden opgenomen met de ecooloog.

Zorgplicht

Aangetroffen dieren die niet uit zich zelf het werkgebied kunnen verlaten, dienen – onder begeleiding van een ecooloog - in veiligheid te worden gebracht en buiten het werkgebied te worden uitgezet. Schuilplekken zoals bladhopen, hout- en steenstapels e.d. dienen eerst te worden gecontroleerd op schuilende dieren. In zijn algemeenheid dienen geschikte schuil- en overwinteringsplekken voor dieren buiten het werkterrein intact te worden gelaten.